

ПРАДМОВА

Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі 2017 года (НПББ) асаблівая. Яна не столькі аб указах, пастановах і распараджэннях. Яна зусім не пра мультыплікатары, акселератары і формулы разліку валавога прадукту. Зразумела, яна ўтрымлівае канкрэтныя прапановы па паляпшэнні дзелавога клімату Беларусі, па зніжэнні рэгуляторнай і падатковай нагрузкі. Але не гэта ў ёй самае важнае.

У цяжкія часы для выхаду з крызісу важна кансалідаваць, у першую чаргу, усе каштоўныя нематэрыяльныя рэсурсы краіны.

Можна мець мільярды долараў у золатавалютных рэзервах, але яны не дапамогуць, калі няма ўзаемнага даверу паміж бізнесам, дзяржавай і грамадствам. **Давер – ключавы антыкрызісны нематэрыяльны актыў краіны.**

Можна ганарыцца канкурэнтным чалавечым капіталам, таленавітай моладдзю і высокакваліфікаванымі менеджарамі, але калі ізаляваць іх ад сістэмы прыняцця рашэнняў на ўзроўні дзяржавы, кіравання камерцыйнымі арганізацыямі, удзелу ў структурах грамадзянскай супольнасці, краіне пагражае стагнацыя, дэіндустрыялізацыя і эміграцыя. **Інклюзіўнасць эканамічнай палітыкі – ключавы антыкрызісны нематэрыяльны актыў краіны.**

Можна мець выгаднае геаграфічнае становішча і развітую інфраструктуру, але гэтыя фактары не дапамогуць, калі няма адкрытага канструктыўнага дыялогу паміж інвестарамі, прадпрыемальнікамі, спажывальцамі і полісімейкерамі. **Культура грамадскага дыялогу – неад’емная частка антыкрызіснага нематэрыяльнага актыву краіны.**

Можна пазітыўна ацэньваць 37-е месца ў сусветным рэйтынгі «Вядзенне бізнесу-2017», 50-е месца ў Індэксе развіцця чалавечага капіталу, але гэтыя знешнія суб’ектыўныя ацэнкі не заменяць актыўнага брэндынгу краіны, як месца, дзе бяспечна мець фізічную і інтэлектуальную ўласнасць, выгадна вырабляць сучасныя тавары і паслугі, адкрыта гандляваць з усім светам. **Прафесійная інфраструктура для маркетынгу і брэндынгу краіны – важнейшая частка антыкрызіснага нематэрыяльнага актыву краіны.**

Можна ўстанаўліваць персанальную адказнасць міністраў, кіраўнікоў выканкамаў і прадпрыемстваў за невыкананне валавых паказчыкаў, дыверсіфікацыю экспарту або скарачэнне складскіх запасаў, але такая сістэма прымусу не разняволіць дух прадпрыемальніцтва, не заменіць асабістую матывацыю сапраўднага гаспадара павышаць капіталізацыю сваіх актываў. **Сістэма стваральнай матывацыі для інвестараў, прадпрыемальнікаў, работнікаў і дзяржаўных служачых – найважнейшая частка антыкрызіснага нематэрыяльнага актыву краіны.**

Можна штогод прымаць тысячы нарматыўных актаў, але без выпрацоўкі адзінага бачання, стратэгіі развіцця краіны нейтралізацыя крызісных з’яў, дэтаксікацыя актываў эканомікі і выхад на траекторыю хуткага, доўгатэрміновага эканамічнага росту немагчымы. Навуковы,

інтэлектуальны рэсурс для прыняцця заканадаўчай базы, якая забяспечвае высокі доўгатэрміновы эканамічны рост, нейтралізуе знешнія і ўнутраныя выклікі і рызыкі – найважнейшая частка антыкрызіснага нематэрыяльнага актыву краіны.

Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі 2017 года (НПББ) робіць стаўку на мабілізацыю найважнейшых нематэрыяльных актываў краіны. Давер, інклюзіўнасць эканамічнай палітыкі, культура грамадскага дыялогу, прафесійная інфраструктура для маркетынгу і брэндыву краіны, сістэма стваральнай матывацыі, інтэлектуальны рэсурс для прыняцця адэкватнай заканадаўчай базы, стваральная сістэма матывацыі бізнесу, дзяржавы і грамадства – гэтыя фактары важней, чым станкі, машыны, абсталяванне і нават грошы. Менавіта іх мабілізацыя з’яўляецца ключавой задачай Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2017.

Беларусі трэба абнаўленне. Прырода знешніх выклікаў і рызык, унутраных дысбалансаў і назапашаных праблем такая, што перад намі стаіць агульнанацыянальная задача стварэння новага пры захоўванні лепшага, што было створана ў краіне за апошнія гады.

Беларусі патрэбен прафесійны, сумленны аўдыт інстытутаў развіцця і росту. Цвярозы, аб’ектыўны погляд на стан асноўных нематэрыяльных актываў дазволіць нейтралізаваць ідэалагічны налёт. Для правядзення такой працы ў Беларусі дастаткова прафесіяналаў. Яны ў стане правесці такую працу на самым высокім узроўні, у строгай адпаведнасці з сусветнымі стандартамі.

Беларусь чакае канкрэтных крокаў лідараў дзяржавы, бізнесу і грамадства па стварэнні грамадскіх інстытутаў, якія будуць **на аснове ўзаемаразумення** выпрацоўваць агульную праграму ўзаемадзеяння ў імя інклюзіўнага доўгатэрміновага росту і развіцця. НПББ-2017 – гэта выражэнне гатоўнасці бізнес супольнасці да каманднай крытычнай працы над сабой, над прававым, эканамічным асяроддзем для рэалізацыі вытворцамі тавараў і паслуг сваіх ідэй і праектаў.

Крытычна важны рэсурс для абнаўлення краіны – час. Яго дэфіцыт з’яўляецца адной з асноўных рызык для прадпрыемстваў краіны ў 2017 годзе. Крэдыторы не могуць чакаць, пакуль у загнаных у даўгі прадпрыемстваў з’явіцца абаротны капітал. Дэфіцыт часу вядзе да галечы. Малы бізнес не можа чакаць, пакуль ім заплацяць дзяржаўныя прадпрыемствы. Нізкая выдатная дысцыпліна спусташае. Інвестары не схільныя чакаць, пакуль у Беларусі зменіцца інвестыцыйны клімат. Неабаронены інстытут прыватнай уласнасці кансервуе старое. Тысячы вытворцаў тавараў і паслуг не могуць чакаць, пакуль улады зразумеюць іх праблемы і звернуць на іх увагу. Яны спыняюць бізнес. **Таленавітая, прадпрыемальная моладзь не можа чакаць, пакуль да іх перастануць ставіцца, як да шараговых выканаўцаў дзяржаўных праграм.**

Час бяздзейнага чакання, імітацыі абнаўлення, жыцця ў доўг, сацыяльнай палітыкі за кошт шчодрарага нафтагазавага расійскага гранта прайшоў. **Беларусь трапіла ў небяспечную паласу ліхалецця.** Гэта калі

быццам бы ёсць ўсведамленне праблем, але няма прадуктыўных дзеянняў для іх пераадолення. Падобна на тое, што ўлады разумеюць ключавое значэнне развіцця прадпрымальніцтва для нацыянальнай бяспекі, але захоўваюць разбуральны падатковы і рэгулятарны цяжар. Мабыць, урад усведамляе выклікі рэгіянальнай і сусветнай канкурэнцыі, але працягвае падтрымліваць традыцыйныя вытворчыя ўклады і сувязі.

Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі-2017 – заклік да бізнесу і экспертнай супольнасці, прафесіяналаў у сферы арганізацыі і кіравання вытворчасцю тавараў і паслуг, як мага хутчэй выйсці з паласы ліхалецця, зоны камфорту старых інстытутаў і сувязяў. Зразумець адзін аднаго, адчуць локаць партнёраў, закасаць рукавы і разам дзейнічаць у імя нацыянальнага дабрабыту і развіцця – такая наша прапанова.

УВОДЗІНЫ

2016-ы год стаў годам складаных выклікаў і выпрабаванняў для эканамічнай мадэлі Беларусі. Улады запланавалі рост эканомікі на 0,3% ВУП¹, па факце атрымалася падзенне на 2,6%². Экспарт тавараў і паслуг павінен быў павялічыцца на 3,5% – зафіксавана скарачэнне больш чым на 10%. Урад прагназаваў рост рэальных наяўных даходаў насельніцтва на 0,5%, атрымалася іх скарачэнне на 7,5%. Эканамічная палітыка павінна была прывесці да росту прадукцыйнасці працы – атрымалася наадварот. Пагоршылася большасць колькасных і якасных паказчыкаў эканомікі. Другі год запар істотна скарачаюцца ўнутраныя і знешнія інвестыцыі. Звужаецца ўнутраны спажывецкі рынак. Расце колькасць стратных прадпрыемстваў і аб’ём «мёртвага» капіталу. Пагаршаецца сітуацыя на рынку працы. Слабее знешнеэканамічны патэнцыял краіны. Вычэрпваюцца старыя крыніцы росту. Усе гэтыя факты кажуць пра сур’ёзныя памылкі ўрада ў дыягностыцы стану базавых прававых і эканамічных інстытутаў Беларусі, у ацэнцы патэнцыялу традыцыйных крыніц росту і якасці эканамічнай палітыкі. **Улады лічылі, што праблемы кароткатэрміновыя і кан’юнктурныя, а яны аказаліся структурнымі і сістэмнымі.**

Высокая верагоднасць, што 2017-ы год стане трэцім запар годам рэцэсіі. Такое працяглае падзенне ВУП Беларусі было зафіксавана ў нашай гісторыі толькі раз, у першай палове 1990-х, адразу пасля развалу Савецкага Саюза. Па ацэнцы МВФ у перыяд 2015-2017 гг. Беларусь стала адной з чатырох краін свету (яшчэ Венесуэла, Экватарыяльная Гвінея і Паўднёвы Судан), якая дэманструе адмоўныя тэмпы росту. Згодна з ацэнкай МВФ і Сусветнага банка сярэднегадавыя тэмпы росту беларускай эканомікі ў перыяд 2011-2020 гг. будуць у 3-4 разы ніжэй, чым сусветнай эканомікі³. Доля Беларусі ў сусветным ВУП, якая складае 0,06% (ВУП свету ў 2016 г. – \$ 75,2 трлн., ВУП Беларусі – \$ 47,2 млрд.), можа скараціцца да гістарычнага мінімуму ў 0,04%.

За 2016 г. ВУП Беларусі ў доларавым выражэнні скараціўся на \$ 7744⁴ млн або на 14,1%. За два гады рэцэсіі з пікавага значэння 2015 г. (ВУП – \$ 75831, беларуская эканоміка страціла \$ 28,6 млрд або 37,8%. ВУП на душу насельніцтва ўпершыню з 2008 г. прабіў парог \$ 5000 і склаў \$ 4958 per capita. Неканкурэнтаздольная, нізка тэхналагічная структура эканомікі становіцца ўсё больш закрытай і залежнай ад аднаго рынку збыту – Расіі. У 2011 годзе доля экспарту тавараў Беларусі складала 75,1%, у 2012 г. – 78,3%, а ў 2016 г.

¹ Параметры прагнозу на 2016 год зацверджаны Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 18 снежня 2015 г. № 504 і на працягу 2016 г. не мяняліся.

² Дадзеныя Нацыянальнага статыстычнага камітэта Беларусі. <http://www.belstat.gov.by/>

³ World Economic Outlook. Subdued Demand. Symptoms and Remedies. Кастрычнік 2016 г. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/pdf/text.pdf> Global Economic Prospects. Weak Investment in Uncertain Times. January 2017. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25823/9781464810169.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

⁴ Разлік на падставе дадзеных Нацстата і Нацбанка Беларусі.

толькі крыху больш за 48%. **Афіцыйна заяўлены курс на дыверсіфікацыю эканомікі, не падмацаваны рэальнымі структурнымі трансфармацыямі, зніжэннем падатковых і рэгуляторных выдаткаў для вытворцаў тавараў і паслуг ва ўмовах неэфектыўнай дамовы аб стварэнні Еўразійскага Эканамічнага Саюза (ЕЭС), які не абараняе інтарэсы Беларусі, прывёў да павелічэння канцэнтрацыі экспарту, а не яго дыверсіфікацыі.** У 2016 г. доля Расіі ў таварным экспарце краіны наблізілася да 46% агульнага аб'ёму. У 2008 г. да актывізацыі інтэграцыйных працэсаў з Расіяй яе доля ў беларускім экспарце тавараў складала 32,2% у 2008 г., 35,4% у 2012 г. і 38,9% ў 2015 г. У 2016 г. на пяць краін прыходзілася каля 71% экспарту тавараў і больш за 76% імпарту.

Маркетынг па загадзе зверху ў рамках моцна цэнтралізаванай сістэмы не спрацаваў. Дзяржаўныя прадпрыемствы ўсё часцей прымяняюць нерынкавыя інструменты канкурэнцыі, прайграючы па цане і якасці. Урад толькі пачынае сістэмную работу па зняцці гандлёвых бар'ераў для беларускіх вытворцаў на рынках краін Еўрасаюза. **Без атрымання Беларуссю статусу краіны з рынкавай эканомікай гэтага не дамагчыся.**

Адной з асноўных прычын назапашвання крызісных з'яў у эканоміцы краіны з'яўляецца захаванне ролі дзяржавы, як галоўнага інвестара, вытворцы і спажыўца тавараў і паслуг. Заяўленая дэцэнтралізацыя сістэмы прыняцця эканамічных рашэнняў не адбылася. Сукупныя дзяржаўныя выдаткі засталіся на ўзроўні больш за 40% ВУП. **У дзяржаўнай уласнасці, г. зн. па-за сферай добраахвотнага рынкавага абмену, знаходзіцца ~ 80% актываў краіны. Канкурэнцыя на рынку фінансавых паслуг, зямлі і электраэнергіі мінімальна ці цалкам адсутнічае.**

Павелічэнне аб'ёму дрэнных актываў, істотны рост даўгоў і неплацяжоў не пераканаў урад паскорыць працэс прыватызацыі нават стратных прадпрыемстваў і аб'ектаў нерухомасці, якія не выкарыстоўваюцца. Больш за тое, назіраецца працэс далейшай канцэнтрацыі эканамічнай улады ў холдынггах, якія ўяўляюць сабой магутныя сіндыкаты па лабіраванні галіновых інтарэсаў. Нароўні з канцэрнам і камерцыйнымі арганізацыямі міністэрстваў і выканкамаў яны з'яўляюцца асноўнымі крыніцамі манапалістычных, дыскрымінацыйных практык у дачыненні да прыватнага прадпрыемства.

Вынікі іх гаспадарчай дзейнасці даказваюць неабгрунтаванасць ставак на іх у якасці лакаматываў эканамічнага росту. Гэтая выснова бізнесу і экспертнай супольнасці пацвярджаецца фінансавымі паказчыкамі, статыстычнымі звесткамі, ацэнкамі Камітэта дзяржаўнага кантролю, іншых дзяржаўных навуковых, даследчых арганізацый.

Стаўка ўрада на дзяржаўны бізнес, на ручное кіраванне камерцыйнымі працэсамі, гандлёвы пратэекцыянізм, умяшанне ў цэнаўтварэнне, працэсы вытворчасці і абмену тавараў і паслуг прывялі да негатыўных наступстваў для ўсёй эканомікі краіны. **Беларусь адстае ад узроўню развітых краін па долі высокіх тэхналогій амаль у тры разы, у 4-5 разоў па ўзроўні вытворчасці працы ў прамысловасці.**

На 2016 г беларускія ўлады запланавалі рост вытворчасці працы на 1,5%. Па факце за 2016 г. гэты паказчык зноў пагоршыўся. Праблема якасці карпаратыўнага кіравання дзяржаўнымі актывамі застаецца адной з самых вострых. Адна справа асвойваць бюджэтныя рэсурсы, працаваць на выкананне валавых паказчыкаў і дамагацца ільготных умоў рэалізацыі тавараў і паслуг на ўнутраным рынку і пры экспарце, іншая справа – прыцягваць крэдыты, інвестыцыі, тэхналогіі і чалавечы капітал на рынковых умовах у кантэксце жорсткай рэгіянальнай канкурэнцыі.

Нягледзячы на дэклараваны курс урада на дэбюракратызацыю, дэрэгуляванне і разняволенне прадпрымальніцкай ініцыятывы, рэгулярная нагрузка на камерцыйныя арганізацыі, асабліва на МСБ ў 2016 годзе павялічылася. Ільвіная доля нарматворчай дзейнасці ўладаў не была накіравана на рашэнне эканамічных праблем, нейтралізацыю сацыяльных рызык і разняволенне новых крыніц эканамічнага росту.

Паводле дадзеных партала pravo.by за 2016 год нарматыўная база Беларусі папоўнілася некалькімі тысячамі актаў заканадаўства. Было прынята: 501 Указ, 1114 Пастаноў Савета Міністраў, каля 3000 дакументаў міністэрстваў, ведамстваў і выканкамаў. Атрымліваецца, што ў кожны з 255 рабочых дзён 2016 г. прымалася па 18 актаў заканадаўства. Праца гэтага заканадаўчага канвеера патрабуе часу, увагі тысяч дзяржаўных служачых. **Сотні тысяч гадзін працоўнага часу, які аплачваецца за кошт грошай падаткапальцаў, выкарыстоўваюцца ўхаластую.** Больш за тое, ускладненне заканадаўства, награвашчванне дакументаў, большасць з якіх адлюстроўваюць вузкаведасныя інтарэсы сектаральных і рэгіянальных лабістаў, **істотна павялічвае рэгулярную нагрузку, павышае рызык памылак у бухгалтарскім, падатковым і кіраўніцкім ўліку.**

Такім чынам, ва ўмовах крызісу, які паглыбляецца, беларускія ўлады стваралі заканадаўчую базу не для забеспячэння ўстойлівага, доўгатэрміновага інклюзіўнага росту, а для задавальнення вузка-карпаратыўных лабісцкіх інтарэсаў.

2016 год стаў годам паскарэння эрозіі інстытута прыватнай уласнасці. **У Беларусі ў крызісным стане знаходзіцца фундаментальны прынцып сучаснай цывілізацыі – прынцып абмежаванай адказнасці. Ён парушаецца праз шырокае прымяненне прынцыпу субсідыярнай адказнасці.** У адносінах да прыватнага бізнесу часта не выконваецца прынцып прэзумпцыі невінаватасці, а таксама прынцып «закон зваротнай сілы не мае». Штрафы на ўзроўні разарэння, крыміналізацыя эканамічнага заканадаўства, канфіскацыя маёмасці, спісанне з рахункаў грошай без рашэння суда, высокія выдаткі спагнання даўгоў з дзяржаўных арганізацый, навязванне бюракратычнага пункту гледжання на абгрунтаванасць цэн і выдаткаў, прымус да таварнага асартыменту – улады не толькі не спынілі застрашванне і пераслед бізнесу, але пачалі выкарыстоўваць удасканаленыя метады і інструменты.

Органы дзяржаўнага кіравання канцэнтравалі свае намаганні не на выхадзе краіны з рэцэсіі за кошт унутраных крыніц, перш за ўсё,

разняволення айчыннага прадпрымальніцтва, а на выкананні вузкаведасных задач, валавых паказчыкаў, на інерцыйным развіцці старых вытворчых адносін і размеркаванні бюджэтных рэсурсаў. У выніку краіна атрымала скарачэнне ліку актыўных прадпрымальнікаў, адток капіталу і кваліфікаваных кадраў, рост напружання ў бюджэтнай сістэме, небяспечнае павялічэнне залежнасці краіны ад знешніх крэдытараў, зніжэнне колькасці жадаючых заняцца прадпрымальніцтвам, перавышэнне колькасці звольненых над колькасцю прынятых на працу больш чым на 130 тысяч чалавек.

2016 год паглыбіў крызіс даверу. Улады не давяраюць бізнесу. Адсюль жорсткасць кантрольных органаў, неапраўдана высокія штрафы і пакаранні камерцыйных арганізацый, празмерная рэгулятарная апека кожнага кроку камерцыйнай арганізацыі. Савет Міністраў і Нацыянальны банк не працуюць у адной звязцы, што зніжае якасць дзяржаўнага кіравання. Мясцовыя органы ўлады не давяраюць айчыннаму прадпрымальніцтву. У сваю чаргу, бізнес не давярае уладам, фарміруе інфляцыйныя, канфіскацыйныя і дэвальвацыйныя спадзяванні. **Гэта вядзе да росту коштаў, інвестыцыйнага голаду і пашырэнню камерцыйных аперацый у «шэрай» эканоміцы.** Сустрэчы ўлады з грамадствам у маналогавым рэжыме праз ТБ і дзяржаўныя газеты пагаршае крызіс даверу да дзяржавы. Востры дэфіцыт культуры дыялогу і выпрацоўкі сумесных рашэнняў, павагі меркавання меншасці, салідарнасці і партнёрства пагаршаюць структурны, сістэмны крызіс.

Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2017 нацэлена на вырашэнне самых вострых і небяспечных праблем краіны. Наша пазіцыя канструктыўная і інклюзіўная, паважлівая і патрыятычная. **Мы заклікаем усе органы дзяржаўнага кіравання да прафесійнай, адказнай дыскусіі ў рэжыме круглага стала. За ім усе роўныя. За ім мы прапануем прыняць салідарныя стратэгічныя рашэнні ў імя моцнай квітнеючай Беларусі.**

1. БАЧАННЕ БУДУЧЫНІ БЕЛАРУСІ

У ЯКОЙ КРАІНЕ МЫ ХОЧАМ ЖЫЦЬ І ПРАЦАВАЦЬ

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» з'яўляецца часткай прапанаваных сістэмных мер па стварэнні Беларусі будучыні – суверэннай, шчаслівай, еўрапейскай дзяржавы.

Беларусь будучыні – гэта краіна, у якой бяспечна хадзіць па чыстых вуліцах, лёгка нараджаць і выхоўваць дзяцей, паўнаважна рэалізоўваць сябе ў прадпрыемстве, з адкрытай душой дапамагаць тым, хто трапіў у бяду, годна і ў дастатку сустракаць старасць.

Гэта краіна, дзе камфортна адпачываць і лёгка арганізаваць бізнес, дзе працавітаму, адказнаму, цвярозаму чалавеку лёгка знайсці працу. У ёй культура і грамадскія нормы не дапускаюць п'янства, махлярства і працы, зробленай абы-як.

У нашай краіне будучага кожнаму даступныя якасная адукацыя і ахова здароўя. Мы ганарымся грамадзянскай салідарнасцю, падтрымліваем актыўны ўдзел у гуманітарных праектах і духоўным развіцці. Бізнесу выгадна і прэстыжна падтрымліваць праекты ў сферы культуры, адукацыі, спорту, развіцця турызму, дапамогі дзецям і пажылым людзям.

Мы бачым Беларусь краінай законнасці і парадку, справядлівасці і салідарнасці, партнёрства і адказнасці. У ёй захоўваюцца правы чалавека, надзейныя інстытуты абароны прыватнай уласнасці, функцыянуе незалежны кампетэнтны суд, прафесійна працуюць органы правапарадку, якія карыстаюцца даверам грамадзян.

Беларусь будучыні – гэта краіна з развітай фінансавай сістэмай, сучаснымі аплатнымі сістэмамі, стабільнымі коштамі, адкрытай канкурэнцыяй банкаў, страхавых кампаній, пенсійных, інвестыцыйных, венчурных і іншых фондаў, гандлёвых сетак і рознічнага гандлю. У ёй галоўнымі матарамі эканамічнага росту з'яўляюцца кааперацыя вялікага і малога бізнесу, прамысловая субкантрактацыя, развітыя кластары, публічна-прыватнае партнёрства, дыялог бізнесу і ўлады. Вялікія кампаніі не дыскрымінауюць малыя, а давяраюць ім выкананне заказаў. Замежныя інвестары працуюць у такіх жа ўмовах на рынку, як айчыныя – без ільгот і прывілеяў па краіне паходжання.

Дзяржава канцэнтруе намаганні на распрацоўцы якасных законаў і безумоўным іх выкананні ўсімі. Выбар камерцыйных праектаў, вызначэнне шляхоў інавацыйнага развіцця, планаванне бізнесу, пошук крыніц фінансавання, вызначэнне параметраў вытворчасці і гандлю – усё гэта прэрагатыва дзелавой супольнасці. Роля дзяржавы – абараніць права ўласнасці, у тым ліку мінарытарных акцыянераў, процідзейнічаць утварэнню манаполій, не дапускаць дыскрымінацыі малога бізнесу, забяспечыць апэратыўны разгляд спрэчак у судах, а таксама хуткае, беспярэчнае выкананне судовых рашэнняў.

Беларусь будучыні – гэта краіна мільёнаў прыватных уласнікаў зямлі, акцый, нерухомасці, пенсійных назапашанняў і іншых формаў капіталу. Зямля з'яўляецца паўнаважным рынкавым таварам. Яна ўключана ў

камерцыйны абарот пры строгім захаванні экалагічных нормаў і стандартаў. Вытворчасцю сельскагаспадарчых тавараў займаюцца як вялікія аграпрамысловыя холдынгі, так і малыя фермерскія гаспадаркі. Іх кааперацыя дазваляе паспяхова канкураваць на ўнутраным і знешніх рынках.

Права ўласнасці мінарытарных акцыянераў абаронена ад неправамерных дзеянняў як уладальнікаў кантрольнага пакета, так і наёмных менеджараў. Яны ўдзельнічаюць у прыняцці ключавых для развіцця акцыянерных таварыстваў рашэнняў, у тым ліку па выплаце дывідэндаў. Эфектыўная прававая сістэма процідзейнічае чыноўніцкай сквапнасці, «чорнаму рэйдарству» і дыскрымінацыйным практыкам вялікага бізнесу.

Беларусь будучыні – гэта краіна мадэрнізаваных вялікіх заводаў і фабрык, нашых традыцыйных крыніц эканамічнага росту. Яны працуюць на сучасным абсталяванні, выпускаюць тавары па самых патрабавальных міжнародных стандартах, фінансуюць сваю дзейнасць на рынкавых умовах. Захаванне лепшай прамысловай спадчыны прадугледжвае правядзенне сумленнай, адкрытай прыватызацыі з улікам інтарэсаў беларускіх грамадзян і малога бізнесу.

Беларусь будучыні – гэта краіна, у якой лёгка пабудаваць дом або кватэру на свой густ і па сваім узроўні даходаў. Развіты рынак нерухомасці, сучасная архітэктура, арыентаваныя на спажыўца працэдуры ўзгаднення праектаў, разнастайнасць крыніц фінансавання, адкрытая канкурэнцыя будаўнічых арганізацый і вытворцаў будматэрыялаў – усё гэта дазволіць у аптымальныя тэрміны і з мінімальнымі выдаткамі вырашаць жыллёвае пытанне.

Беларусь будучыні – гэта краіна сучаснай інфраструктуры. Яна з'яўляецца вынікам паўнаwartаснага публічна-прыватнага партнёрства. Якасныя аўтамабільныя дарогі, лагістычныя цэнтры, сусветныя стандарты ў чыгуначным і водным транспарце, паўнаwartаснае ўключэнне Беларусі ў міжнародныя авіяцыйныя патокі, будаўніцтва сучасных аэрапортаў, развіццё ўнутранай авіяцыі – усё гэта абсалютна неабходна для рэалізацыі перавагі нашай краіны, геаграфічнага становішча ў цэнтры Еўропы.

Беларусь будучыні – гэта паўнаwartасны рынак энергарэсурсаў. На ім у спажыўцоў ёсць выбар вытворцаў, адладжана працуюць механізмы забеспячэння энергетычнай бяспекі. Мы актыўна працуем, выкарыстоўваючы паліўна-энергетычныя рэсурсы як Расіі, так і іншых краін, актыўна рэалізуючы транзітны патэнцыял і лагістычную інфраструктуру.

У Беларусі будучыні выкарыстоўваюцца перадавыя інфармацыйныя і тэлекамунацыйныя тэхналогіі. Бясплатны высакаштурны інтэрнэт ва ўсіх школах, універсітэтах і бібліятэках, свабодны доступ да лепшых інфармацыйных баз свету з'яўляюцца неад'емнай часткай сістэмы адукацыі, бізнес-камунацыі і зносін. Электронны ўрад, лічбавая трансфармацыя бізнесу і эканомікі дазваляюць стварыць прынцыпова новыя вытворчасці, істотна палепшыць якасць паслуг для грамадзян і бізнесу, аптымізаваць бізнес-працэсы, ажыццявіць празрыстыя працэдуры дзяржаўных закупаў.

Беларусь будучыні – гэта краіна, якая знаходзіцца ў Топ-15 свету па якасці дзелавога клімату, індэксе эканамічнай свабоды, па развіцці чалавечага патэнцыялу і індэксе дабрабыту. Яна ідзе ў нагу з цывілізаваным светам. Яна актыўна ўдзельнічае ў працы вядучых міжнародных арганізацый. Яна займае годнае месца ў сістэме падзелу працы. Беларусь ганарыцца сваім нацыянальным здабыткам і ўзбагачае яго сучаснай культурай. Дзяржава і грамадства цэняць штодзённую працу айчынных прадпрымальнікаў, заахвочваюць і стымулююць дзелавую ініцыятыву грамадзян.

Такое наша бачанне будучыні Беларусі. Рэалізацыя Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі дасць магчымасць вырашыць толькі частку задач, якія стаяць перад намі. Беларускі бізнес гатовы да паўнаўважнага партнёрства з уладай і грамадзянскай супольнасцю для пабудовы Беларусі будучага, краіны нашай мары.

2. ПРЫЯРЫТЭТНЫЯ НАПРАМКІ І ПРАПААНОВЫ РЭФАРМАВАННЯ ДЗЕЛАВОГА КЛІМАТУ КРАІНЫ У 2017 ГОДЗЕ

I. Добрасумленная канкурэнцыя

1. Забарона органам дзяржаўнага кіравання і мясцовым органам улады і самакіравання, дзяржаўным кантралюючым і наглядным органам уваходзіць у склад заснавальнікаў і ўласнікаў суб'ектаў гаспадарання. Выхад міністэрстваў і ведамстваў са складу заснавальнікаў камерцыйных і некамерцыйных арганізацый для ліквідацыі канфлікту інтарэсаў паміж іх рэгулярнай, кантрольнай і ліцэнзійнай функцыямі.

2. Правядзенне адзінай цэнавай палітыкі прадпрыемстваў-манапалістаў у дачыненні да камерцыйных арганізацый, якія працуюць на адным сегменце рынку, ліквідацыя схаваных розніц у тарыфах.

3. Узмацненне адміністрацыйнай адказнасці службовых асоб, органаў улады за парушэнне антыманапольнага заканадаўства, заканадаўства аб канкурэнцыі.

4. Адмена вылучэння квот на сыравіну, тавары, паслугі прадпрыемствам, дзейнасць якіх не звязана з сацыяльнай скіраванасцю.

5. Прадастаўленне права дзяржаўным юрыдычным асобам, а таксама юрыдычным асобам, на рашэнне якіх можа ўплываць дзяржава, валодаючы кантрольным пакетам акцый (доляў, укладаў, паёў), страхаваць свае маёмасныя інтарэсы ў страхавых арганізацыях усіх формаў уласнасці, у тым ліку і з удзелам замежнага капіталу.

6. Дэманапалізацыя нацыянальнай сістэмы перастраховання, устанаўленне рынкавых узаемаадносін страхоўшчыкаў і нацыянальнай перастраховачнай арганізацыі, прадастаўленне страхоўшчыкам безумоўнага права самастойна выходзіць на знешнія рынкі перастраховання.

7. Ліквідацыя нарматыўных практык, якія дазваляюць пэўныя віды страхавання выключна дзяржаўным страхавым арганізацыям і (або) страхавым арганізацыям, у статутных фондах якіх больш за 50 працэнтаў доляў (акцый, якія галасуюць) знаходзяцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь.

8. Стварэнне роўных умоў для дзяржаўных і недзяржаўных страхавых арганізацый, якія займаюцца добраахвотным страхаваннем жыцця і дадатковай пенсіі.

9. Устанаўленне адзінага нарматыву мэтавых адлічэнняў, якія выконваюцца заказчыкамі (забудоўшчыкамі) ад кошту будаўніча-мантажных работ (БМР) па аб'ектах будаўніцтва на фінансаванне інспекцый Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам, Дзяржаўнага камітэта стандартызацыі, незалежна ад крыніцы фінансавання.

10. Аказанне дзяржаўнай фінансавай падтрымкі суб'ектам гаспадарання выключна на конкурснай аснове, незалежна ад формы ўласнасці.

11. Устанаўленне адзіных правіл ліцэнзавання для арганізацый, якія ажыццяўляюць платныя медыцынскія паслугі, незалежна ад формы ўласнасці, шляхам унясення змяненняў у Палажэнне аб ліцэнзаванні асобных

відаў дзейнасці, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 450 ад 01.09.2010 г. «Аб ліцэнзаванні асобных відаў дзейнасці».

12. Выраўноўванне умоў збірання зямельнага падатку на зямельныя ўчасткі для арганізацый, якія ажыццяўляюць дзейнасць у адпаведных сферах, незалежна ад формы ўласнасці.

13. Ліквідацыя практыкі прадастаўлення індывідуальных ільгот айчынным і замежным інвестарам (кропкавае льгатаванне).

14. Устанаўленне ў заканадаўстве адказнасці дзяржаўнага казначэйства Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь, суб'ектаў гаспадарання за парушэнне тэрмінаў аплаты бюджэтных абавязацельстваў, прадугледжаных дагаворамі, заключанымі па выніках правядзення працэдур дзяржаўных закупаў.

15. Выключэнне з заканадаўства палажэнняў, якія дазваляюць органам дзяржаўнага кіравання кантраляваць абгрунтаванасць павышэння цэн суб'ектамі гаспадарання, акрамя камерцыйных арганізацый, якія з'яўляюцца натуральнымі манаполіямі.

II. Эфектыўная дэбюракратызацыя

16. Адмена Гандлёвага рээстра, Рээстра бытавых паслуг і Рээстра распаўсюджвальнікаў друкаванай прадукцыі Рэспублікі Беларусь.

17. Ліквідацыя абавязковага характару асартыментных пералікаў тавараў суб'ектам малога і сярэдняга прадпрыемства для аб'ектаў рознічнага гандлю гандлёвай плошчай да 100 кв. метраў і грамадскага харчавання – да 50 пасадачных месцаў.

18. Адмена дзяржаўнага рэгулявання тарыфаў на ўсе платныя стаматалагічныя і дыягнастычныя медыцынскія паслугі, за выключэннем пунктаў 1 і 2 з Пераліку платных медыцынскіх паслуг, тарыфы на якія рэгулююцца дзяржавай.

19. Прадастаўленне ацэншчыкам недзяржаўнай формы ўласнасці права ацэньваць дзяржаўную маёмасць (актывы) і зямлю.

20. Прадастаўленне права ацэншчыкам выкарыстоўваць Міжнародныя стандарты ацэнкі, гарманізаваныя з Міжнароднымі стандартамі фінансавай справаздачнасці.

21. Устанаўленне ў Палажэнні аб ліцэнзаванні асобных відаў дзейнасці, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 450 ад 01.09.2010 г., нормы аб спыненні дзеяння і ануляванні ліцэнзіі толькі па рашэнні суда.

22. Спрашчэнне, змяншэнне кошту на працэдуру выдачы дазволаў за размяшчэнне рэкламы, ліквідацыя паняцця «пашпарт вонкавай рэкламы».

23. Зацвярджэнне адзінай формы тэхнічных умоў, што выдаюцца заказчыку (забудоўшчыку) на падключэнне аб'екта, які будуюцца (рэканструюецца) да інжынерных сетак, арганізацыямі, што іх эксплуатаюць.

24. Устанаўленне адзінай практыкі рашэнняў судаў для арганізацый дзяржаўнай і прыватнай формаў уласнасці па пытанні абароны маёмасных правоў уласнікаў і іншых асоб у сувязі з канфіскацыяй у іх зямельных

участкаў для дзяржаўных патрэб і зносам размешчаных на іх аб'ектаў нерухомай маёмасці.

25. Абмежаванне тэрміну прыпынення дзейнасці гандлёвага аб'екта, аб'екта грамадскага харчавання датай апавяшчэння суб'ектам гаспадарання аб ліквідацыі выяўленых парушэнняў.

26. Ліквідацыя патрабавання аб абавязковым зняцці з уліку транспартнага сродку пры перадачы яго на камісію.

III. Рэгулярная аптымізацыя

27. Зніжэнне падатковай нагрузкі для суб'ектаў гаспадарання. Устанаўленне мараторыя на ўвядзенне новых падаткаў, збораў, пошлін, абавязковых непадатковых плацяжоў, а таксама памеру і парадку іх аплаты.

28. Увядзенне мараторыя на выплату падатку на прыбытак да 1 студзеня 2021 года для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.

29. Адмена павышаючых каэфіцыентаў да базавых ставак падатку на нерухомасць, зямельнага падатку, а таксама арэнднай платы на зямлю. Зніжэнне ўзроўню падатковай нагрузкі на нерухомасць і зямельныя ўчасткі для суб'ектаў гаспадарання ў 5 разоў.

30. Адмена адтэрміноўкі прыняцця ўвазнага ПДК да выліку для тавараў, які імпартуюцца.

31. Зніжэнне ставак арэнднай платы, адмена павышаючых каэфіцыентаў у памяшканнях дзяржаўнай і камунальнай уласнасці, пераход на аплату арэнды і эксплуатацыйных паслуг па факце, без прымянення практыкі авансавых плацяжоў.

32. Прывядзенне мераў адміністрацыйнага пакарання (штрафы, канфіскацыі, адабранні) у сферы прадпрымальніцкай дзейнасці ў адпаведнасць з памерам нанесенай дзяржаве або грамадству шкоды, ступенню грамадскай небяспекі і з маштабамі дзейнасці суб'ектаў гаспадарання.

33. Змена існуючага памеру штрафу ў Арт. 12.4 КаАП, за парушэнне ўстаноўленага парадку фарміравання і (або) прымянення цэн (тарыфаў) індывідуальным прадпрымальнікам або юрыдычнай асобай, з двухразовага памеру розніцы паміж фактычнай выручкай, атрыманай ад рэалізацыі тавараў (работ, паслуг), і разліковай велічынёй выручкі ад рэалізацыі гэтых тавараў (работ, паслуг) па цэнах (тарыфах), устаноўленых у адпаведнасці з заканадаўствам, да дзесяці адсоткаў.

34. Выключыць з КаАП п. 4. арт. 12.17 «Парушэнне правілаў гандлю і аказання паслуг насельніцтву» або заканадаўча ўстанавіць паняцце «не адпаведных сапраўднасці дакументаў», пры прымяненні пункта 4 артыкула 12.17 КаАП, прыбраўшы магчымасць прымянення канфіскацыі маёмасці па дадзеным артыкуле ў добрасумленых набывчыкаў.

35. Выключэнне з раздзела «Даходы рэспубліканскага бюджэту» Закона аб бюджэце ўстаноўленых паказчыкаў даходаў ад збору штрафаў і рэалізацыі канфіскаванай маёмасці.

36. Дадаць да крытэрыяў аднясення да суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва крытэрыі выручкі ад рэалізацыі тавараў і паслуг, у аб'ёме і ў эквіваленце да \$ 10 млн. – для малых прадпрыемстваў, да \$ 50 млн. – для сярэдніх прадпрыемстваў, да \$ 2 млн. – для мікраарганізацый.

37. Адмена права спісання сродкаў з рахункаў арганізацый па інкасавых распараджэннях кантрольных, наглядных і фінансавых органаў без судовай пастановы.

38. Зніжэнне тарыфаў аплаты праезду (у сістэме Beltoll) па платных дарогах пасажырскаму і грузавому транспарту грузападмальнасцю да 5 тон, ліквідацыя практыкі прывязкі тарыфу да еўра.

39. Увядзенне адзінага ўніверсальнага ключа электроннага лічбавага подпісу суб'ектаў гаспадарання для ажыццяўлення ўсіх адміністрацыйных працэдур і прадастаўлення справаздачнасці. Адмена ўсіх плат за паслугі, звязаныя з прадастаўленнем дзяржаўнай справаздачнасці ў выглядзе электроннага дакумента.

40. Павелічэнне гранічных памераў валавой выручкі для прымянення спрошчанай сістэмы падаткаабкладання ў 2 разы.

41. Адмена абмежаванняў па выкарыстанні спрошчанай сістэмы падаткаабкладання арганізацыям, 25% статутнага капіталу якіх належыць іншым юрыдычным асобам, і арганізацыям (ІП), якія займаюцца інтэрнэт-гандлем.

42. Выключэнне з падатковай базы сум, камунальных выдаткаў, якія кампенсуюцца арэндадаўцу, не ўключаных у арэндную плату і якія не з'яўляюцца паслугамі ўласнай вытворчасці для арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, што прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання.

43. Адмена льготы па выплаце ПДК пры рэалізацыі лесаматэрыялаў лягасамі па іх лесагаспадарчай дзейнасці, стварэнне роўных падатковых рэжымаў на рынку лесанарыхтоўкі для арганізацый усіх формаў уласнасці.

44. Забеспячэнне зніжэння пенсійнай страхавой нагрузкі на наймальнікаў шляхам пераразмеркавання абавязковых сацыяльных адлікаў паміж працадаўцам і наёмным работнікам.

45. Заканадаўчае ўстанаўленне гранічнага памеру ўзносаў па абавязковаму страхаванню ад няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў РУП Белдзяржстрах ў памеры 0,1% ад фонду аплаты працы для арганізацый і ІП, якія не мелі ў мінулым перыядзе страхавых выпадкаў.

46. Заканадаўчае абмежаванне памеру тарыфаў на інкасацыю наяўных сродкаў банкамі, паслугі эквайрыngu – да ўзроўню не вышэй за 0,5% ад сумы.

47. Аднясенне часткі расходаў наймальніка пры аплаце медыцынскай дапамогі для супрацоўнікаў непасрэдна арганізацыі, якая аказвала платныя

медыцынскія паслугі, на затраты па вытворчасці і рэалізацыі прадукцыі, тавараў (работ, паслуг), што ўлічваюцца пры падаткаабкладанні, у рамках нарматыву сродкаў, накіроўваемых наймальнікам на добраахвотнае страхаванне медыцынскіх расходаў (5% ад фонду зароботнай платы).

48. Вызваленне фізічных асоб ад выплаты падаходнага падатку з сум, накіраваных на медыцынскую дапамогу для сябе ці блізкіх сваякоў (сацыяльны вылік).

49. Выключэнне з пераліку платных паслуг тэхнічнага агляду і дыягностыкі абсталявання, што аказваюцца organамі, падраздзяленнямі і арганізацыямі сістэмы МНС.

50. Адмена практыкі штогадовага пацверджання сертыфіката ўласнай вытворчасці ў ГПП на ўвесь перыяд функцыянавання гэтай вытворчасці на прадпрыемстве і практыкі атрымання сертыфіката на выкананне асобных работ і паслуг іншым арганізацыям.

51. Адмена практыкі атрымання вытворцам сертыфіката паходжання (СТ-1) у ГПП на кожную партыю тавару, калі ў яго не ўносіліся істотныя змены, якія прывялі да змены асноўных параметраў і характарыстык.

52. Распрацоўка і прыняцце новай рэдакцыі «Палажэння аб парадку выдачы сертыфікатаў прадукцыі (работ, паслуг) уласнай вытворчасці», зацверджанага Пастановай Савета Міністраў № 1520 ад 20.10.2010 г., з улікам практыкі развіцця субкантрактацыі і прамысловай кааперацыі, а таксама інтэграцыі Беларусі ў сусветную сістэму падзелу працы.

53. Прызнанне Рэспублікай Беларусь сертыфікатаў адпаведнасці і іншых дакументаў, якія пацвярджаюць адпаведнасць прадукцыі абавязковым патрабаванням, выдадзеных дзяржавамі – удзельнікамі Мытнага Саюза, Еўрапейскага Саюза, ЗША і краінамі, з якімі заключаны адпаведныя міжнародныя дамовы, без дадатковых працэдур.

54. Зніжэнне кваліфікацыйных патрабаванняў, што прад'яўляюцца да юрыдычных асоб, суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, пры атрыманні атэстатаў адпаведнасці для ажыццяўлення дзейнасці па будаўніцтве аб'ектаў 1-4 класа складанасці, устаноўленых Пастановай Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Рэспублікі Беларусь ад 2014/05/02 г. N25.

55. Выключэнне з профілю рызыкі, якая прадпісвае правядзенне мытныхі organамі дадатковай праверкі мытнага кошту тавараў, што пастаўляюцца па прамых кантрактах з іх вытворцам, а таксама ў выпадку, калі мытны кошт тавараў ужо быў даказаны ў бягучым годзе.

56. Забарона на правядзенне мытныхі праверак па заканчэнні 3-гадовага тэрміну з даты выпуску тавару ў свабоднае абарачэнне на тэрыторыі Мытнага саюза ЕАЭС.

57. Стварэнне электроннага рэестра адміністрацыйных працэдур у адносінах да юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў.

58. Выключэнне бланкаў ТТН і ТН з пераліку бланкаў строгай справаздачнасці і пераход на звычайны папяровы дакументаабарот.

59. Спрашчэнне працэдуры ўзгаднення і зацвярджэння нормаў утылізацыі цвёрдых бытавых адходаў для суб'ектаў малога і сярэдняга бізнесу.

60. Адмена абавязковай статыстычнай справаздачнасці для мікра і малых прадпрыемстваў, пераход на добраахвотны выбарачны метада збору статыстычных дадзеных.

61. Увядзенне заканадаўчай нормы спрощанага пацверджання набыцця ў краінах ЕАЭС суб'ектамі гаспадарання мікрапартый тавараў, сыравіны, камплектуючых (пры наяўнасці толькі дакумента, які пацвярджае аплату за наяўны разлік) на суму, эквівалентную 1000 еўра, пры абмежаванні такіх партый на працягу каляндарнага месяца .

IV. Інстытуты інклюзіўнага развіцця і росту

62. Паэтапнае скарачэнне ўзроўню нярынкавага сектара эканомікі шляхам устанаўлення гранічнага паказчыка падатковых даходаў органаў дзяржаўнага кіравання, уключаючы ФСАН: у 2018 г. – 32% ВУП, у 2019 г. – 29% ВУП, у 2020 г. – 27% ВУП. Абмежаванне аб'ёму ільготных крэдытаў у агульным аб'ёме крэдытавання да 20%.

63. Стварэнне ў Рэспубліцы Беларусь гарантыйнага фонду, як інструмента забеспячэння доступу суб'ектаў МСП да крэдытных рэсурсаў банкаў пры недастатковасці ўласнага забеспячэння, які выдае гарантыі па хадайніцтвах арганізацый малога і сярэдняга бізнесу.

64. Прыняцце заканадаўчай базы для развіцця фінансавых аперацый найпрост паміж крэдытарамі і пазычальнікамі праз онлайн пляцоўкі, абмінаючы банкаўскія ўстановы.

65. Увядзенне на 5 гадоў мараторыя на змены умоў гаспадарання для айчынных і замежных інвестараў, якія пагаршаюць іх становішча (падатковае, мытнае, зямельнае, валютнае рэгуляванне, ліцэнзаванне і сертыфікацыя).

66. Укараненне механізму аператыўнага заліку даўгавых абавязацельстваў, крыніцай пагашэння якіх з'яўляюцца бюджэтныя (казначэйскія) сродкі, у кошт плацяжоў у бюджэт.

67. Прыняцце нарматыўнага акту і метадыкі ацэнкі рэгулюючага ўздзеяння заканадаўчых актаў.

68. Укараненне метадычных рэкамендацый па арганізацыі карпаратыўнага кіравання ў гаспадарчых таварыствах з удзелам дзяржавы.

69. Забеспячэнне на адкрытай конкурснай аснове перадачы ў давяральнае кіраванне маёмасных комплексаў, нізкарэнтабельных і стратных прадпрыемстваў прыватным суб'ектам гаспадарання.

70. Адмена нормы заканадаўства, згодна з якой пенсіянеру, які працуе, памяншаецца памер пенсіі.

71. Распрацоўка і ўкараненне сучасных механізмаў стымулявання занятасці.

72. Адмена практыкі дзяржаўнага рэгулявання памеру зароботнай планы ў камерцыйных арганізацыях прыватнай формы ўласнасці без долі дзяржавы, у тым ліку праз каэфіцыент суадносін сярэдняй зароботнай платы кіраўніка і сярэдняй зароботнай платы па арганізацыі, унясенне змяненняў у Пастанову Савета Міністраў ад 08.07.2013 г. № 597 «Аб удасканалванні ўмоў аплаты працы кіраўнікоў арганізацый у залежнасці ад вынікаў фінансава-гаспадарчай дзейнасці, прызнанні некаторых пастаноў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і іх асобных структурных элементаў, якія страцілі сілу».

73. Прыняцце актаў заканадаўства для стварэння паўнаwartаснага рынку золата і іншых каштоўных металаў.

V. Пашырэнне доступу да маёмасці, актываў і інвестыцый

74. Спрашчэнне і зніжэнне па кошце адміністрацыйных працэдур па далучэнні зямлі ў паўнаwartасны камерцыйны абарот, у тым ліку звязаных са змяненнем функцыянальнага прызначэння зямлі, прадастаўлення зямельных участкаў у якасці залогі і продажу іх на адкрытым рынку.

75. Стварэнне онлайн адзінага агульнадаступнага актуальнага спісу інвестыцыйных пляцовак, забяспечаных неабходнай інфраструктурай, з поўнай інфармацыяй для інвестараў.

76. Адмена інвестыцыйных патрабаванняў да інвестараў, якія набываюць актывы малых і сярэдніх дзяржаўных прадпрыемстваў.

77. Стварэнне ўмоў для правядзення малой прыватызацыі на карысць нацыянальных інвестараў.

78. Заканадаўчае замацаванне абавязкаў арэндадаўца абмежаваным закрытым пералікам умоў для адмовы і ўстанаўленне парадку яго абгрунтавання па адчужэнні суб'екта гаспадарання (па яго заяве), арандаванага ім больш за тры гады нерухомай маёмасці, якая знаходзіцца ў дзяржуласнасці і ва ўласнасці ААТ, 50 і больш працэнтаў акцый якіх знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці, а таксама ўстанаўленне адказнасці службовых асоб за неабгрунтаваную адмову або непрыняцце рашэння аб адчужэнні адпаведнай маёмасці.

79. Спрашчэнне і паскарэнне працэдур продажу дзяржаўных актываў праз конкурсы і аўкцыёны шляхам увядзення метадыкі «галандскага аўкцыёну» для вызначэння цаны продажу.

80. Прыняцце нарматыўнага акту, які спрашчае і робіць таннейшым уваход на рынак фінансавых паслуг замежных кампаній згодна нормаў і стандартаў СГА (ВТО).

81. Прыняцце заканадаўчага акта, які вызначае паняцце «рэйдарства» і механізм процідзеяння яму.

82. Правядзенне амністыі капіталу.

VI. Адказнае партнёрства

83. Стварэнне Інстытута ўпаўнаважанага па абароне правоў прадпрымальнікаў (амбудсмена) пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Кандыдатуры на дадзены пост прадстаўляюцца на зацвярджэнне Кіраўніком дзяржавы дзелавой супольнасцю.

84. Забеспячэнне ўдзелу аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзаў і асацыяцый) у распрацоўцы дзяржаўнай эканамічнай палітыкі, а таксама ў вызначэнні параметраў бюджэтнай палітыкі на ўсіх узроўнях.

85. Забеспячэнне поўнай празрыстасці даходаў і расходаў усіх органаў дзяржаўнага кіравання – з публікацыяй вынікаў на сайтах гэтых органаў да 1 сакавіка года, наступнага за справаздачным.

86. Размяшчэнне на сайце Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь поўнай, дэтальнай інфармацыі аб мінулых, сапраўдных і будучых бюджэтных выдатках органаў дзяржаўнага кіравання ў рамках бюджэтнага працэсу.

87. Прыняцце Закона Рэспублікі Беларусь «Аб самарэгулявальных арганізацыях», «Аб аб'яднаннях працадаўцаў», «Аб сацыяльным дыялогу».

88. Прадастаўленне суб'ектам гаспадарання права ўключаць сумы ўступных і членскіх узносаў, якія пералічваюцца імі ў некамерцыйныя аб'яднанні і грамадскія арганізацыі прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў, у затраты па вытворчасці і рэалізацыі тавараў (работ, паслуг), у памеры не больш за 500 базавых велічынь у год.

89. Вяртанне для грамадскіх і некамерцыйных аб'яднанняў прадпрымальнікаў і прамыслоўцаў (саюзаў і асацыяцый) права прымянення каэфіцыента 0,1 да ставак арэнднай платы.

90. Прыняцце Закона Рэспублікі Беларусь «Аб дабрачыннасці», з увядзеннем нормы льгатавання па падатку на прыбытак для арганізацый, якія аказваюць спонсарскую дапамогу некамерцыйным і грамадскім арганізацыям, дзіцячым дамам, аб'ектам культуры і мастацтва, адукацыі, спорту, рэлігійным суполкам, афіцыйна зарэгістраваным у Рэспубліцы Беларусь.

91. Правядзенне штогадовых адкрытых парламенцкіх слуханняў, а таксама слуханняў у абласных (гарадскіх, раённых) саветах дэпутатаў па пытанні стану, тэндэнцый і праблем развіцця прадпрымальніцтва, з удзелам бізнес саюзаў і асацыяцый.

92. Накіраванне на падтрымку прадпрымальніцтва не менш за 1% ад уласных даходаў кансалідуемых бюджэтаў абласцей і г. Мінска.

93. Распрацоўка канцэпцыі бесперапыннай прафесійна-тэхнічнай адукацыі ў краіне на аснове сусветнага вопыту дуальнай адукацыі. Вызначэнне структуры працадаўцаў асноўнымі заказчыкамі ў сістэмах адукацыі.

94. Дадаць у Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 студзеня 2000 года «Аб нарматыўных прававых актах Рэспублікі Беларусь» асобным артыкулам аб уступленні ў сілу нарматыўных прававых актаў, якія замацоўваюць і (або) змяняюць умовы вядзення бізнесу, не раней чым праз шэсць месяцаў пасля

афіцыйнага апублікавання, за выключэннем актаў, якія паляпшаюць прававое становішча суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці.

3. МЕХАΝІЗМЫ І ІНСТРУМЕНТЫ РЭАЛІЗАЦЫІ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ-2017

Для рэалізацыі Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2017 года выкарыстоўваюцца наступныя механізмы і інструменты:

1. Арганізацыя работы Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі.

2. Вылучэнне дзелавой супольнасцю Беларусі кандыдатуры амбудсмена па абароне правоў прадпрымальнікаў, кандыдатур у склад Саветаў па развіцці прадпрымальніцтва, рабочых груп, грамадска-кансультатыўных саветаў усіх узроўняў.

3. Каардынацыя работы ўсіх дзейных грамадскіх аб'яднанняў прадпрымальнікаў, саветаў па прадпрымальніцтву пры органах улады, галіновых і рэгіянальных бізнес-асацыяцый па пытаннях рэалізацыі палажэнняў Платформы.

4. Арганізацыя эфектыўнай працы грамадска-кансультатыўных і экспертных саветаў пры рэспубліканскіх і мясцовых органах улады і кіравання. Навучанне ўдзельнікаў саветаў.

5. Удзел прадстаўнікоў бізнес-асацыяцый у дзейнасці кансультатыўных і экспертных саветаў, створаных пры кіруючых органах ЕАЭС Арменіі, Беларусі, Казахстана, Расіі, Кыргызстана.

6. Прасоўванне ацэнак і палажэнняў Платформы падчас Сусветнага тыдня прадпрымальніцтва.

7. Штогадовая арганізацыя і правядзенне ў лютым-сакавіку Тыдня беларускага прадпрымальніцтва.

8. Адкрытае інфармацыйнае суправаджэнне ўсіх этапаў прасоўвання палажэнняў і прапаноў Платформы.

9. Узгадненне кансалідаванай пазіцыі бізнес-супольнасці пры дапамозе ўзаемных кансультацый, «круглых сталаў», апытанняў, арганізацыі грамадскага і карпаратыўнага дыялогу.

10. Удзел прадстаўнікоў бізнес-асацыяцый у Ацэнках рэгулюючага ўздзеяння (АРУ) заканадаўчых актаў ЕАЭС, Арменіі, Беларусі, Казахстана, Расіі, Кыргызстана.

11. Прадстаўленне пазіцыі дзелавой супольнасці ў органах заканадаўчай улады і мясцовага самакіравання пры дапамозе правядзення слуханняў па сістэмных і адмысловых праблемах развіцця прадпрымальніцтва, пытаннях сацыяльнага партнёрства і сацыяльна-эканамічнай палітыкі, публічна-прыватнага партнёрства (ППП), публічна-прыватнага дыялогу (ППД).

12. Падрыхтоўка паправак і прапаноў у нарматыўныя прававыя акты, якія існуюць і якія рыхтуюцца, прадстаўленне іх у органы дзяржаўнай улады і кіравання, мясцовага самакіравання.

13. Удзел у кансультацыях з органамі дзяржаўнай улады, у тым ліку на пасяджэннях рабочых груп, міжведамасных камісій, грамадскіх і экспертных саветаў.

14. Арганізацыя фокус груп, аналітычных ці іншых экспертных фарміраванняў для вывучэння меркавання прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў па заканадаўчых прапановах дзелавой супольнасці, распрацоўцы дзяржаўных праграм і стратэгіі развіцця ў мэтах павышэння канкурэнтаздольнасці бізнесу і нацыянальнай эканомікі.

15. Арганізацыя дзейных рэгіянальных дыскусійных пляцовак для малога і сярэдняга бізнесу і прадпрымальнікаў, маніторынг сітуацыі ў малым і сярэднім прадпрымальніцтве, садзейнічанне росту буйнога нацыянальнага прыватнага бізнесу.

16. Правядзенне акцый антыкарупцыйнай накіраванасці, пазіцыянаванне бізнес-супольнасці як праціўніка хабараў, ценявой эканомікі, махлярства і кумаўства, «рэйдарства», нядобрасумленнай канкурэнцыі і манапалізму.

17. Правядзенне экспертызы праектаў заканадаўчых актаў на супрацьдзеянне манапалізму, антыкарупцыйнасць, адназначнае ўспрыманне, магчымае здзяйсненне, адпаведнасць Дырэктыве Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 4 (унясенне прапаноў у планы яе рэалізацыі).

18. Падтрымка прадпрымальнікаў у судовых і адміністрацыйных спрэчках з органамі дзяржаўнага кіравання і кантролю ў выпадках незаконнага прымянення штрафаў і пакаранняў і інш., пашырэнне практыкі выкарыстання трацейскіх судаў пры саюзах і асацыяцыях, медыяцыі.

19. Шырокі распаўсюд інфармацыйных рэсурсаў пра эканоміку, умовы вядзення бізнесу, дзейнасць бізнес-асацыяцый, размяшчэнне на сайтах, інфармацыйных парталах матэрыялаў па прадстаўленні інтарэсаў бізнесу, магчымасцяў яго развіцця, абароны і самаабароны ў Беларусі, краінах ЕАЭС, у іншых краінах свету.

20. Штогод праводзіць конкурс «Лепшы горад, раён, вобласць для бізнесу Беларусі».

21. Правядзенне рэспубліканскага конкурсу «Лепшы адвакасі-лідэр года».

22. Правядзенне рэспубліканскага конкурсу «Лепшая беларуская бізнес-асацыяцыя (саюз) года».

23. Падтрымка правядзення Нацыянальнага конкурсу «Прадпрымальнік года» (сумесна з Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь).

24. Міжнародны конкурс «Прадпрымальнік года 2016» у Беларусі (EY Entrepreneur Of The Year).

25. Стварэнне бізнес-асацыяцыямі і кансалтынгавымі кампаніямі ўніверсальнага алгарытму эфектыўнага кіравання вытворчымі прадпрыемствамі і комплексамі ў перыяд крызісаў і паслякрызісны перыяд. Накіраванне ў Адміністрацыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь распрацаванай пакрокавай мадэлі ўкаранення прапаноў (праграм).

26. Падтрымка правядзення прафесійных конкурсаў майстэрства і вызначэння лепшых па прафесіі, конкурсаў Брэнд года, «Лепшы прадпрымальнік», «Чалавек Справы» і інш.

27. Правядзенне два разы на год даследавання 500 прадпрыемстваў і ІІІ для вызначэння «Індэкса дзелавога аптымізму прыватнага бізнесу Беларусі» (ІДА).

28. Арганізацыя ўзгодненых дзеянняў з бізнес-асацыяцыямі Расіі, Арменіі, Кыргызстана і Казахстана па пытаннях прасоўвання прапаноў Платформы і высвятлення пазіцыі бізнес-асацыяцый краін-партнёраў па ЕАЭС.

29. Накіраванне тэксту Платформы-2017 урадам Расіі, Арменіі, Кыргызстана і Казахстана для ўліку пазіцыі дзелавой супольнасці Беларусі і выпрацоўкі адзінай эканамічнай палітыкі па ўмацаванні патэнцыялу бізнесу ЕАЭС.

30. Накіраванне тэксту Платформы-2017 міжнародным арганізацыям, якія ажыццяўляюць узаемадзеянне з Рэспублікай Беларусь, для ўліку ацэнак і прапаноў дзелавой супольнасці і прыватнага бізнесу Беларусі.

31. Удзел прадстаўнікоў аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў Беларусі ў праграмах «Усходняга партнёрства», праектах развіцця міжрэгіянальнага і трансгранічнага супрацоўніцтва, народнай дыпламатыі, гуманітарных і культурных праектах.

32. Арганізацыя давадзення аналітычных ацэнак і прапаноў НПББ у маладзёвым асяроддзі (навучэнцаў школ і каледжаў, студэнтаў ВНУ і маладых спецыялістаў) з мэтай фарміравання аб'ектыўных уяўленняў аб праблемах і перспектывах развіцця прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь, падтрымка эканамічных ініцыятыў і праектаў моладзі як будучыні нашай краіны.

4. АСНОЎНЫЯ ВЫКЛІКІ ДЛЯ ДЗЯРЖАВЫ, БІЗНЕСУ І ГРАМАДСТВА У 2017 ГОДЗЕ

У канцы 2016-га – пачатку 2017 года беларускія ўлады прынялі цэлы шэраг дакументаў, якія накіраваны на вырашэнне вострых праблем беларускай эканомікі, разняволенне прадпрымальніцтва і стварэнне ўмоў для доўгатэрміновага эканамічнага росту. Рэалізацыя Стратэгіі інстытуцыйнага развіцця Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь на 2017-2020 гады (пастанова праўлення Нацыянальнага банка № 623 ад 19 снежня 2016 г.) дазволіць палепшыць якасць макраэканамічнага асяроддзя ў краіне, палегчыць доступ вытворцаў тавараў і паслуг да крэдыту.

Пастанова Савета Міністраў № 18 ад 2017/01/12 г. «Аб зацвярджэнні комплексу мер па рэалізацыі Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2016-2020 гады» таксама змяшчае цэлы шэраг мер, рэалізацыя якіх будзе садзейнічаць актывізацыі дзелавой актыўнасці. Сярод іх адзначым адмену абавязковага продажу валютнай выручкі, патрабаванні мэтавай куплі валюты, арыентацыя Нацбанка на стабільнасць цэн, укараненне бюджэтавання, арыентаванага на вынік, ацэнкі рэгулярнага ўздзеяння, аптымізацыя фінансавых санкцый, якія прымяняюцца за нязначныя парушэнні, пашырэнне практыкі вынясення папярэджанняў замест накладання штрафных санкцый, рэалізацыю дзяржаўнай праграмы «Малое і сярэдняе прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь» на 2016-2020 гады, скарачэнне колькасці ліцэнзаваных відаў дзейнасці, развіццё інфраструктуры падтрымкі прадпрымальніцтва, фарміраванне і падтрыманне паўнаважнага канкурэнтнага асяроддзя ў банкаўскім сектары, лічбавая трансфармацыя эканомікі і г.д. Разам з тым, дадзены комплекс мер утрымлівае шмат палажэнняў, якія могуць пагоршыць параметры дзелавога асяроддзя, павялічыць выдаткі вядзення бізнесу.

Сярод актаў заканадаўства, якія палепшылі ўмовы дзейнасці і прасоўвання сваёй адозвы для бізнес асяроддзя, адзначым наступныя:

– Пастанова Савета Міністраў ад 5.10. 2016 г. № 802 «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 20 сакавіка 2012 г. № 247 «Аб некаторых пытаннях арганізацыі грамадскага абмеркавання праектаў нарматыўных прававых актаў па развіцці прадпрымальніцтва і ўнясенні дапаўненняў у пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2008 г. № 2070» (грамадска-кансультацыйныя саветы);

– сумесная Пастанова Савета Міністраў і Нацыянальнага Банка ад 2016/08/19 № 657/20 «Аб увядзенні ў дзеянне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь Міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці і іх Тлумачэнняў, якія прымяняюцца Фондам Міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці»;

– Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 268 «Аб стварэнні і дзейнасці адкрытага акцыянернага таварыства «Агенцтва па кіраванні актывамі» ад 14 ліпеня 2016 года;

– Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 8 «Аб устанаўленні бязвізавага парадку ўезду і выезду замежных грамадзян» ад 9 студзеня 2017 года.

Акты заканадаўства, якія рэальна зніжаюць падатковую і рэгуляторную нагрузку для бізнесу, губляюцца ў патоку тысяч пастаноў і распараджэнняў, якія пагаршаюць умовы вядзення бізнесу. **Супярэчлівыя, няясныя нормы заканадаўства адвольна тлумачацца прадстаўнікамі праваахоўных, судовых органаў супраць прадпрымальнікаў. Пралом імплементацыі (суб'ектыўныя трактоўкі праваахоўнымі, кантрольнымі і судовымі органамі фармальнага палажэнняў Канстытуцыі, законаў і іншых актаў заканадаўства) з'яўляецца дадатковай крыніцай рызык для вытворцаў тавараў і паслуг.** З аднаго боку, у праграмных выступленнях Прэзідэнта А.Р.Лукашэнкі, у заявах кіраўнікоў урада пастаянна дэкларуецца падтрымка прадпрымальніцтва, каштоўнасць дзяржаўна-прыватнага партнёрства, курс на істотнае зніжэнне выдаткаў вядзення бізнесу, з другога – прадпрымальнікі ў рэальным жыцці сутыкаюцца з рэпрэсіўнымі дзеяннямі кантрольных і сілавых структур, якія трактуюць паняцці «абгрунтаваны», «адэкватны», «прыярытэтны», «справядлівы» не ў рамках сістэмнага аналізу, ацэнкі транзакцыйных, рэпутацыйных і рэгуляторных выдаткаў як для прадпрымальнікаў, так і для Рэспублікі Беларусь.

АСНОЎНЫЯ ВЫКЛІКІ **ДЛЯ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАВЫ** **Ў 2017 ГОДЗЕ:**

- навуковая, усебаковая ацэнка, параўнальны аналіз выгад і выдаткаў рынкавай і адміністрацыйна-цэнтралізаванай мадэляў сацыяльна-эканамічных адносін і інстытутаў;
- радыкальнае скарачэнне функцый і паўнамоцтваў органаў дзяржаўнага кіравання;
- нейтралізацыя суб'ектыўных, вузкаведамасных інтарэсаў, у тым ліку кантрольных і сілавых органаў, пры інтэрпрэтацыі заканадаўства, якое рэгулюе дзейнасць вытворцаў тавараў і паслуг;
- стварэнне паўнацэнных, пастаянна дзейных дыялогавых пляцовак з бізнесам і грамадствам;
- адзнака магчымасцяў традыцыйных крыніц росту, вызначэнне новых крыніц інклюзіўнага, доўгатэрміновага росту;
- стварэнне эфектыўнай сістэмы ідэнтыфікацыі праблемных, таксічных актываў у структуры эканомікі краіны, актывізацыя механізмаў іх ліквідацыі з улікам інтарэсаў уразлівых груп насельніцтва;

- правядзенне рэформы сістэмы дзяржаўнага кіравання камерцыйнымі актывамі і маёмасцю, адаптацыя міжнародных нормаў карпаратыўнага кіравання ў дзяржаўным сектары эканомікі;
- ліквідацыя нормаў заканадаўства, якія тлумачацца супраць законных інтарэсаў і правоў уласнасці вытворцаў тавараў і паслуг;
- павышэнне плацежнай дысцыпліны, адказнасці дзяржаўных камерцыйных арганізацый за своечасовае і поўнае выкананне сваіх абавязацельстваў перад суб'ектамі прыватнага прадпрымальніцтва;
- правядзенне цановай лібералізацыі, адаптацыі ў краіне міжнародных норм і правілаў паводзін на рынку тавараў, грошай і паслуг згодна з нормамаі і стандартамі СГА;
- скарачэнне сферы нярынкавых адносін, пашырэнне долі прыватнага сектара ў эканоміцы;
- забеспячэнне выразнай каардынацыі дзеянняў розных органаў дзяржаўнага кіравання пры правядзенні эканамічнай палітыкі, у тым ліку па паляпшэнні дзелавага клімату і скарачэння падатковага і рэгуляторнага цяжару;
- стварэнне эфектыўных механізмаў процідзеяння манапалістычным, дыскрымінацыйным практыкам камерцыйных структур на ўнутраным рынку Беларусі;

АСНОЎНЫЯ ВЫКЛІКІ **ДЛЯ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦТВА БЕЛАРУСІ** **Ў 2017 ГОДЗЕ:**

- стварэнне паўнаўладнага інстытута прыватнай уласнасці, аднаўленне прынцыпаў прэзумпцыі невінаватасці, абмежаванай адказнасці і прапарцыйнасці пакарання рэальна нанесенай шкоды;
- захаванне канкурэнтаздольнасці ва ўмовах абвастрэння праблемы неплацяжоў, высокіх падатковых, рэгуляторных і фінансавых рызык;
- ліквідацыя няроўнасці ўмоў гаспадарання, супрацьдзеянне дыскрымінацыйным практыкам манаполій і алігаполій;
- нейтралізацыя заганнай практыкі распрацоўкі і прыняцця актаў заканадаўства, якое рэгулюе камерцыйную дзейнасць, без удзелу прадстаўнікоў МСБ;
- скарачэнне дыстанцыі паміж зместам актаў заканадаўства і практыкай іх правапрымянення;
- зніжэнне падатковай нагрузкі і рэгуляторнага цяжару;
- ліквідацыя дэструктыўных практык канфіскацыі тавараў, накладанне разаральных штрафаў і парушэнні правоў уласнасці, якія вядуць да банкруцтва бізнесу;
- павышэнне якасці кіравання актывамі, выдаткамі і персаналам для адаптацыі да ўмоў зацяжной рэцэсіі і стагнацыі;

- пашырэнне доступу да даступнага пазыковага капіталу пры якасным кіраванні фінансавымі рызыкамі;
- стварэнне якасных, папулярных дыялогавых пляцовак (бізнесу і грамадства) для фарміравання даверу да прыватнага прадпрымальніцтва, стварэнне і папулярызацыя брэнда «Беларускае прадпрымальніцтва»;
- паляпшэнне якасці дыялогавых пляцовак бізнесу і ўлады;
- кансалідацыя бізнес-супольнасці пры дапамозе павелічэння колькасці членаў бізнес-саюзаў і асацыяцый.

АСНОЎНЫЯ ВЫКЛІКІ **ДЛЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСТВА Ё 2017 ГОДЗЕ:**

- выпрацоўка прапаноў па забеспячэнні інклюзіўнага доўгатэрміновага эканамічнага росту, арганізацыя дыялогу з бізнесам і ўладай па іх абмеркаванні і інтэграцыю ў заканадаўчую базу;
- уключэнне структур грамадзянскай супольнасці і экспертнага таварыства ў працэсы і механізмы выпрацоўкі і прыняцця рашэнняў на мясцовым і нацыянальным узроўнях;
- стварэнне эфектыўных механізмаў уздзеяння на рашэнні органаў улады, у тым ліку механізмаў зваротнай сувязі;
- рэалізацыя праграм па ўсебаковай падтрымцы сацыяльна ўразлівых людзей, якія пацярпелі ад структурных, сістэмных трансфармацый;
- нейтралізацыя манапалістычных, дыскрымінацыйных практык, у тым ліку адміністрацыйнага павышэння цэн, тарыфаў, арэнды, а таксама падаткаў і збораў;
- актывізацыя ўдзелу ў грамадзянскім жыцці краіны, папулярызацыя праграмы пашырэння сферы добраахвотных эканамічных адносін;
- пашырэнне доступу насельніцтва да фінансавых інструментаў (акцыі, аблігацыі), якія пашыраюць магчымасці хатніх гаспадарак для зберажэння і інвеставання;
- набывццё навыкаў, ведаў і сацыяльнага капіталу для мінімізацыі рызыкі апынуцца без працы і ў пастцы беднасці;
- супрацьдзеянне ўтрыманскім настроям;
- інтэграцыя таленавітай, творчай моладзі ў працэсы кіравання бізнесам і дзяржавай для процідзеяння «адтоку мазгоў» і высокакваліфікаваных спецыялістаў;
- паўнаўважаны ўдзел у аўдыце дзяржаўных праграм, працэсе ідэнтыфікацыі неэфектыўных рашэнняў, карупцыйных практык і парушэнні заканадаўства бізнесам і органамі дзяржкіравання.

5. АСНОЎНЫЯ ВЫЗНАЧЭННІ І ТЭРМІНЫ

Адвокасі (advocacy) – гэта дзеянні па абароне і прадстаўленні інтарэсаў усёй бізнес-супольнасці ў такіх сферах, як падаткі, права ўласнасці, ліцэнзаванне, грашовая і гандлёвая палітыка, фінансы, рынак працы і г.д. Адвокасі скіраваны на змену палітыкі дзяржавы ў дачыненні да бізнесу праз распрацоўку новых або ўнясенне зменаў у існыя прававыя акты, а таксама праз фарміраванне інстытутаў рынкавай эканомікі. Адвокасі – гэта арганізацыя кампаніяў у падтрымку пэўных палажэнняў (змен) у заканадаўстве або, наадварот, кансалідацыя бізнес-супольнасці, грамадзянскай супольнасці і палітычных партый для адмены або ліквідацыі антыпрадпрымальніцкіх нормаў. Важнай часткай адвокасі з’яўляецца асвета бізнес-супольнасці і полісімейкераў, распаўсюджванне інфармацыі аб стане бізнес-клімату, адносінах уладаў да прапаноў бізнес-асацыяцый, станоўчым вопыце іншых краін. Гэта – правядзенне мерапрыемстваў, якія павялічваюць верагоднасць прыняцця спрыяльных для бізнесу рашэнняў.

Лабізм – правядзенне мерапрыемстваў і кампаній па наданні прэферэнцый асобнаму бізнесу або сектару. Гэта – палітычная, адміністрацыйная і медыйная дзейнасць па «выбіванні» ільготных крэдытаў, датацый і іншых формаў нярынкавай падтрымкі для асобных прадстаўнікоў бізнесу.

Бізнес (дзелавая)-супольнасць Беларусі – усе арганізацыйна-прававыя формы эканамічных суб’ектаў, якія ўдзельнічаюць у працэсе вытворчасці і абмену тавараў і паслуг. «Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» – гэта дакумент, які арыентаваны на прадстаўленне інтарэсаў усіх камерцыйных суб’ектаў.

Дзелавы клімат – набор інстытутаў, актаў заканадаўства, адміністрацыйных працэдур, арганізацыйна-прававых нормаў, якія вызначаюць параметры працы камерцыйнай арганізацыі. Асноўнымі параметрамі дзелавога клімату з’яўляюцца: гарантыі правоў прыватнай уласнасці, адкрыццё і закрыццё бізнесу, атрыманне ліцэнзій, наём і звальненне работнікаў, рэгістрацыя правоў уласнасці, доступ да фінансавых рэсурсаў, у тым ліку – атрыманне крэдыту, абарона правоў уласнасці, у тым ліку – інвестара, падатковая сістэма, рэжым правядзення экспертных і імпартных аперацый і выкананне кантрактаў.

Эканамічная свабода – гэта свабода вядзення бізнесу, гандлю, выкарыстання стабільных плацежных сродкаў, перамяшчэння капіталу, вядзення фінансавых аперацый, вызначэння параметраў і ўмоў працы на рынку працы, а таксама абарона правоў уласнасці, свабода ад надзвычайнага дзяржаўнага рэгулявання і «шэрага рынку».

Канкурэнтаздольнасць – гэта здольнасць і ўменне выбіраць рэалістычную мэту, адэкватную ўнутраным каштоўнасцям і прыярытэтам, вызначаць механізмы і метадыкі маніторынгу працэсу яе дасягнення, мадыфікацыі і ліквідацыі памылак, вызначаць перспектывынасць і рэалістычнасць рэалізацыі ідэі, выбіраць адэкватныя сродкі і злучаць іх для

дасягнення мэты і/або рэалізацыі ідэі, аднаўляць поспех у дадзенай або іншых сферах, гнутка і адэкватна адаптоўвацца да дынамічна зменлівага вонкавага кантэксту і ўнутранага стану.

Канкурэнтаздольнасць краіны – гэта яе здольнасць у доўгатэрміновай перспектыве забяспечваць устойлівасць і празрыстасць асноўных фармальных інстытутаў на падставе агульнапрызнаных міжнародных стандартаў і правілаў, фундаментальныя правы і свабоды, у першую чаргу, эканамічную свабоду, гарантаваць права ўласнасці і выкананне кантрактных абавязацельстваў з мэтай умацавання традыцыйных рынкаў і экспансіі на новыя рынкі.

Пад канкурэнтаздольнасцю краіны мы разумеем здольнасць палітыкаў, наменклатуры, бізнес-супольнасці і інтэлектуальнай эліты генераваць такое нарматыўна-прававое асяроддзе, ствараць такія інстытуты і правілы гульні, якія ў параўнанні з аналагічнымі фактарамі ў іншых краінах больш зніжаюць выдаткі чалавека, больш эфектыўна нейтралізуюць рызыкі пры выбары ім мэты, ідэі і сродкаў, гарантуюць наяўнасць аб'ектыўнай інфармацыі (у выглядзе свабодных цэн) аб перавагах і выбары іншых людзей, эфектыўна абараняюць жыццё і ўласнасць грамадзян, спрыяюць хуткаму, справядліваму рашэнню спрэчак і канфліктаў паміж грамадзянамі, а таксама трансферт правоў уласнасці пры заключэнні дамоваў.

Канкурэнтаздольнасць кампаніі – гэта яе здольнасць так арганізоўваць кіраванне ўсімі фактарамі вытворчасці ў кароткатэрміновай і доўгатэрміновай перспектыве (фінансавыя рэсурсы, сыравіна, праца і прадпрымальніцкая матывацыя), каб тавары, якія вырабляюцца, ці паслугі мелі стабільную нішу або нішу, якая пашыраецца, на яе мэтавым рынку. Навука і мастацтва кіравання, выбару патрэбнай камбінацыі рэсурсаў, уменне патрапіць з патрэбным прадуктам у патрэбны час да мэтавай спажывецкай групы ў доўгатэрміновай перспектыве – гэта і ёсць канкурэнтаздольнасць кампаніі.

Інавацыйнасць – гэта гатоўнасць і здольнасць краіны інтэграваць найноўшыя дасягненні навукі, тэхнікі і тэхналогій у вытворчыя працэсы, камерцыялізаваць навуковыя адкрыцці, выкарыстоўваць магчымасці інфармацыйных і тэлекамунікацыйных тэхналогій для забеспячэння ўстойлівага эканамічнага развіцця, стварэння паўнаважнага інфармацыйнага поля для прыняцця рашэнняў усімі эканамічнымі суб'ектамі. Гэта здольнасць генераваць навуковы прадукт, абараняць правы інтэлектуальнай і фізічнай уласнасці, забяспечваць бесперашкодны недыскрымінацыйны доступ на рынак высокіх тэхналогій. Нарэшце, гэта хуткая і гнуткая адаптацыя навучальных і навуковых праграм, устаноў, чалавечага капіталу да найноўшых дасягненняў навукі і тэхналогій.

Аўтсорсінг – практыка прыцягнення іншых арганізацый для выканання асобных працэсаў. Аўтсорсінг ў дзяржаўных органах можна вызначыць як перадачу выканання асобнага працэсу або віду работ знешняй арганізацыі, пры захаванні агульнай адказнасці дзяржаўнай арганізацыі шляхам

заклучэння дагавору. Умовы для паспяховай рэалізацыі аўтсорсінгу: канкурэнтнае асяроддзе, празрыстасць здзелак і кантроль за выкананнем.

Субкантракты – гэта форма кааперацыйнага супрацоўніцтва паміж малымі, сярэднімі і буйнымі прамысловымі прадпрыемствамі. Яна дазваляе павялічыць прадукцыйнасць працы і капіталу за кошт рэалізацыі прынцыпу падзелу працы, спецыялізацыі, рацыянальнага выкарыстання наяўных вытворча-тэхналагічных магучасцяў і аптымізацыі выкарыстання ўсіх рэсурсаў.

Дзяржаўна-прыватнае партнёрства (ДПП), (публічна-прыватнае партнёрства, ППП) – юрыдычна аформленае на пэўны тэрмін узаемавыгаднае супрацоўніцтва дзяржаўных органаў (арганізацый) і суб’ектаў прадпрыемальніцкай дзейнасці з мэтай аб’яднання рэсурсаў і размеркавання рызык, якое ажыццяўляецца для рэалізацыі сацыяльна значных, інвестыцыйных, інавацыйных, інфраструктурных нацыянальных праектаў і праграм, якія маюць важнае дзяржаўнае і грамадскае значэнне.

6. АНАЛІТЫЧНЫ ДАКЛАД «ЭКАНАМІЧНАЕ СТАНОВІШЧА, ДЗЕЛАВЫ КЛІМАТ У БЕЛАРУСІ І СВЕЦЕ Ё 2017 ГОДЗЕ»

АНАЛІТЫЧНАЕ АБГРУНТАВАННЕ НАЦЫЯНАЛЬнай ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ – 2017 «АД ЎЗАЕМАРАЗУМЕННЯ ДА ЎЗАЕМАДЗЕЙННЯ»

2016-ы год увайшоў у эканамічную гісторыю Беларусі як год назапашвання негатыўных з’яў і выдаткаў зацяжнай рэцэсіі, эрозіі інстытутаў эканамічнай палітыкі і інвестыцыйнага зацяжнага перапынку. Ураду не ўдалося купіраваць спад унутранага і знешняга попыту, рост даўгоў і неплацяжоў, пагаршэнне фінансавага становішча камерцыйных арганізацый, назапашванне напружання на рынку працы.

Структурны крызіс паглыбіўся. Дзетаксацыі праблемных актываў не адбылося. Рэгулярная, падатковая, гандлёвая і інстытуцыянальная палітыка не прывяла да з’яўлення новых крыніц эканамічнага росту і развіцця. Меры па дасягненні макраэканамічнай стабілізацыі былі супярэчлівымі, таму мелі толькі абмежаваны, кароткатэрміновы эффект. Захаваліся высокія інфляцыйныя і дэвальвацыйныя чаканні. Характар падрыхтоўкі і прыняцця актаў заканадаўства не дазволіў камерцыйным арганізацыям палепшыць якасць карпаратыўнага планавання і адаптацыі да прававога, рэгулярнага асяроддзя.

Дыверсіфікацыя знешняга гандлю не адбылася. Дэцэнтралізацыя сістэмы прыняцця рашэнняў была адкладзеная. Прыватызацыя заблакавана. Дэманопалізацыя і выраўноўванне ўмоў гаспадарання для прыватнага і дзяржаўнага сектараў насілі фармальны характар. Кадровы, кіраўнічы застоі таксама павялічылі выдаткі страчаных магчымасцяў для беларускай

эканомікі. Памер нярынкавага сектара эканомікі застаўся на надзвычай высокім узроўні 42-44% ВУП (памер даходаў і выдаткаў органаў дзяржаўнага кіравання). Гэтыя высновы пацвярджаюць, у тым ліку, прадстаўнікі дзяржаўных арганізацый. Так, дырэктар НДЭІ Міністэрства эканомікі А. В. Чарвякоў сцвярджаў: *«Фактары, якія раней забяспечвалі рост эканомікі, паступова сталі стрымлівацца, а крызісныя з'явы на сусветным рынку толькі ўзмацнілі гэтыя працэсы. Па-першае, дырэктыўнае крэдытаванне і дзяржаўна-прадпрыемства абмежаванай колькасці прадпрыемстваў, стварэнне для іх «цяпличных» умоў не стымулявала іх да павышэння аддачы ад укладзеных сродкаў і росту канкурэнтаздольнасці».*

2016-ы год быў першым годам пятай пяцігодкі. Падзенне ВУП на 2,6% пры рэальнай пагрозе захавання рэцэсіі ў 2017 г. паставілі пад сумненне рэалістычнасць выканання плана развіцця эканомікі на 2016-2020 гг. Паводле афіцыйнага прагнозу валавы ўнутраны прадукт у 2016 годзе павінен быў павялічыцца, як мінімум, на 0,3%. З улікам таго, што ў 2017 г. высокая верагоднасць рэцэсіі, павялічыць ВУП у перыяд 2016-2020 гг. на 12,5-15% (для параўнання ў 2011-2015 гг. было 5,9%) уяўляецца вельмі праблематычным.

У 2015-2016 гг. было зафіксавана істотнае пагаршэнне ключавых макраэканамічных паказчыкаў. За 2015-2016 гг. ВУП у доларавым выразе страціў \$28,63 млрд або 37,8%. Прамысловасць скарацілася на \$ за 25,7 млрд або на 39,3%. У доларавым выражэнні абарот сельскай гаспадаркі паменшыўся на \$5,23 млрд або на 40,6%. Інвестыцыі ў асноўны капітал абрынуліся на \$11,86 млрд, на 56,7%. Раздробны таваразварот зменшыўся на \$ 12,1 млрд, на 40%. Экспарт тавараў упаў на \$12,7 млрд, на 35,1%. Даходы бюджэту скараціліся на \$11,1 млрд або на 36,5%. Гэта параметры шырокамаштабнага структурнага крызісу. Непрызнанне яго з'яўляецца праявай тэарэтычнай дэфектыўнай і кіраўніцкай слабасці. Беларусь – класічны прыклад дзяржаўнай, моцна цэнтралізаванай, наменклатурна-планавай, зарэгуляванай эканомікі. Гэтая мадэль спараджае сур'ёзныя дысбалансы і крызісныя з'явы. Іх нейтралізацыя тымі ж інструментамі эканамічнай палітыкі, якія выкарыстоўваліся апошнія 20 гадоў, не ўяўляецца магчымай.

Павелічэнне даўгоў суправаджалася назапашваннем дрэнных актываў як на ўзроўні прадпрыемстваў, так і ў банкаўскай сістэме. У сакавіку 2017 г. Нацбанк у сваім лісце № 24-14/11 «Аб парушэннях, выяўленых ў ходзе праверак банкаў у 2016 годзе» пацвердзіў гэта меркаванне. *«Узровень крэдытнай рызыкі ў большасці правяраных банкаў прызнаны высокім і абумоўлены як негатыўным уплывам макраэканамічных фактараў, так і недахопамі ў пабудове і функцыянаванні сістэмы кіравання крэдытнымі рызыкамі, а менавіта шырокім ужываннем практыкі штучнага паляпшэння банкамі якасці крэдытных партфеляў шляхам сістэматычнасці змены прамежкавых тэрмінаў пагашэння асноўнага доўгу і прадастаўлення працяглых адтэрмінавак па выплаце працэнтаў, рэфінансаванні крэдытаў з надыходзячым тэрмінам пагашэння, у тым ліку за кошт выкупу эмітаваных*

кредытаатрымальнікам каштоўных папер». Гэта значыць, што рэальны аб'ём праблемных актываў у банкаўскай сістэме не ~ 13%, а значна больш.

Нацбанк паказвае на адсутнасць *«працэдур, якія забяспечваюць аб'ектыўную ацэнку схільнасці кредытаатрымальнікаў валютнай рызыкі. Методыкі разліку дастатковасці валютнай выручкі, якія прымяняюцца банкамі, дазвалялі ўлічваць у яе складзе прагнознаыя паступленні, не звязаныя з асноўнай гаспадарчай дзейнасцю і не пацверджаныя дакументальна (пазыкі, унёскі ў статутны фонд, кредыты банкаў, унутрыгуртавыя разлікі і да т.п.)»*. Такім чынам, Нацбанк прызнае наяўнасць у банкаўскай сістэме маніпуляцый, падтасовак у рэжыме высокай нявызначанасці.

Існыя макраэканамічныя ўмовы, высокая валацільнасць эканамічнай палітыкі, слабая ступень уцягнутасці бізнесу ў працэсы выпрацоўкі і прыняцця рашэнняў па вызначэнні параметраў дзелавага клімату прыводзіць да павелічэння рызыкі для банкаў: *«Выкарыстанне банкамі методык, якія не забяспечваюць рэальную ацэнку ўплыву валютнай рызыкі на здольнасць кредытаатрымальніка своечасова выконваць свае абавязацельствы, запатрабавала ад Нацыянальнага банка ўзмацнення жорсткасці ў падыходах да вызначэння крытэрыяў дастатковасці валютнай выручкі... Рэалізацыя кредытных рызык і канфіскацыя банкамі прадметаў закладу прывялі да істотнага росту таварнага партфеля і запатрабавалі асаблівай увагі да пытанняў ацэнкі кіравання таварнай рызыкай»*.

Маніпуляцыі з таварамі, слабасць інстытута банкруцтва, неразвітасць фінансавага рынку і нізкая якасць кіравання садзейнічала пападанню банкаў у пастку таварных рызык, асабліва ў дачыненні да нерухомасці. *«Асноўнымі негатыўнымі фактарамі ў ацэнцы таварнай рызыкі сталі: выкарыстанне банкамі атрыманай ад кредытаатрымальнікаў маёмасці для дзейнасці, якая не прадугледжана заканадаўствам Рэспублікі Беларусь. Многімі банкамі на працягу доўгага часу ажыццяўлялася перадача ў арэнду камерцыйнай нерухомасці, прынятай у кошт пагашэння запазычанасці па кредытах і аперацыях кредытнага характару... Перадача ў арэнду камерцыйнай нерухомасці стала адным з асноўных напрамкаў дзейнасці шэрагу банкаў... »*

Нягледзячы на істотную дзяржаўную падтрымку буйных дзяржпрадпрыемстваў, шырокае выкарыстанне адміністрацыйнага рэсурсу і льгот, яны застаюцца месцамі да канцэнтрацыі негатыўных з'яў: *«Высокая канцэнтрацыя буйных рызык у актывах банкаў і нездавальняючы фінансавы стан значнай колькасці буйных кредытаатрымальнікаў, адсутнасць у іх неабходнага аб'ёму грашовых патокаў ставяць пад сумненне своечасовае вяртанне істотнай долі актываў і вызначаюць высокую верагоднасць пагаршэння наяўнай незбалансаванасці актываў і пасіваў па тэрмінах пагашэння, што аказвае істотны ўплыў на ўзровень рызыкі ліквіднасці»*.

Нацбанк адзначае, што асобныя банкі выкарыстоўвалі схемы *«для штучнага рэгулявання прудэнцыяльных нарматываў ліквіднасці...»*. Здзяйсняліся аперацыі па тэхнічным скарачэнні памеру доўгай валютнай пазіцыі, як правіла, з акцыянерамі банка. Куплялася-прадавалася валюта банкамі-нерэзідэнтамі для рэгулявання фінансавага выніку. *«У выніку «на*

першае чысло справаздачнага месяца банк адлюстроўваў прыбытак, а ў першых чыслах, наступнага за справаздачным, здзяйсняліся зваротныя аперацыі з адмоўным фінансавым вынікам на супастаўную велічыню, што дазваляла банку паляпшаць фінансавы вынік на першае чысло месяца».

Маніпуляцыі справаздачнасцю, жангліраванне дадзенымі для атрымання патрэбнага для кантрольных органаў выніку, нізкая якасць карпаратыўнага кіравання, канфлікт інтарэсаў (дзяржава як уласнік банкаў і іх кліентаў, рэгулятар, кантралёр і заканадаўца) ва ўмовах моцна абмежаванай канкурэнцыі – усё гэта прывяло да істотнага пагаршэння стану банкаўскай сістэмы. Пры гэтым, нягледзячы на зніжэнне стаўкі рэфінансавання і працэнтных ставак, крэдыты для малога і сярэдняга бізнесу заставаліся вельмі дарагімі.

Асноўныя параметры эканомікі Беларусі, 2014-2016 гг. паказчыкі ў \$-доларах па сярэднегадавым намінальным курсе

Паказчык у млн. \$	2016	2015	2014	2016г. к 2014г. в \$ млн.	2016г. к 2014г. в %
ВУП	47200	54944	75832	-28632	-37,8
Прамысловасць	39727	45951	65429	-25702	-39,3
С/гаспадарка	7638	8617	12865	-5227	-40,6
Інвестыцыі ў асноўны капітал	9042	13004	20901	-11859	-56,7
Даходы бюджэта (сукупныя)	19410	23058	30552	-11142	-36,5
Аптовы таваразварот	32440	37707	52441	-20001	-38,1
Рознічны таваразварот	18109	21891	30189	-12080	-40,0
Экспарт тавараў	23416	26660	36081	-13103	-35,1
Імпарт тавараў	27570	30292	40502	-14931	-31,9
Чысты прыбытак	2153	2472	5129	-2757	-58,0
Прадукцыйнасць працы, у USD	10620	12197	16984	-6364	-37,5

Асноўныя эканамічныя паказчыкі Беларусі, 2014 – 2016 гг.

Паказчык	2016	2015	2014
ВУП, млн. BYN	94321,4	86970	77846
Рэальны ВУП,% змен	-2,6	-3,8	1,7
Прадукцыйнасць працы, рублёў,%	-0,8	-2,6	2,5
Прамысловасць, млн рублёў	79414,8	72900	66839
Прамысловасць, у%	-0,4	-6,6	2,0
Запасы гатовай прадукцыі (на канец перыяду), млн руб.,	3659,7 66,9 %	3348,0 68,7 %	3270,0 75,8 %

у% да сярэднемесячнага аб'ёму прамысловай вытворчасці			
Сельская гаспадарка, млн рублёў	15260,0	13670	13142
Сельская гаспадарка,%	3,4	-2,5	2,9
Інвестыцыі ў асноўны капітал, млн рублёў	18074,3	20630	21351
Інвестыцыі ў асноўны капітал, %	-17,9	-17,5	-5,8
Увод у эксплуатацыю жылля за кошт усіх крыніц фінансавання, тыс. кв. м агульнай плошчы	4285,7	5058,4	5522,4
Увод у эксплуатацыю жылля за кошт усіх крыніц фінансавання,%	-15,2	-8,5	5,8
Перавезена грузаў, млн т	430,4	447,4	471,9
Перавезена грузаў,%	-3,7	-4,3	-0,8
Аптовы тавараабарот, млн рублёў	64848,1	59820	53571
Аптовы тавараабарот,%	-10,4	-3,0	9,5
Рознічны тавараабарот, млн рублёў	36199,9	34730	30840
Рознічны тавараабарот,%	-4,1	-1,3	6,0
Экспарт тавараў і паслуг, млн. \$	29758	32801	43312
Экспарт тавараў і паслуг, %	-9,3	-24,3	-1,7
Імпарт тавараў і паслуг, млн. \$	29808	32683	43796
Імпарт тавараў і паслуг, %	-8,8	-25,4	-5,6
Прыбытак, страта (-) ад рэалізацыі прадукцыі, тавараў, работ, паслуг, млн руб.	12599	11906	10200
Чысты прыбытак, страта (-), млн руб.	4304	2780	4487
Колькасць стратных арганізацый, адзінак	1564	1413	1028
Сума чыстай страты стратных арганізацый, млн руб.	1991,1	2814,7	1250
Колькасць занятых у эканоміцы, у снежні, тыс. чалавек	4383,3	4464,3	4472,5
Рэальныя грашовыя даходы, якія мае насельніцтва,%	-7,3	-5,9	0,1
Рэальная зарплата,%	-4,0	-3,1	0,3

Крыніца: Нацстат Рэспублікі Беларусь, студзень 2017 http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/publications/izdania/public_bulletin/index_6935/

Адзначым рыгіднасць органаў дзяржкіравання ў адаптацыі сярэдне-тэрміновых планаў да эканамічнай рэальнасці. Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2016-2020 гады была канчаткова зацверджаная ўказам Прэзідэнта № 466 15 снежня 2016,⁵ г. зн. калі была відавочна глыбіня і сур'ёзнасць праблем. Нягледзячы на гэта, у яе не былі ўнесены неабходныя змены, якія б улічвалі назапашаныя

⁵ <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=P31600466>

дысбалансы, учынення памылкі і слабасць традыцыйных інстытутаў эканамічнай палітыкі.

Беларускія ўлады працягваюць фармуляваць эканамічную палітыку, заснаваную на памылковай дыягностыцы прычын крызісу. Праблемы аказаліся не кароткатэрміновыя і кан'юнктурныя, а сістэмныя і структурныя. Выйсці з рэцэсіі шляхам дзяржаўнай падтрымкі традыцыйных крыніц росту не ўдалося. Старая сацыяльна-эканамічная мадэль з яе этатызмам, інтэрвенцыянізмам і блакаваннем рынкавых інстытутаў засталася на нізкім узроўні канкурэнтаздольнасці.

На працягу апошніх гадоў абвастрылася праблема якасці дзяржаўнага кіравання, кіравання дзяржаўнымі рэсурсамі і актывамі. У Беларусі рэзка актывізаваўся фактар, які стаў каталізатарам развалу савецкай сістэмы – бюракратычны сабатаж. Кожнае міністэрства, ведамства і выканкам найперш ставяць свае вузкаведасныя інтарэсы. У кожнага свае мэтавыя паказчыкі і задачы. Востра не хапае каардынацыі дзейнасці органаў дзяржкіравання ў рамках адной мэты, адзінага бачання развіцця краіны. Сярод полісімейкераў няма духу адзінай каманды і яе нацэленасці на поспех. Вось чаму ў 2016 годзе сістэма дзяржаўнага кіравання не толькі не садзейнічала вырашэнню праблем, якія назбіраліся, але і стала крыніцай іх далейшай акумуляцыі.

Бюджэтна-падатковая праблематыка

Дзяржава ў асобе органаў дзяржаўнага кіравання Беларусі застаецца асноўным уласнікам рэсурсаў, актываў і маёмасці. Адсутнасць паўнаважнага рынкавага сектара не дазваляе зрабіць іх аб'ектыўную, рыначную ацэнку. Паводле ацэнак экспертаў, па-за сферай добраахвотнага, рынкавага абароту, сістэмы аб'ектыўнага фарміравання цаны ў рэжыме прыватнай уласнасці працягвае заставацца каля 80% усіх актываў краіны. **З улікам таго, што аб'ём дзяржвыдаткаў складае 42-44% ВУП, выдаткі выканання патрабаванняў дзяржавы (рэгулятарная нагрузка) – ~18% ВУП, беларуская эканоміка адчувае непрапарцыйна высокі цяжар утрымання нярынкавага сектара.** З такім памерам нярынкавага сектара ніводная краіна свету не рэалізоўвала паспяховую стратэгію доўгатэрміновага, хуткага, інклюзіўнага эканамічнага росту. Параўнанне дынамікі дзяржрасходаў у розных краінах даказвае гэта.

Дынаміка дзяржаўных выдаткаў у асобных краінах свету, 1870-2015гг.

Краіна	1870	1913	1920	1937	1960	1980	2000	2010	2015
Аўстралія	18,3	16,5	19,3	14,8	21,2	34,1	34,6	36,6	35,6
Аўстрыя	10,5	17,0	14,7	20,6	36,3	49,2	50,2	52,8	51,7
Бельгія	–	13,8	–	21,8	30,3	57,3	49,0	53,3	54,0
Канада	–	–	16,7	25,0	28,6	41,1	40,7	43,2	40,3
Францыя	12,6	17,0	27,6	29,0	34,6	46,1	51,1	56,4	57,0

Германія	10,0	14,8	25,0	34,1	32,4	47,9	44,7	47,4	44,0
Італія	13,7	17,1	30,1	31,1	30,1	40,1	45,4	49,9	50,5
Ірландыя	–	–	–	–	28,0	48,9	30,9	65,7	35,2
Японія	8,8	8,3	14,8	25,4	17,5	33,1	38,8	40,7	41,3
Нідэрланды	9,1	9,0	13,5	19,0	33,7	53,4	41,8	48,2	44,9
Н.Зеландыя	–	–	24,6	25,3	26,9	38,1	37,5	47,8	41,9
Нарвегія	5,9	9,3	16,0	11,8	29,9	45,6	42,0	45,0	48,6
Іспанія	–	8,3	9,3	18,4	18,8	34,2	39,1	45,6	43,3
Швецыя	5,7	10,4	10,9	16,5	31,0	57,7	53,6	51,3	50,4
Швейцарыя	16,5	14,0	17,0	24,1	17,2	32,8	34,2	32,9	34,0
Брытанія	9,4	12,7	26,2	30,0	32,2	44,7	37,8	48,8	43,2
ЗША	7,3	7,5	12,1	19,4	30,0	35,3	33,9	43,2	37,8
Сярэдняя па 12 краінах з поўнымі дадзенымі	10,7	12,8	19,9	23,0	28,8	43,3	42,3	46,1	44,9

Крыніца: Дадзеныя Арганізацыі эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця (АЭСР). <http://www.oecd.org/>

Аналіз прыроды грашовых плыняў дазваляе разабрацца з метадалагічнай і паняццёвай эквілібрыстыкай у сферы бюджэтна-падатковай палітыкі. Для ацэнкі ўзроўню адабрання рэсурсаў у органы дзяржкіравання Міністэрства фінансаў Беларусі вылучае тры параметры⁶:

1) «узровень падатковай нагрузкі». У 2016 годзе ён склаў 25,3% ВУП, у 2015 г. – 25,6%, у 2014 г. – 24,3%;

2) «узровень цэнтралізацыі»: у 2016 годзе ён склаў 30,2%, у 2015 г. – 30,6%, у 2014 г. – 28,2%;

3) «узровень цэнтралізацыі з ФСАН»: ў 2016 г. – 42,6% ВУП, у 2015 г. – 42,6%, у 2014 г. – 40,3%. Гэта ёсць рэальны памер нярынкавага сектара ў эканоміцы Беларусі. Да яго варта дадаць каля 5% ВУП выдаткаў, якія праходзяць у катэгорыі «забалансавыя аперацыі».

Па міжнароднай метадалогіі «ўзровень цэнтралізацыі з ФСАН» або бюджэт органаў дзяржаўнага кіравання называецца «сукупныя дзяржаўныя даходы / выдаткі». Глядзім у перыядычнае выданне МФФ «Фіскальны манітор. Debt. Use it wisely. Кастрычнік 2016 г.»⁷ У табліцы «сукупныя дзяржаўныя даходы» (general government revenues) пазіцыя Беларусі выглядае так: у 2016 г. (прагноз) – 37,5% ВУП, у 2015 г. – 40,7%, у 2014 г. – 38,5%. У табліцы general government expenditures (выдаткі) дадзеныя па Беларусі такія: ў 2016 г. – 42,8% ВУП (прагноз), у 2015 г. – 44,2%, у 2014 г. – 40,2%.

⁶ Бюлетэнь аб выкананні кансалідаванага і рэспубліканскага бюджэтаў. Міністэрства фінансаў. Сакавік 2017. – http://www.minfin.gov.by/upload/bp/bulletin_cons/2016/2016.pdf

⁷ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2016/Q2/fmindex.htm>

Для Беларусі, як малой адкрытай эканомікі, важна прытрымлівацца міжнародна прызнанай тэрміналогіі і паняццёвага апарату. Утойванне рэальнага памеру і ролі дзяржавы ў эканоміцы перашкаджае якаснай дыягностыцы прычын структурнага крызісу і зацяжнённасці.

Распаўсюджванне інфармацыі аб нізкай падатковай нагрузцы, аптымальнай падатковай сістэме па-за кантэкстам ацэнак бізнесу нізкай канкурэнтаздольнасці, прадукцыйнасці працы і міжнародных параўнанняў стварае ілюзію існуючых магчымасцяў у дзяржавы ў сферы інвестыцый, вытворчасці і спажывання.

Беларускі Мінфін уводзіць сваю тэрміналогію, каб схваць трывожны факт: з улікам усіх выдаткаў «распарадчыкі чужога» (палітыкі і чыноўнікі) прапускаюць праз свае рукі каля паловы ВУП краіны, але пры гэтым цынічна хлусяць, лічачы, што падатковая нагрузка ў Беларусі толькі ~ 25% ВУП. Яны збіваюць з панталыку кіраўніцтва краіны і адцягваюць увагу ад ключавой праблемы беларускай эканомікі – неэфектыўнасці дзяржаўнага кіравання бюджэтнымі рэсурсамі і дзяржаўным камерцыйным сектарам. Ва ўмовах рэцэсіі эканомікі дзяржава павялічыла сваю прысутнасць у эканоміцы, нягледзячы на тое, што менавіта яно стала прычынай пападання краіны ў структурны, сістэмны, цыклічны і кан'юнктурны крызіс.

Метадалагічнай маніпуляцыяй з'яўляецца не ўключэнне ўрадам у паняцце «падатковая нагрузка» адлічэнняў у ФСАН, а таксама плацяжоў камерцыйных арганізацый у пазабюджэтныя фонды. Адна справа ацэньваць памер дзяржавы па пазіцыі «падатковыя даходы кансалідаванага бюджэту», якія ў 2015 г. склалі 30,6% ВУП, у 2016 г. – 30,2% ВУП, іншая справа – па пазіцыі «сукупныя даходы органаў дзяржкіравання», якія ў 2015 і 2016 гг. складалі 42,6% ВУП. Міжнародны валютны фонд у сваім дакладзе № 16/298 (верасень 2016) у 2015 г. ацаніў даходы сектара дзяржкіравання ў 40,7%, спрагназаваў іх зніжэнне ў 2016 г. да 37,5 % пры выдатках у 39,4% ВУП. На 2017 г. дзяржвыдаткі спрагназаваны з ростам да 41,3% ВУП⁸.

Ацэнка падатковай сістэмы Беларусі па метадалогіі PricewaterhouseCoopers і Сусветнага банка дазваляе лепей зразумець якасць беларускай падатковай сістэмы⁹.

Падатковая нагрузка ў асобных краінах свету. Даклад Paying taxes 2017

Месца	Краіна	Агульная падатковая нагрузка,	Час на выплату падаткаў,	Колькасць выплат	Індэкс пасля здачы
-------	--------	-------------------------------	--------------------------	------------------	--------------------

⁸ Republic of Belarus. Staff Report for the 2016 Article IV Consultation. IMF Country Report No. 16/298. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr16298.pdf>

⁹ Paying taxes 2017. PricewaterhouseCoopers, World Bank. <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Special-Reports/Paying-Taxes-2017.pdf>

		% прыбытку	гадзін		падаткаў, адлегласць да лідара
51	П. Афрыка	28,8	203	7	58,6
8	Сінгапур	19,1	67	5	73,4
3	Ганконг	22,9	74	3	98,6
104	Інданезія	30,6	221	43	76,5
23	П.Карэя	33,1	188	12	92,6
11	Новая Зеландыя	34,3	152	7	96,9
30	Тайвань	34,5	221	11	90,8
70	Японія	48,9	175	14	78,9
131	Кітай	68,0	259	9	48,6
22	Грузія	16,4	270	5	87,2
60	Казахстан	29,2	178	7	49,1
31	Малдова	40,4	181	7	91,4
45	Расія	47,4	168	10	87,6
84	Украіна	51,9	356	5	79,3
99	Беларусь	54,8	176	7	50,0
7	Данія	25,0	130	10	92,6
5	Ірландыя	26,0	82	9	92,7
18	Швейцарыя	28,8	63	19	86,6
15	Латвія	35,9	169	7	98,1
47	Польша	40,4	271	7	92,2
21	Эстонія	48,7	84	8	98,5
48	Германія	48,9	218	9	97,4
28	Швецыя	49,1	122	6	90,7
126	Італія	62,0	240	14	48,4

Крыніца: Paying taxes 2017. PricewaterhouseCoopers, World Bank.
<http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Special-Reports/Paying-Taxes-2017.pdf>

Ацэнка ўплыву ПДВ на якасць падатковай сістэмы

Краіна	Час на выкананне абавязацельстваў па выплате ПДВ, гадзін	Час чакання вяртання ПДВ, тыдні	Час на выкананне абавязацельстваў па падатку на прыбытак (СІТ), гадзін	Час завяршэння вяртання (СІТ), тыдні
П. Афрыка	10	26	14	25,1
Сінгапур	4,5	18,5	17,0	12,6
Ганконг	Няма ПДВ	Няма	3	0

		ПДВ		
Інданезія	18	30,9	4	0
П.Карэя	0	10,5	10	0
Новая Зеландыя	2	5,2	4	0
Тайвань	4,5	12,3	7	0
Японія	6	10,5	24	5,4
Кітай	Няма звароту	Няма звароту	4,5	0
Грузія	20,5	8,5	1,5	0
Казахстан	Няма звароту	Няма звароту	3,5	0
Малдова	8,3	11,6	2,5	0
Расія	7,2	20,5	2,5	0
Украіна	16,0	28,2	3	0
Беларусь	Няма звароту	Няма звароту	1,5	0
Данія				
Ірландыя	1,0	16,3	2,5	0
Швейцарыя	1,5	14,5	9,5	4,6
Латвія	0,0	6,2	2,5	0
Польшча	8,0	10,2	2,5	0
Эстонія	2,3	3,9	1,5	0
Германія	0,0	5,2	5,0	0
Швецыя	10,5	8,2	5,0	0
Італія	51	86	5,0	0

Крыніца: Paying taxes 2017. PricewaterhouseCoopers, World Bank. <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Special-Reports/Paying-Taxes-2017.pdf>

Динаміка падатковых паступленняў у асобных краінах свету, % ВУП

Краіна	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1999
Аўстралія	22,4	22,9	26,6	27,4	29,1	29,3	29,4	29,9
Данія	29,9	40,4	41,4	44	47,4	47,1	49,4	50,6
Германія	31,6	32,9	36	33,1	32,9	32,6	38,2	37,7
Ірландыя	24,9	29,9	30,2	31,5	35,1	33,6	33,1	31,9
Японія	18,3	20,9	21	24	28,6	29,4	31,7	37,1
Карэя			15,2	17,7	16,9	19,1	20,5	23,8
Мексіка				16,2	17	17,3	16,6	16,5
Н.Зеландыя	24,7	27,4	31,1	33	33,6	38,1	37,6	35,2

Партугалія	15,8	19,8	21,3	24,6	27,1	29,6	32,7	34,5
Іспанія	14,7	16,9	19,5	22,9	27,6	33	32,8	35,1
Швейцарыя	19,6	22,5	27,9	28,9	30,6	30,9	33,5	35,1
Турцыя	0,6	12,5	16	17,9	15,4	20	22,6	31,8
ЗША	24,7	27,7	26,9	27	26,1	26,7	27,6	28,9

Крыніца: Падатковая сістэма як фактар канкурэнтаздольнасці. Урокі і рэкамендацыі для Беларусі на аснове сусветнага вопыту. АЦ «Стратэгія». <http://libertybelarus.info/knigi/item/3673-nalogovaya-sistema-kak-faktor-konkurentnosposobnosti>

Уявім ацэнку дынамікі падатковай нагрузкі па падатку на зямлю і нерухомасць. Урад настойвае на тым, што яна нейтральная ў адносінах да канкурэнтаздольнасці камерцыйных арганізацый і не аказвае істотнага уплыву на іх фінансавое становішча. Бізнес мае іншы пункт гледжання. Вось разлік ААТ «Керамін» па падатку на нерухомасць і зямлю. *«..Удзельная вага падаткаў у сабекошце прадукцыі з 2011 да 2016 года павялічылася на 1,88% (з 1,23% да 3,11%), у абсалютным значэнні варта паказаць на тое, што фактычна за першы квартал 2016 г. было налічана падаткаў, якія склалі 39,98% да фактычных дадзеных за 2015 г. г. зн. за 2016 г. У I квартале 2015 г. было выплачана зямельнага падатку на Br4793,4 млн, а ў I квартале 2016 г. – Br7395,5 млн, г. зн. на 54% больш. ААТ «Керамін» будзе налічана падаткаў, якія ў сваім абсалютным значэнні перавысяць факт 2015 года на 15 млрд руб. або 60% ад факту мінулага года, што супастаўна з агульнай сумай налічэння па выніках працы за 2014 г.»¹⁰*

Атрымліваецца, што вытворцы тавараў і паслуг скарачаюць кіраўніцкія выдаткі, аптымізуюць іншыя складнікі выдаткаў, але «падатковая нагрузка на сабекошт прадукцыі прадпрыемстваў толькі ўзрастае, пакідаючы ўсё менш і менш магчымасцяў у канкурэнцыі перад вытворцамі іншых краін, асабліва Расіі, Украіны і Польшчы».

А вось разлік уплыву падатку на зямлю і нерухомасць транспартнай арганізацыі ААТ «Белмагістральаўтатранс». З 2011 па 2016 гг. удзельная вага падатку на нерухомасць у сабекошце павялічылася з 0,4% у 2011 г. да 0,54% у 2016 г. У абсалютных лічбах плацяжы па падатку на нерухомасць у 2011 г. склалі Br165,3 млн у 2016 г. – Br1233,8 млн. У 2016 г. у параўнанні з 2014 г. **сумы выплаты гэтага падатку падвоіліся.**

У 2011 г. доля зямельнага падатку ў сабекошце складала 2,11%, у 2015 г. – ужо 3,51%. У 2011 г. было выплачана Br868,6 млн, у 2016 г. – Br6,73 млрд. Аналагічная сітуацыя па іншых транспартных прадпрыемствах асацыяцыі БАМАП.

Паводле інфармацыі Белкаапсаюза за 2015 г. тэмп росту падатку на нерухомасць склаў 126,9%, тэмп росту зямельнага падатку – 141,7%, пры тым, што тэмп росту выручкі склаў 101%. У 2015 г. удзельная вага зямельнага падатку ў агульным аб'ёме падаткаў склала 3,3 працэнтныя

¹⁰ <http://www.belgazeta.by/ru/1091/economics/34459/>

пункты (у 2014 г. было 3,7 п. п.), падатку на нерухомасць у 2015 г. – 4,4 п. п. (у 2014 г. было 3,7 п. п. «Па разліковых дадзеных за 2016 год арганізацыямі спажывецкай кааперацыі, у сувязі з павелічэннем ставак дадаткова будзе выплачана: падатку на нерухомасць 21 млрд рублёў, зямельнага падатку 22,3 млрд рублёў». І гэта пры тым, што ў 2016 годзе для спажывецкай кааперацыі ў 2016 годзе былі прадугледжаны льготы па падатку на нерухомасць у Br20,8 млрд, зямельнаму – Br2,8 млрд.

Аналагічная сітуацыя на прадпрыемствах хімічнай галіны. Пасля адмены льготы па закансерваванных аб'ектах нерухомасці на ААТ «Магілёўхімвалакно» з 1 ліпеня 2016 г. з'явіўся аб'ект падаткаабкладання па 10-разовай стаўцы зямельнага падатку. «У 2016 г. сума зямельнага падатку, якая прыпадае на закансерваваныя аб'екты, складае 328,4 млн у месяц, з улікам 10-разовага павышэння гэтая сума складзе 3284 млн у месяц. Рост зямельнага падатку за 2-е паўгоддзе 2016 г. складзе 17398 млрд рублёў».

Па РУП «ВА «Беларуснафта» ў 2015 г., у параўнанні з 2012, сабекошт рэалізаванай прадукцыі павялічыўся на Br768,2 млрд або на 104,05%. За гэты ж перыяд рост падатку на нерухомасць склаў Br210,1 млрд або на 289,14%. Доля гэтага падатку ў сабекошце вырасла з 0,59% да 1,63%. Павелічэнне падатку на зямлю склала Br4,6 млрд або на 167,01%, яго доля ў сабекошце вырасла з 0,04% да 0,06%.

Вытворцы тавараў і паслуг працягваюць адзначаць высокую валацільнасць і непрадказальнасць нацыянальнай падатковай сістэмы. Наступны прыклад пераконвае нас у гэтым. У сакавіку 2017 г. сотням мінскіх камерцыйных арганізацый, якія арандуюць памяшканні, што адносяцца да гісторыка-культурнай спадчыны (Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 527 ад 18 кастрычніка 2007 г.), паступіла прадпісанне заплаціць за 2016 г. 5% ад прыбытку ў фонд Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва.

Чыноўнікі прымянілі «пашыраны пералік крытэраў, якія аказваюць непасрэднае ўздзеянне на гісторыка-культурныя каштоўнасці ў рамках выканання Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 18.10.2007 № 527 «Аб некаторых пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны». З іх пункту гледжання, плацельшчыкамі гэтага падатку з'яўляюцца тыя юрыдычныя і фізічныя асобы, калі «яны ажыццяўляюць прадпрымальніцкую дзейнасць, якая аказвае непасрэднае ўздзеянне на гісторыка-культурную каштоўнасць або зоны аховы, шляхам стварэння дадатковых транспартных нагузак, прыўнясення функцый не характэрных для гэтай гісторыка-культурнай каштоўнасці, стварэння дадатковых аб'ёмна-прасторовых збудаванняў, не ўласцівых і не характэрных для дадзенай гісторыка-культурнай каштоўнасці».

У выніку камерцыйныя арганізацыі-арандатары вымушаны заплаціць, па сутнасці справы, яшчэ адзін падатак «заднім чыслом», таму што ніхто ні ў 2015 г., ні ў 2016, ні раней не папярэдзваў арандатараў аб тым, што падобны падатак будзе да іх адносіцца. У такой сітуацыі камерцыйныя арганізацыі не маглі спланаваць сваю дзейнасць так, каб улічыць адлічэнне 5% прыбытку ў кошт гэтага падатку. Сярод

арандатараў шмат падаткаплацельшчыкаў, якія працуюць па спрошчанай сістэме. У іх няма катэгорыі «прыбытак». Тым не менш, ім рэкамендавана самастойна ацаніць падатковую базу і заплаціць падатак. Пры такім падыходзе гэтыя арганізацыі рэзка павялічваюць рызыку здзяйснення памылкі з наступнымі штрафнымі санкцыямі. **Важна пазбаўляцца ад такога роду падаткавых практык. Яны разбураюць давер паміж дзяржавай і бізнесам, генеруюць цэлы шлейф негатывных наступстваў.**

Ацэнка падатковай нагрузкі камерцыйных арганізацый розных сектараў дазваляе зрабіць наступныя высновы. Першы: Стаўкі, парадак разліку і выплаты падатку на нерухомасць і зямельнага падатку ва ўмовах працяглай эканамічнай рэцэсіі рэзка ўскладнілі фінансавое становішча вытворцаў тавараў і паслуг. У многіх выпадках меры па зніжэнні сабекошту прадукцыі (кіраванне, сыравіна, персанал) былі нейтралізаваныя павышэннем падатковай нагрузкі. **Практыка прымянення 10-разовай стаўкі падатку (па экалагічным падатку і падатку на зямлю) з'яўляецца спусташальнай для суб'ектаў гаспадарання.**

Другая выснова: падатковая нагрузка і памер сукупных дзяржаўных выдаткаў і даходаў ва ўмовах глыбокага крызісу рэзка зніжаюць канкурэнтаздольнасць беларускіх вытворцаў тавараў і нефінансавых паслуг. Замест навуковай, прафесійнай працы па стварэнні бюджэтна-падатковай сістэмы, якая падвышае канкурэнтаздольнасць беларускай эканомікі, што дапамагае вытворцам тавараў і паслуг выходзіць на траекторыю росту і развіцця, Мінфін прыкладае намаганні на апраўданне сваіх паводзін, на «замыльванне» праўды аб памеры дзяржвыдаткаў, сукупнай падатковай нагрузкі з улікам выдаткаў выплаты падаткаў.

Трэцяя выснова: з падачы Мінфіна ўрад прымяняе заганную практыку індэксацыі ставак падаткаў на інфляцыю. Прычым памер індэксацыі перавышае афіцыйна заяўлены ўзровень інфляцыі.

Чацвёртая выснова: Мінфін і Саўмін здзяйсняюць стратэгічную памылку, павялічваючы памер нярынкавага сектара ва ўмовах, калі менавіта ён з'яўляецца асноўнай прычынай крызісных з'яў. З 2011 па 2017 гг. беларуская эканоміка так і не выйшла на траекторыю хуткага ўстойлівага росту. Урад не выстаўляе прафесійных, якасных прапаноў па рэструктурызацыі (прыватызацыі) дзяржаўнага камерцыйнага сектара, а перакладае цяжар яго ўтрымання на падаткаплацельшчыкаў.

Пятая выснова: падатковая сістэма Беларусі разам з структурай выдаткаў органаў дзяржкіравання кансервуюць структурны, сістэмны крызіс, зводзяць на «нішто» меры па змяншэнні рэгулятарнай нагрузкі на бізнес, а таксама дзеянні ўладаў па паляпшэнні дзелавога клімату і прыцягненні інвестыцый.

Прадукцыйнасць працы

Адзін з асноўных паказчыкаў якасці эканамічнай мадэлі, сістэмы сацыяльнай абароны і кіравання камерцыйнымі актывамі з'яўляецца

прадукцыйнасць працы. Калі прававая, рэгулярная сістэма гарманічная інтарэсам вытворцаў тавараў і паслуг, прадпрымальнікаў і працаўнікоў, прадукцыйнасць працы высокая. Параўнанне гэтага паказчыка ў розных краінах дазваляе зрабіць выснову (зразумела, пры падтрымцы іншых дадзеных) аб тым, якая мадэль больш эфектыўная, якасная і стварае лепшую матэрыяльную базу для якаснага, здоровага працяглага жыцця.

Уявім дынаміку прадукцыйнасці працы ў Беларусі ў перыяд 2014-2016 гг. У 2014 г. яна склала \$ 16984 (па сярэднегадавым курсе). У 2015 г. яна склала \$ 12197. У 2016 г. у папярэдніх дадзеных прадукцыйнасць працы склала ~ \$ 10620. Гэта значыць, за перыяд 2014-2016 гг. яна скарацілася на 37,5%. Дамінуючая роля дзяржавы ў інвестыцыйнай дзейнасці, у вытворчасці тавараў і паслуг пры такім імклівым пагаршэнні прадукцыйнасці працы сведчыць аб нізкай якасці сістэмы дзяржаўнага і карпаратыўнага кіравання, аб неадпаведнасці інструментаў і механізмаў эканамічнай палітыкі тым пагрозам і выклікам, якія стаяць перад эканомікай.

Параўнаем прадукцыйнасць працы ў Беларусі з іншымі краінамі. Вось узровень прадукцыйнасці працы ў тых краінах, якія зрабілі стаўку на эканамічную свабоду, прыватную ўласнасць, адкрытую канкурэнцыю і вяршэнства права. У 2015 г. (дадзеныя Сусветнага эканамічнага форуму) у Швейцарыі прадукцыйнасць працы складае \$ 93491 (у 8,8 разоў больш, чым у Беларусі), у Швецыі – \$ 87961 (больш у 8,3 разы), у Новай Зеландыі (самая перадавая ў свеце краіна ў сферы сельскай гаспадаркі) – \$ 65440 (у 6,2 разы больш), у Паўднёвай Карэі – \$ 68416 (больш у 6,4 разы), Чэхіі – \$ 55940 (у 5,3 разы больш), Эстоніі – \$ 53118 (перавышаючы ў 5 разоў), Польшчы – \$ 53737 (больш у 5,1 разоў), Літве – \$ 54296 (у 5,1 разоў больш)¹¹.

Прадукцыйнасць працы ў Малдове (\$ 14230) вышэй, чым у Беларусі на 34%. Беларуская мадэль прайграе ўкраінскай, якой бы разбэрсанай і хаатычнай яна не здавалася: \$ 17157, што на 61,6% больш, чым у Беларусі. Мы прайграем нашым партнёрам па ЕАЭС: Расіі – \$ 46903 (у 4,4 разы больш, чым у Беларусі), Казахстан – \$ 46769 (больш у 4,4 разы).

Адставанне ад іншых краін у 4-8 раз – гэта істотны паказчык, які можна пераадолець дзесяцігоддзямі працы бізнесу, грамадства і дзяржавы, як партнёраў у рамках нацыянальнага кансенсусу.

Дзяржава – уласнік, «распарадчык чужога», рэгуляртар, заканадаўца, кантралёр і фінансіст у адной інстытуцыянальнай, арганізацыйнай рамцы – гэта істотная рызыка для прадукцыйнасці працы і, адпаведна, сацыяльнай арыентацыі эканомікі. **Калі краіна прэтэндуе на тое, каб стаць моцнай і квітнеючай, яе кіруючыя, інтэлектуальныя, бізнес эліты павінны прыйсці да кансенсусу па адным простым пытанні: перш чым размяркоўваць, трэба ствараць. Ствараць прадуктыўней у рэжыме свабоднага рынку, а не Дзяржплана.** Эканамічная гісторыя, дадзеныя па

---

¹¹ The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

прадукцыйнасці працы, дзясяткі іншых дадзеных не пакідаюць сумненняў у гэтай выснове.

Параметры інклюзіўнага развіцця ў асобных развітых краінах, 2016

Паказчык	Швейцарыя	Швецыя	Нідэрланды	Н. Зеландыя
ВУП per capita, \$	75551	54989	50925	36464
Прадукцыйнасць працы, \$	93491	87961	87961	65440
Чаканая колькасць здаровых гадоў	73,1	72,0	72,0	71,6
Медыянны даход, \$ у дзень па ппс, per capita	56,1	45,2	45,2	–
Чыстыя зберажэнні, %	15,0	14,2	18,9	14,0
Дзярждоўг, % ВУП	45,7	43,4	65,1	29,9

Крыніца: The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

Параметры інклюзіўнага развіцця ў паспяховых пераходных краінах, 2016

Паказчык	П. Карэя	Чэхія	Эстонія	Сінгапур
ВУП per capita, \$	25023	20956	17762	51855
Прадукцыйнасць працы, \$	68416	55940	53118	138815
Чаканая колькасць здаровых гадоў	73,2	69,4	69,0	73,9
Медыянны даход, \$ у дзень па ппс, per capita	–	23,8	23,8	–
Чыстыя зберажэнні, %	19,2	6,3	19,2	37,0
Дзярждоўг, % ВУП	37,9	40,3	40,3	104,7

Крыніца: The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

Параметры інклюзіўнага развіцця ў пераходных краінах, 2016

Паказчык	Польшча	Чылі	Літва	Азербайджан
----------	---------	------	-------	-------------

ВУП per capita, \$	14581	14626	15228	6116
Прадукцыйнасць працы, \$	53737	47811	54296	34886
Чаканая колькасць здаровых гадоў	68,7	70,5	66,1	64,7
Медыянны даход, \$ у дзень па ппс, per capita	14,2	14,4	16,5	8,5
Чыстыя зберажэнні, %	10,6	4,4	20,4	18,4
Дзярждоўг, % ВУП	51,3	17,5	42,8	28,3

Крыніца: The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

Параметры інклюзіўнага развіцця ў асобных былых краінах СССР, 2016

Паказчык	Расія	Казахстан	Малдова	Украіна	Беларусь
ВУП per capita, \$	11039	10547	1971	2824	4970
Прадукцыйнасць працы, \$	46903	46769	14230	17157	9750
Чаканая колькасць здаровых гадоў	63,4	63,3	64,9	64,1	65,2
Медыянны даход, \$ у дзень па ппс, per capita	18,8	10,6	8,2	11,4	
Чыстыя зберажэнні, %	13,1	4,6	14,5	0,5	
Дзярждоўг, % ВУП	16,4	21,9	41,5	80,1	

Крыніца: The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

Пазыковая пазіцыя

У 2011-2016 гг. адным з асноўных рэсурсаў штучнага стымулявання эканамічнага росту сталі знешнія і ўнутраныя дзяржаўныя крэдыты. У перыяд з 2010 па 2016 гг. знешні доўг дзяржаўнага сектара ў пашыраным вызначэнні і знешні доўг прыватнага сектара, гарантаваны дзяржавай, павялічыўся з \$ 16,85 млн. (30,6% ВУП) на канец перыяду да \$ 22,47 млрд або 46,7% ВУП. Паводле ацэнкі Міністэрства фінансаў Беларусі, рост бюджэтных расходаў па абслугоўванні дзяржаўнага доўгу за 2010-2016 гады

(у працэнтах да ВУП) павялічыўся ў пяць разоў¹². Доля гэтых плацяжоў у аб'ёме расходаў рэспубліканскага бюджэту ў 2016 годзе склала больш за 10%, у той час як у 2010 годзе – каля 2%. Мінфін адзначае нізкую эфектыўнасць дзяржаўных праграм, у тым ліку ў сферы так званых кропак росту. У 2016 г. на стабілізацыю працы сельскай гаспадаркі было выдзелена з кансалідаванага бюджэту больш **ВУН2 млрд**. *«Важна, каб бюджэтныя ўкладанні прыводзілі да стабілізацыі і вырашэння сістэмных праблем, якія існуюць у сельскагаспадарчай галіне. Аднак памер назапашанай запазычанасці арганізацый АПК на льготных крэдытах апошнія тры гады застаецца нязменным (3,7 млрд рублёў), а даўгі перад бюджэтам растуць»*, – сцвярджае Міністэрства фінансаў.

Па стане на 01.01.2005 валавы знешні доўг па ўсіх сектарах эканомікі быў роўны \$4935 млн. (21,3% ВУП¹³. Абслугоўванне валавога знешняга доўгу склала \$1826,8 млн, з якіх на плацяжы па асноўным доўгу прыходзілася \$1746,7 млн, на плацяжы па працэнтах \$80,1 млн. Знешні доўг органаў дзяржаўнага кіравання склаў \$2723,9 млн. Яго абслугоўванне абыходзілася ў \$500,6 млн. Валавы доўг складаў \$503,6 на душу насельніцтва. Абслугоўванне знешняга доўгу дасягнуў 12,2% экспарту тавараў і паслуг або 7,9% ВУП. ВУП у 2004 г. вылічаўся ў \$23133,3 млн.

Па стане на 01.01.2011 валавы знешні доўг па ўсіх сектарах эканомікі склаў \$ 28402,7 млн. (51,6% ВУП). ВУП у 2010 г. склаў \$55086,5 млн. Абслугоўванне валавога знешняга доўгу склала \$5133,9 млн, з якіх плацяжы па асноўным доўгу склалі \$ 4504,9 млн, плацяжы па працэнтах \$629 млн. Знешні доўг органаў дзяржаўнага кіравання склаў \$10057,9 млн. Яго абслугоўванне абыходзілася ў \$762,1 млн. Валавы доўг складаў \$2995,7 на душу насельніцтва. Абслугоўванне знешняга доўгу складала 17,5% экспарту тавараў і паслуг або 9,3% ВУП (\$ млн.)

Па стане на 01.01.2017 валавы знешні доўг па ўсіх сектарах эканомікі склаў \$37567,4 млн. (78,6% ВУП). Паказчык ВУП у 2016 г. – 47803,1 \$ млн. Абслугоўванне валавога знешняга доўгу склала \$6309,9 млн, з якіх плацяжы па асноўным доўгу склалі \$4900,8 млн, плацяжы па працэнтах \$1409,1 млн. Знешні доўг органаў дзяржаўнага кіравання дасягнуў \$14151,1 млн. Яго абслугоўванне абыходзілася ў \$1459,7 млн. Чыстыя знешнія абавязацельствы сектара дзяржаўнага кіравання павялічыліся за 2016 год на \$1,2 млрд, на 9,6%, да \$13,6 млрд. Валавы доўг дасягнуў \$3952,4 на душу насельніцтва. Абслугоўванне знешняга доўгу складала 21,2% экспарту тавараў і паслуг або 13,2% ВУП.

Такім чынам, з 01.01.2005 г. па 01.01.2011 г. валавы знешні доўг у абсалютным выражэнні павялічыўся ў 5,76 разоў, знешні доўг органаў дзяржкіравання вырас у 3,7 разоў. Абслугоўванне знешняга доўгу павялічылася на 1,4 працэнтных пункта ВУП. У перыяд з 01.01.2011 г. па 01.01.2017 г. валавы знешні доўг у абсалютным выражэнні павялічыўся на

¹² <https://news.tut.by/economics/536326.html>.

¹³ Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь, сакавік 2017 г. <http://www.nbrb.by/statistics/ExternalDebt/>

32,3%, знешні доўг органаў дзяржкіравання вырас на 40,7%. Абслугоўванне знешняга доўгу павялічылася на 3,9 працэнтных пункты ВУП.

Рэзкае павелічэнне знешняга доўгу не суправаджалася павышэннем канкурэнтаздольнасці, прадукцыйнасці працы, стымуляваннем інвестыцыйнай дзейнасці, павелічэннем долі эканомікі Беларусі ў сусветнай. У 2016 г. ВУП свету па намінальным курсе \$ - долара склаў \$75212,7 млрд. Доля ў ім Беларусі – 0,06%. 10 гадоў таму доля беларускай эканомікі складала 0,1% ВУП свету.

Дынаміка дзяржаўнага доўгу Беларусі, 2014–2016гг.

Паказчык	01.01.2017		01.01.2016		01.01.2015		01.01.2014	
	У BYN і \$	% ВУП	У BYN і \$	% ВУП	У BYN і \$	% ВУП	У BYN і \$	% ВУП
Дзяржаўны доўг, усяго млн. BYN	36958	39,4	32856	32,5	19746	22,3	15401	22,4
Знешні дзярждоўг у \$ млн.	13645	28,5	12446	22,7	12580	16,6	12441	17,1
Унутраны дзярждоўг, у BYN млн.	10234	10,9	9744	9,8	4838	5,7	3570	5,3
Валавы доўг дзяржсектара ў пашыраным вызначэнні, у \$	22468	46,7	22518	41,0	23166	30,5	21620	29,7

Крыніца: Мінфін Беларусі, сакавік 2017

http://www.minfin.gov.by/ru/public_debt/condition/

Асноўныя паказчыкі плацёжнага балансу Рэспублікі Беларусь за 2011-2016 гады, млн. USD

Паказчыкі	2011	2012	2013	2014	2015	2016
I. Бягучы рахунак						
Сальда рахунка бягучых аперацый	-5,052.5	-1,862.2	-7,567.3	-5,221.6	-1,843.2	-1703.2
у працэнтах да ВУП	-8.6%	-2.9%	-10.4%	-6.9%	-3.2%	-3.6%
Сальда замежнага гандлю таварамі і	-1,208.9	2,834.0	-2,340.9	-482.8	121.2	-27,3

паслугамі						
у працэнтах да ВУП	-2.1%	4.5%	-3.2%	-0.6%	0.2%	-0,1
Экспарт тавараў і паслуг	46,537.1	51,886.0	44,046.1	43,311.9	32,797.8	29,791.2
у працэнтах да ВУП	79.1%	81.7%	60.5%	57.1%	57.7%	62.3%
Імпарт тавараў і паслуг	47,746.0	49,052.0	46,387.0	43,794.7	32,676.6	29818.5
у працэнтах да ВУП	81.2%	77.3%	63.7%	57.8%	57.5%	62.4%
2. Фінансавы рахунак. Чыстае крэдытаванне (+) / чыстае запазычанне (сальда фінансавага рахунка)	-4,014.0	-961.2	-8,492.3	-5,670.7	-1,322.2	-820.8
у працэнтах да ВУП	-6.8%	-1.5%	-11.7%	-7.5%	-2.3%	-1.7%
Чыстае прыцягненне прамых замежных інвестыцый	-3,876.9	-1,308.1	-1,983.9	-1,788.6	-1,545.7	-1207.6
у працэнтах да ВУП	-6.6%	-2.1%	-2.7%	-2.4%	-2.7%	-2.5%
Змена рэзервовых актываў	2,790.6	81.0	-857.4	-1,410.3	-620.1	482.6
у працэнтах да ВУП	4.7%	0.1%	-1.2%	-1.9%	-1.1%	1.0%
ВУП у млрд. BYN	29.72	53.04	64.91	77.81	86.97	94.3
ВУП у млн. долараў ЗША	58,799.0	63,470.9	72,808.6	75,831.5	56809.8	47803.1

Крыніца: Аплатаны баланс, міжнародная інвестыцыйная пазіцыя і валавы знешні доўг Рэспублікі Беларусь. Нацбанк Беларусі, сакавік 2017 <http://www.nbrb.by/publications/BalPay/BalPay2016.pdf>

Асноўныя паказчыкі міжнароднай інвестыцыйнай пазіцыі Рэспублікі Беларусь за 2011-2016 гады, млн. USD

Паказчыкі	1/1/2011	1/1/2012	1/1/2013	1/1/2014	1/1/2015	1/1/2016	1/1/2017
Міжнародная інвестыцыйная пазіцыя	25,845.6	28,719.2	29,917.3	39,105.6	41,832.9	40,991.9	40,921.6

у працэнтах да ВУП	-46.9%	-48.8%	-47.1%	-53.7%	-55.2%	-72.2%	-85,6%
Замежныя актывы	11,681.7	17,375.6	17,287.2	15,642.5	14,323.4	13,549.5	13,536.4
у працэнтах да ВУП	21.2%	29.6%	27.2%	21.5%	18.9%	26.3%	28,3%
З іх: міжнародныя рэзервовыя актывы	5,030.7	7,915.9	8,095.0	6,650.9	5,059.1	4,175.8	4,927.2
у працэнтах да ВУП	9.1%	13.5%	12.8%	9.1%	6.7%	7.6%	10.3%
У месяцах імпарту тавараў і паслуг	1.6	2.0	2.0	1.7	1.4	1.5	2.0
Абавязацельствы перад нерэзідэнтамі	37,527.3	46,094.8	47,204.5	54,748.1	56,156.3	54,541,4	54,458.0
у працэнтах да ВУП	68.1%	78.4%	74.4%	75.2%	74.1%	96.0%	113.9%
З іх знешні доўг	28,402.7	34,023.1	33,766.0	39,621.1	40,023.8	38,258.5	37,567.4
у працэнтах да ВУП	51.6%	57.9%	53.2%	54.4%	52.8%	67.3%	78.6%

Крыніца: Аплатаны баланс, міжнародная інвестыцыйная пазіцыя і валавы знешні доўг Рэспублікі Беларусь. Нацбанк Беларусі, сакавік 2017. – <http://www.nbrb.by/publications/BalPay/BalPay2016.pdf>

Фінансы прамысловасці Беларусі, 2015-2016 гг.

Паказчык	2015	2016	2016 у % да 2015
Прыбытак ад рэалізаванай прадукцыі млн. BYN	6838	7103	3,9
Чысты прыбытак млн. BYN	606	2222	У 3,7 разы
Рэнтабельнасць продажаў,%	8,7	8,0	–
Колькасць стратных арганізацый, адзінак	489	366	-25,2
Крэдыторская запазычанасць, на 01.01., млн. BYN	13737	16250	18,3
За паліўна-энергетычныя рэсурсы	1578	2828	55,8
Запазычанасць па крэдытах і пазыках, млн BYN	34388	35408	2,9
Прагэрмінаваныя даўгі па крэдытах, млн. BYN	790	1478	87,2
Дэбіторская запазычанасць, млн. BYN	13291	15686	17,8
Прагэрмінаваная дэбіторская	3409	3774	10,6

запазычанасць, млн. BYN			
Знешняя дэбіторская запазычанасць, млн. BYN	4027	4584	13,9
Складскія запасы на канец года, млн. BYN	3350	3660	9,3

Крыніца: Белстат. <http://www.belstat.gov.by/>

Фінансы сельскай гаспадаркі Беларусі, 2015-2016 гг.

Паказчык	2015	2016	2016 у % да 2015
Прыбытак ад рэалізаванай прадукцыі млн. BYN	52,4	313,3	У 6 разоў
Чысты прыбытак млн. BYN	-86,7	341,5	
Рэнтабельнасць продажаў,%	0,6	3,2	2,6 п.п.
Рэнтабельнасць продажаў па канчатковым фінансавым выніку без дзяржпадтрымкі,%	-7,2	-3,5	
Колькасць стратных арганізацый, адзінак	485	321	-33,8
Удзельная вага стратных арганізацый без дзяржпадтрымкі, у % ад агульнай колькасці	76,5	71,8	
Крэдыторская запазычанасць, на 01.01., млн. BYN	5749	6574	14,5%
За паліўна-энергетычныя рэсурсы	248	427	72,5%
Пратэрмінаваная крэдыторская запазычанасць, млн. BYN	1702	2293	34,8%
Запазычанасць па крэдытах і пазыках, млн BYN	54916	5171	-5,6%
Пратэрмінаваныя даўгі па крэдытах, млн. BYN	321	548,4	70,8%
Дэбіторская запазычанасць, млн. BYN	923	1074	19,3%
Пратэрмінаваная дэбіторская запазычанасць, млн. BYN	260	315	24,2%

Крыніца: Белстат. <http://www.belstat.gov.by/>

Супярэчлівасць эканамічнай палітыкі

У 2016 г беларускія ўлады працягвалі праводзіць эканамічную палітыку, не ўлічваючы асаблівы характар квадراكрызісу ў эканоміцы

краіны. **Структурны, сістэмны, цыклічны і кан'юнктурны крызіс – гэта ўнікальная з'ява для беларускай мадэлі.** Нейтралізаваць яе негатыўныя з'явы, выдаткі і дысбалансы традыцыйнымі для цэнтралізаванай планавай эканомікі інструментамі тэрэтычна немагчыма, таму што гэтыя інструменты, якія існуюць у інстытуцыйным асяроддзі, і прывялі да такога крызісу.

На жаль, змест дакументаў, якія прымаюцца ўладамі, па рэгуляванні эканомікі і вываду яе з рэцэсіі не адрозніваецца навізной і інавацыйнасцю. Савет Міністраў пастановай № 18 ад 12.01.2017 г. «Аб зацвярджэнні комплексу мер па рэалізацыі Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2016-2020 гады» вызначыў змест эканамічнай палітыкі на 2017 год.

Ва ўрада Беларусі няма сістэмнага навуковага абгрунтавання комплексу мер па выкананні праграмы 2016-2020 гг. Улады спрацавалі ў звыклай для сябе манеры. Кожнае міністэрства і ведамства склала свой спіс пажаданняў і лабісцкіх прыярытэтаў. Адказны за гэтую працу ўсё звёў у адно і напісаў праект дакумента. Ён прайшоў абмеркаванне і ўзгадненне каля 65 структур і арганізацый, якія маюць права подпісу. У выніку атрымаўся чарговы нарматыўны акт, напоўнены супярэчнасцямі і ўзаемна выключаючымі палажэннямі.

У «Комплексе мер» для эканамічнага развіцця ёсць меры, якія павінны спадабацца максімальна вялікаму колу розных сацыяльных і эканамічных груп. Ён прымальны для Прэзідэнта, VIP-наменклатуры і ўдзельнікаў дзяржаўных праграм. Усе традыцыйныя рычагі кіравання актывамі і рэсурсамі, інструментамі рэгулявання ўваходу на рынак і працы на ім засталіся. Колькасць ліцэнзій абяцалі скараціць, але не паказалі, калі і на колькі. Падатковыя, мытныя, фінансавыя льготы размяркоўваюцца ў звыклым для наменклатурных фаварытаў рэжыме. Кантроль над бюджэтнымі патокамі, зямлёй, імпартам і інвестыцыямі застаецца ў іх у руках. Нават цэнаўтварэнне, асартыментныя пералікі і арэндныя адносіны засталіся ў рэгулярнай абоўме інструментаў.

«Комплекс мер» змяшчае некалькі мер, якія былі ацэненыя асобнымі прадстаўнікамі ўрада, як ліберальныя. **Ад таго, што адзін працэнт прапаноў сапраўды пашырае сферу добраахвотных рынкавых адносін паміж прыватнымі суб'ектамі гаспадарання, увесь дакумент ні пры якіх абставінах нельга лічыць ліберальным.** Ад таго, што Кітай у свой час стварыў СЭЗы і ў гэтых рэзервацыях пачаў эксперыменты з прыватным прадпрыемствам, ён не стаў капіталістычным і свабодным. Ад таго, што Расія ўвяла 13-працэнтны плоскі падаходны падатак на фізічных асоб, яна не стала больш капіталістычнай, чым ЗША з іх шкоднай, вельмі неэфектыўнай падатковай сістэмай. Тым больш што ад дэкларацыі добрага і правільнага да стварэння рэальных дзейных механізмаў, як гэта было з Дырэктывай Прэзідэнта № 4 ад 31.12.2010, вялікая дыстанцыя.

Пазітыўным з'яўляецца рашэнне аб абавязковага продажу валютнай выручкі, адмене працедуры ўзгаднення мэты куплі валюты. Ацэнка

рэгулярнага ўздзеяння нарматыўных актаў – безумоўна, правільная рэч, але застаецца праблема распрацоўкі метадыкі яе правядзення і само правядзенне ацэнкі. Многія правільныя сцвярджэнні ўлад могуць трапіць у так званы «пралом імплентацыі». Урад, напрыклад, абяцаў падтрымліваць з бюджэта толькі прыбытковыя, перспектыўныя і высокатэхналагічныя камерцыйныя праекты. На практыцы выканаць такое абяцанне не атрымалася. **Абсалютна правільнае рашэнне перавесці 25 адміністрацыйных працэдур у электронны фармат, але калі кожнае міністэрства і ведамства будуць патрабаваць ад камерцыйных арганізацый свой электронны ключ, за які трэба будзе плаціць па \$ 100 у год, а таксама высокую плату за тэхнічнае абслугоўванне, то такое e-government толькі павялічыць рэгулярныя выдаткі бізнесу.** «Адмена пераважнага права абласных (Мінскага гарадскога) выканаўчых камітэтаў на набыццё акцый (доляў у статутных фондах) гаспадарчых таварыстваў» – правільная мера, але яе рэалізацыя зусім не азначае, што да канца 2020 года ў Беларусі будзе створаны **паўнаўтасны інстытут абароны правоў прыватнай уласнасці.**

«Комплекс мер» змяшчае цэлы шэраг дробных, фармальных мер, якія з'яўляюцца вынікам вузкаведамаснага лабіравання. Напрыклад, пункт 296 «распрацоўка і ўкараненне нацыянальнай мадэлі службы планавання сям'і, стварэнне службы аховы мужчынскага здароўя» генеруе цэлы букет сэнсаў і інтэрпрэтацый. Па меншай меры дзіўным, як для дакумента такога ўзроўню, выглядае пункт «Комплексу мер» № 379 «пераўпакоўка і вываз на аб'екты непрыдатных пестыцыдаў са складоў Віцебскай, Гродзенскай і Мінскай абласцей». Цяжка сказаць, як ён уплывае на эканамічны рост і павышэнне канкурэнтаздольнасці краіны.

Рэгулярнай дробяззю з'яўляецца пункт 257 «забеспячэнне насельніцтва гандлёвымі плошчамі да 620 кв. метраў на 1 тыс. жыхароў за кошт адкрыцця 5000 рознічных гандлёвых аб'ектаў розных фарматаў, у тым ліку крамаў фірменнага гандлю на 350-400 адзінак». Яшчэ полісімейкеры паклапаціліся пра тое, каб павялічыць колькасць «гандлёвых аўтаматаў (вендынгу) у рэспубліцы да 2000 адзінак да 2020 года». Абнаўленне эканомікі, на думку беларускіх улад, не атрымаецца без стварэння маслатлушчавага холдынгу «Белрапс», холдынгаў на базе хлебакамбінатаў, дзяржаўнай падтрымкі вытворцаў абутку, цукру і кардону. Зноў аднаўляецца практыка цэнтралізаванага вызначэння «кропак росту». Чыноўнікі замацавалі за сабой права стварыць «23 значныя новыя прадпрыемствы і вытворчасці, у тым ліку з выкарыстаннем мясцовых сыравінных рэсурсаў», а таксама рэалізаваць «35 стратэгічна значных для рэгіянальнага развіцця праектаў, праектаў па стварэнню аб'ектаў турыстычнай і сацыяльнай інфраструктуры з прыцягненнем замежных інвестараў і крэдытаў Кітая».

Пра тое, што беларускія ўлады проста мімікуюць ў рамках старой мадэлі, пераканаўча кажа пункт 219 «удасканаленне механізму дзяржаўнай падтрымкі аграпрамысловага комплексу ў адпаведнасці з міжнароднымі абавязацельствамі Рэспублікі Беларусь і з улікам пераходу ад ільготнага крэдытавання да іншых мер дзяржаўнай падтрымкі». Такім чынам,

прадстаўлены ўрадам комплекс мер па рэалізацыі «Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2016-2020 гады» замацоўвае працяг старой палітыкі, без ўнясення ў яе карэкціровак, якія вынікаюць з прыроды цяперашняга квадراكрызісу.

**Меры ўрадавага плана рэалізацыі
(Пастанова Саўміна № 18 ад 12.01.2017)
Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця
Рэспублікі Беларусь на 2016-2020 гг.**

Карысныя	Нарматыўны планктон	Шкодныя
<p>4. Увядзенне ацэнкі эфектыўнасці дзейнасці кантралюючых (наглядных) органаў па прапанаваных мерах папярэджання правапарушэнняў.</p> <p>8. Укараненне сістэмы ацэнкі рэгулюючага ўздзеяння праектаў нарматыўных прававых актаў на ўмовы ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці.</p> <p>10. Змяншэнне колькасці ліцэнзуемых відаў дзейнасці і складаючых віды дзейнасці работ і (або) паслуг, а таксама відаў дзейнасці, якія падлягаюць абавязковай атэстацыі (сертыфікацыі, рэгістрацыі) па рашэнні дзяржаўных органаў ...</p> <p>11. Рэалізацыя мерапрыемстваў у адпаведнасці з планам дзеянняў па паляпшэнні рэйтынговых пазіцый Рэспублікі Беларусь у справаздачы</p>	<p>84. Прыняцце мер па скарачэнні і ліквідацыі пратэрмінаванай запазычанасці суб'ектаў гаспадарання за спажывецкія тавары.</p> <p>87. Прыняцце мер па папярэджанні эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва) або правядзенні працэдур эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва).</p> <p>88. Інфармаванне Урада Рэспублікі Беларусь аб рабоце па папярэджанні эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва).</p> <p>90. Падрыхтоўка і ўнясенне на разгляд Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь комплекснай стратэгіі павышэння эфектыўнасці кіравання дзяржаўнымі арганізацыямі.</p> <p>91. Аптымізацыя працэдур прыняцця рашэнняў аб распараджэнні</p>	<p>19. Увядзенне інстытута падатковых кансультантаў.</p> <p>72. Рэалізацыя мараторыя на павышэнне падатковых ставак і ўвядзенне новых падаткаў, збораў (пошлін), іншых плацяжоў, за выключэннем выпадкаў, калі адпаведныя абавязацельствы Рэспублікі Беларусь прадугледжаны міжнароднымі дамовамі Рэспублікі Беларусь, і індэксацыі падатковых ставак, устаноўленых у беларускіх рублях, у мэтах іх адаптацыі да інфляцыйных працэсаў.</p> <p>74. Правядзенне работ па масавай ацэнцы нерухомай маёмасці ў мэтах далейшага пераходу на вылічэнне падатку на нерухомасць, зыходзячы з кадастравага кошту маёмасці.</p> <p>75. Удасканаленне падыходаў да збірання экалагічнага падатку з</p>

<p>Сусветнага банка «Вядзенне бізнесу».</p> <p>21. Вызваленне суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў сферы матэрыяльнай вытворчасці, якія толькі што стварыліся, ад выплаты падатку на дабаўленую вартасць пры ўвозе тэхналагічнага абсталявання.</p> <p>36. Устанаўленне ў якасці першаснай мэты дзейнасці Нацыянальнага банка падтрымкай цэнавай стабільнасці.</p> <p>40. Адмена абавязковага продажу валютнай выручкі.</p> <p>41. Адмена мэтавай куплі замежнай валюты суб'ектамі гаспадарання – рэзідэнтамі.</p> <p>43. Зняцце абмежаванняў на адкрыццё рахункаў у замежных банках.</p> <p>51. Адмена пераважнага права абласных (Мінскага гарадскога) выканаўчых камітэтаў на набыццё акцый (долей у статутных фондах) гаспадарчых таварыстваў.</p> <p>52. Укараненне метадалогіі стандартаў ISO 20022 у плацежную сістэму Рэспублікі Беларусь.</p> <p>61. Фарміраванне і</p>	<p>дзяржаўнай маёмасцю.</p> <p>94. Правядзенне аналізу заканадаўства на прадмет выяўлення норм, якія прадугледжваюць прыярытэт дзяржаўнага сектара і абмяжоўваюць канкурэнцыю ў асобных сферах дзейнасці, у мэтах яго карэкціроўкі.</p> <p>97. Аптымізацыя структуры дзяржаўных актываў ...</p> <p>98. Выпрацоўка прапаноў аб карэкціроўцы функцый дзяржаўных органаў у частцы маёмасных адносін і кіравання актывамі.</p> <p>101. Акцыянаванне рэспубліканскіх унітарных прадпрыемстваў з ліку стратэгічна значных.</p> <p>103. Удасканаленне інстытута прадстаўніка дзяржавы.</p> <p>106. Распрацоўка праекта заканадаўчага акта, які комплексна рэгулюе пытанні функцыянавання дзяржаўных арганізацый.</p> <p>109. Удасканаленне сістэмы дзяржаўнага планавання і прагназавання сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь.</p> <p>112. Стварэнне міжведамаснай групы</p>	<p>дапамогай карэкціроўкі парадку вызначэння яго падатковай базы.</p> <p>76. Падрыхтоўка прапаноў аб мэтазгоднасці прымянення эксперыменту па вызваленні ад падатку на дабаўленую вартасць унутрыхолдынговых абаротаў тавараў (работ, паслуг) холдынгаў прамысловасці.</p> <p>121. Прыцягненне ільготных крэдытных рэсурсаў Кітая ў праекты машынабудаўнічага комплексу, а таксама іншыя эфектыўныя інвестыцыйныя праекты.</p> <p>125. Рэалізацыя сумесных інвестыцыйных праектаў у рамках міжрэгіянальнага кітайска-беларускага супрацоўніцтва для прыцягнення кожным з 7 рэгіёнаў не менш за 100 млн. долараў ЗША ў год прамых кітайскіх інвестыцый.</p> <p>161. Рэалізацыя дзяржаўных навукова-тэхнічных праграм на 2016 – 2020 гады.</p> <p>166. Фарміраванне інавацыйна-прамысловага кластара ў галіне нанаіндустрыі.</p> <p>177. Фарміраванне сістэмы дзяржаўнай</p>
--	---	--

<p>падтрымка паўнаважнага канкурэнтнага асяроддзя ў банкаўскім сектары, ліквідацыя прэферэнцый.</p> <p>67. Укараненне бюджэтавання, арыентаванага на вынік.</p> <p>71. Скарачэнне ўзроўню дзяржаўнага доўгу, у тым ліку за кошт абмежавання новых запазычанняў.</p> <p>93. Заканадаўчае замацаванне незваротнасці прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці, скарачэнне тэрміну іскавай даўнасці па прыватызацыйных здзелках да трох гадоў.</p> <p>133. Пераклад 25 найбольш запатрабаваных адміністрацыйных працэдур у электронны фармат.</p> <p>235. Вызваленне ад дэкларавання і падатковых прэтэнзій грашовых сродкаў, што накіроўваюцца грамадзянамі на набыццё і будаўніцтва жылля.</p>	<p>высокага ўзроўню з прадстаўнікамі Нацыянальнага сходу і іншымі зацікаўленымі па вызначэнні напрамку ўдасканалення інвестыцыйнага клімату.</p> <p>114. Распрацоўка і рэалізацыя плана па карэкціроўцы заканадаўства ў сферы інвестыцый.</p> <p>119. Садзейнічанне ў рэалізацыі інвестыцыйных праектаў.</p> <p>128. Заключэнне не менш аднаго пагаднення аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве.</p> <p>175. Арганізацыя падрыхтоўкі кадраў для інавацыйнай эканомікі.</p> <p>220. Фарміраванне заканадаўчай базы для вытворчасці і рэалізацыі арганічнай сельскагаспадарчай прадукцыі.</p> <p>246. Павышэнне эфектыўнасці кіравання ў жыллёва-камунальнай гаспадарцы.</p> <p>296. Распрацоўка і ўкараненне нацыянальнай мадэлі службы планавання сям'і, стварэнне службы аховы мужчынскага здароўя.</p> <p>307. Распрацоўка мерапрыемстваў па скарачэнні адтоку адукаванай моладзі з</p>	<p>падтрымкі інавацыйна-прамысловых</p> <p>178. Дзяржаўная падтрымка інавацыйна-прамысловых кластараў у высокатэхналагічным сектары.</p> <p>189. Вызначэнне найбольш значных для рэальнага сектара эканомікі інвестыцыйных праектаў па тэхнічным пераабсталяванні вытворчасцей.</p> <p>219. Удасканаленне механізму дзяржаўнай падтрымкі аграпрамысловага комплексу ў адпаведнасці з міжнароднымі абавязацельствамі Рэспублікі Беларусь і з улікам пераходу ад ільготнага крэдытавання да іншых мер дзяржаўнай падтрымкі.</p> <p>221. Структурныя пераўтварэнні ў аграпрамысловым комплексе, стварэнне буйных кааперацыйна-інтэграваных фарміраванняў, якія аб'ядноўваюць вытворчасць сельскагаспадарчай сыравіны, перапрацоўку і збыт канчатковай прадукцыі, а таксама прадуктовых кампаній (холдынгаў), у тым ліку: стварэнне: 4 холдынгаў на базе адкрытых</p>
--	--	---

	<p>краіны.</p> <p>327. Падрыхтоўка праектаў нарматыўных прававых актаў, накіраваных на павышэнне даступнасці і ўзроўню асобных відаў дзяржаўнай адраснай сацыяльнай дапамогі.</p> <p>379. Перапакаванне і вываз на аб'ектах аб'ектаў аб'ектаў аб'ектаў непрыдатных пестыцыдаў са складоў Віцебскай, Гродзенскай і Мінскай абласцей.</p>	<p>акцыянерных таварыстваў «Віцебскі мясакамбінат», «Глыбоцкі камбікормавы завод», «Аршанскі КХП», «Полацкі КХП».</p> <p>257. Забеспячэнне насельніцтва гандлёвымі плошчамі да 620 кв. метраў на 1 тыс. жыхароў за кошт адкрыцця 5000 рознічных гандлёвых аб'ектаў розных фарматаў, у тым ліку крам фірмовага гандлю на 350 – 400 адзінак.</p> <p>258. Дасягненне ў 2020 годзе ўдзельнай вагі продажу харчовых тавараў айчыннай вытворчасці у агульным аб'ёме рознічнага тавараабароту гандлю да 85 адсоткаў.</p> <p>345. Удасканаленне механізмаў аказання дзяржаўнай фінансавай падтрымкі фільмавытворцам.</p> <p>360. Стварэнне 23 значных новых прадпрыемстваў і вытворчасцей, у тым ліку з выкарыстаннем мясцовых сыравінных рэсурсаў.</p> <p>361. Рэалізацыя 35 стратэгічна значных для рэгіянальнага развіцця праектаў, праектаў па стварэнні аб'ектаў турыстычнай і сацыяльнай</p>
--	---	--

		інфраструктуры прыцягненнем за межных інвестараў і кредытаў Кітая.	3
--	--	---	---

29 сакавіка 2017 г. Савет Міністраў пастановай № 229/6 прыняў «Стратэгію развіцця фінансавага рынку Рэспублікі Беларусь да 2020 года»¹⁴. Разам са «Стратэгіяй інстытуцыйнага развіцця Нацыянальнага банка Беларусі на 2017-2020 гады» гэты дакумент апісвае контуры развіцця рынку грошай і фінансавых інструментаў. **Улады ставяць перад сабой асцярожныя рынкавыя мэты. Больш канкурэнцыі, больш разнастайных фінансавых інструментаў, больш прыватнай уласнасці, міжнародныя стандарты і дакладная сістэма адказнасці – Стратэгія цалкам упісваецца ў праграму пабудовы ў Беларусі змешанай рынковай эканомікі.** Няма сумненняў, што шмат хто ў Нацбанку і Мінфіне ведаюць, якімі павінны быць манетарная палітыка і фінансавы рынак. Адкрытым застаецца пытанне, хто ім дасць праводзіць іх так, як напісана ў двух прынятых дакументах.

Урад канстатуе наяўнасць «структурных дыспрапорцый і назапашаных праблем», якія спыняюць дынамічнае развіццё фінансавага рынку. *«Дамінаванне банкаўскага сектара зніжае канкурэнтны ціск і памяншае стымулы да яго развіцця».* Практычна не працуюць доўгатэрміновыя кредитныя і ашчадныя інструменты ў нацыянальнай валюце, інструменты хеджыравання рызыкі, долевыя інструменты акумулявання капіталу. Прыватны сектар адчувае дэфіцыт фінансавых рэсурсаў, што з'яўляецца следствам шырокага распаўсюджвання алігапалістычных практык і дамінавання дзяржсектара з яго асаблівым доступам да кредитных рэсурсаў.

Дасягненні ўрада па развіцці фінансавага рынку за больш чым 20 гадоў вельмі сціплыя. Урад паказвае на прыняцце заканадаўчай базы для «фінансавай падтрымкі ў рамках рэалізацыі дзяржаўных праграм і мерапрыемстваў», стварэнне Банка развіцця, пераход да рэжыму манетарнага таргетавання пры правядзенні грашова-кредытнай палітыкі і павышэнне гнуткасці абменнага курса. **Крытычнага асэнсавання факту адсутнасці паўнаwartаснага рынку каштоўных папер у Стратэгіі няма.** Ёсць традыцыйныя для ўрада спасылкі на знешнія фактары: «...Дынаміка росту фінансавага рынку стрымлівалася некалькімі фактарамі, асноўныя з якіх – знешнія шокі (галоўным чынам, пагаршэнне макраэканамічнай сітуацыі ў краінах – асноўных гандлёвых партнёрах), запаволенне тэмпаў эканамічнага росту, павышэнне даларызацыі і сегментацыі кредитнага рынку, паскарэнне інфляцыйна-дэвальвацыйных працэсаў, што запатрабавала падтрыманне высокага ўзроўню працэнтных ставак на рынкавыя кредитныя і дэпазітныя прадукты ў беларускіх рублях».

¹⁴ Стратэгія развіцця фінансавага рынку Рэспублікі Беларусь да 2020 года. – https://www.nbrb.by/finsector/P229_6.pdf

Тут мае месца відавочнае змешванне прычын і вынікаў. Інфляцыя, нестабільнасць беларускага рубля, рэцэсія і даларызацыя – усё гэта з’яўляецца вынікам гандлёвай, грашовай-крэдытнай і бюджэтна-падатковай палітыкі, абранай мадэлі адносін у сферы правоў уласнасці. Усе гэтыя параметры выбіралі самі беларускія ўлады. **І вось вынік. У рамках абранай мадэлі фінансавыя рынкі не развіваюцца, інвестыцыі не прыходзяць, ідэнтыфікацыя вытворчых памылак моцна запаволеная, а «жывыя» грошы па бюракратычных канонах перацякаюць у рукі не самых эфектыўных менеджараў, а ва ўпраўленне наменклатурных фаварытаў у бізнесе.** Стратэгія гэта пацвярджае: *«Ступень дзяржаўнага ўдзелу ва ўласнасці банкаў знаходзіцца на стабільна высокім узроўні: у апошнія гады дзяржава кантралюе каля двух трэціх банкаўскіх актываў. Вынікам значнай долі дзяржавы ва ўласнасці камерцыйных банкаў з’явіўся іх маштабны ўдзел у крэдытаванні дзяржаўных праграм і мерапрыемстваў, а таксама выкананне некаторых сацыяльных функцый».*

На 1 студзеня 2017 г. аб’ём выпушчаных у абарачэнне акцый саставіў ВУП29,2 млрд што склала толькі 30,9% ВУП. Сам факт выпуску акцый не значыць, што яны з’яўляюцца ў свабодным абароце, прадаюцца праз біржу і з’яўляюцца прывабнымі інструментамі для інвеставання. Мы назіраем, як органы ўлады і асобныя суб’екты гаспадарання карыстаюцца неразвітасцю фінансавага рынку для бізнесу, ні ў чым сабе не адмаўляючы. *«Аб’ём дапушчаных да абарачэння карпаратыўных аблігацый і аблігацый мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў склаў 15,5 мільярда рублёў, што ў 8,1 разы вышэй за ўзровень на 1 студзеня 2011 г.».* Аблігацыі склалі толькі 16,4% ВУП. *Пры 4628 акцыянерных таварыствах гэта вельмі нязначныя лічбы. «Гадавы аб’ём другасных таргоў акцыямі вагаўся ад 0,03 рублёў у 2011 годзе да 0,08 рублёў у 2012 годзе і ў 2016 годзе склаў 0,05 рублёў. Ліквіднасць рынку акцый застаецца нізкай – у 2016 годзе рынкавыя цэны разлічваліся па акцыях толькі 63 з больш чым 2300 адкрытых акцыянерных таварыстваў (у 2010 годзе – 61 эмітэнта)».* Гэтыя паказчыкі нават сціплымі назваць нельга.

Савет Міністраў паставіў перад сабой мэту якаснай трансфармацыі фінансавага рынку. Гэта прыгожая, фармальная дэкларацыя, якая не падмацаваная ключавым працэсам – прыватызацыяй. Пра яе Стратэгія не згадвае. **Няма ў ёй выразнага курсу на ўкараненне міжнародных стандартаў карпаратыўнага кіравання.** Незразумела, з чаго гэта раптам ААТ пачнуць праяўляць актыўнасць на дзяржаўнай валютна-фондавай біржы. Патрэбна выразная палітычная воля адмовы ад існуючай мадэлі кіравання дзяржаўнай маёмасцю і актывамі. Яе пакуль няма, і, мяркуючы па праграме пятай пяцігодкі, на час рэалізацыі Стратэгіі не будзе.

Тым не менш, асобныя прынцыпы фарміравання фінансавага рынку з’яўляюцца вельмі прывабнымі. Урад паабяцаў: *«Ліквідаваць асноўныя дысбалансы, у тым ліку знізіць даларызацыю, прымяненне «дырэктывага крэдытавання, ліквідаваць дыспрапорцыі ў размеркаванні фінансавых рэсурсаў паміж сектарамі эканомікі, іншыя неадпаведнасці».*

Быццам бы гучыць добра, але калі ўчытаешся, то нам абяцаюць ўсяго толькі «знізіць прымяненне дырэктывага крэдытавання». На колькі, каму і чаму Стратэгія не паказвае. Ізноў «распарадчыкі чужога» на свой густ будуць размяркоўваць мільярды долараў падаткаплацельшчыкаў, прызнаючы пры гэтым небяспеку дадзенага шляху: «На працягу доўгага часу дырэктывае крэдытаванні дазваляла актывізаваць інвестыцыйны працэс, але разам з тым прывяло да назапашвання шэрагу дысбалансаў і нарастання выдаткаў, сярод якіх – значная сегментацыя крэдытнага рынку, падаражэнне крэдытаў ў рынкавым сегменце, узмацненне стымулаў да даларызацыі, пагаршэнне доступу прыватнага сектара да крэдытаў, субсідзіраванне стратных прадпрыемстваў».

Стратэгія абяцае актывізаваць канкурэнцыю з дапамогай «Павышэння долі прыватнай уласнасці, зніжэння канцэнтрацыі капіталу ў банкаўскім і страхавым сектарах», але пра ўзровень павышэння не сказана ні слова. Саўмін не асмеліўся пазбавіць дзяржаву права заставацца самым галоўным гульцом на фінансавым рынку.

Улады хочуць «актывізаваць ашчадны працэс, уцягнуць у яго шырокія пласты насельніцтва і адрадыць доўгатэрміновыя формы зберажэнняў за кошт: павышэння даверу да беларускага рубля і грашова-крэдытнай палітыкі, якая праводзіцца...» Без фарміравання даверу да органаў улады, без уцягвання бізнесу ў працэсы прыняцця рашэнняў гэтага не даб'ешся. Аднак Стратэгія не прадугледжвае змянення механізмаў прыняцця рашэнняў. Значыць, даверу да BYN-рубля, як і да доўгатэрміновых інструментаў зберажэння ў ім, чакаць не прыходзіцца.

За фінансавай стабільнасцю павінен будзе назіраць Савет па фінансавай стабільнасці, створаны Саветам Міністраў і Нацбанкам у сярэдзіне 2016 г. Адна справа – маніторынг, іншая – рэальная магчымасць уплываць на безразважныя дзяржаўныя інвестыцыйныя праекты, якіх у краіне назапасілася вялікае мноства. Ледзьве гэтаму Савету дадуць паўнамоцтвы шлагбаума для дрэнных бізнес-планаў. Нельга чакаць цудаў ад Агенцтва па кіраванні актывамі. Яно было створана для кіравання дзяржаўнымі актывамі, але ніякага якога-небудзь значнага ўплыву на змест эканамічнай палітыкі не аказала.

Беларускія ўлады напрымалі стратэгіі і канцэпцыі на розны густ. Іх колькасць не пераходзіць у якасць эканамічнай палітыкі. Ад пастаяннай згадкі «рынак, рынак» прыватнай уласнасці і свабоды ў эканоміцы больш не становіцца. Таму цалкам абгрунтаваны прагноз, што Стратэгія развіцця фінансавага рынку Беларусі паслужыць адным з аргументаў на карысць гатоўнасці беларускіх уладаў да інстытуцыянальных рэформаў на перамовах з МВФ, але не больш за тое.

Бізнес-супольнасць спадзяецца на істотнае паляпшэнне якасці дзелавога клімату пасля прыняцця Указа Прэзідэнта «Аб развіцці прадпрыемальніцтва і выключэнні залішніх патрабаванняў, што прад'яўляюцца да бізнесу». Вертыкаль улады правяла беспрэцэдэнтную працу па зборы, аналізу і фармулёўцы прапаноў па радыкальным скарачэнні

рэгулярнай нагрузкі на бізнес. Да 1 красавіка 2017 года быў падрыхтаваны праект указа Прэзідэнта па новых умовах вядзення бізнесу. У першую чаргу, гаворка ідзе пра скарачэнне колькасці адміністрацыйных працэдур і спрашчэнні парадку іх праходжання, скарачэнні колькасці ліцэнзуемых відаў дзейнасці, змяненні парадку правядзення праверак, вызначэння памеру штрафаў, а таксама аб выпрацоўцы мінімуму заканадаўчых патрабаванняў да бізнесу.

Мэты ўказа вельмі высакародныя, але, як часта бывала ў Беларусі, спосаб іх дасягнення, інструменты і механізмы знаходзяцца ў руках тых, хто ствараў старую сістэму бюракратыі і цэнтралізаванай эканомікі. Таму нормы, стандарты, працэдур і ацэнкі санстанцыі (Мінздаў), МНС (пажарнікі), будаўнікоў (Мінстрой-архітэктуры) абараняюць свае ведамасныя інтарэсы аргументамі па абароне жыцця, здароўя грамадзян, бяспекі краіны і нават адпаведнасці патрабаванням ЕАЭС. Падаткавікі, мытня, кантрольныя і сілавыя органы таксама поўныя рашучасці адстаяць свае пазіцыі. Міністэрства антыманапольнага рэгулявання і гандлю (МАРГ) і Міністэрства эканомікі выступаюць самымі блізкімі саюзнікамі бізнес-супольнасці. Аб'яднаным прадпрымальнікаў і працадаўцаў прапанавалі сфармуляваць і ўнесці свае прапановы па ўдасканаленні кантрольна-нагляднай дзейнасці і выключэнні залішніх патрабаванняў да бізнесу.

У выніку ў Рабочую групу, створаную Распараджэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 13.01.2017 г., пацяклі дзясяткі старонак прапаноў ад органаў дзяржкіравання і бізнесу. Праводзяцца нарады падгруп па розных пытаннях. Пасля іх абмеркавання ўпаўнаважаныя чыноўнікі звядуць усе прапановы разам. Цяжка сказаць, што ў выніку застанецца ў канчатковым варыянце ўказа. У свой час Дырэктыва № 4 ад 31.12.2010 г. таксама павінна была палегчыць жыццё бізнесу Беларусі, але беларуская бюракратыя лёгка заблакавала добрыя намеры Кіраўніка дзяржавы. Зрабіць гэта было нескладана з-за супярэчлівасці заканадаўства і шырокіх магчымасцяў для яго суб'ектыўных інтэрпрэтацый.

Прапановы ў Рабочую групу ўнеслі больш за 50 арганізацый і структур. Зафіксаваныя відавочныя супярэчнасці ў патрабаваннях асобных органаў дзяржкіравання. Напрыклад, у МАРГа і Мінздрава супрацьлеглыя думкі па пытанні ліцэнзавання спа-паслуг. МАРГ, са спасылкай на ДАСТ, сцвярджае, што спа-паслугі – гэта бытавыя паслугі. Значыць, ліцэнзія на іх не патрабуецца, але Міністэрства аховы здароўя, як орган, які ліцэнзуе, у галіне медыцынскіх паслуг, лічыць, што ліцэнзія неабходная на такія паслугі, як масаж, мезатэрапія, прыняцце працэдур ў СПА-капсуле або парафінатэрапія. Спрэчка ідзе ў стаўленні да паслуг салярыяў. МАРГ лічыць, што гэта паслугі па забеспячэнні фізічнага камфорту, а Міністэрства аховы здароўя настойвае на тым, што ультрафіялетавае апрамяненне ўключана ў Пералік працэдур (даследаванняў, маніпуляцый), якія адносяцца да работ і паслуг, што складаюць ліцэнзійную медыцынскую дзейнасць. Пакуль перамагае Міністэрства аховы здароўя, і невядома, на чым баку будзе новы ўказ Прэзідэнта.

Клецкае раённае спажывецкае таварыства (рэстаран «Лань»), ЗАТ «Маладзечнамэбля» ўзнялі пытанне аб супярэчлівых патрабаваннях органаў МНС і МУС па ўсталяванні металічных рашотак на вокнах гандлёвых аб'ектаў. Невядома, на чыю карысць вырашыць гэтую спрэчку Прэзідэнт.

Адзначаны розныя патрабаванні санстанцыі і органаў пажарнага нагляду да адлегласці ад будынкаў да месца складзіравання бытавых адходаў (ААТ «Вілейскі камбікормавы завод»). ЗАТ «Маладзечнамэбля» адзначае розную трактоўку Міністэрствам фінансаў і Міністэрствам па падатках і зборах аднолькавых сітуацый і гаспадарчых аперацый.

Праверкі суб'ектаў гаспадарання – гэта асабліва балючая тэма. Рызыка патрапіць у пралом імплементацыі правільных дэкларацый уладаў высокая з улікам назапашанага адміністрацыйна-кантрольнага рэсурсу. Паводле інфармацыі Адміністрацыі Прэзідэнта, у Беларусі «Права прызначаць і праводзіць праверкі маюць 1703 кантралюючыя (наглядныя) органы, якія ўваходзяць у сістэму 60 дзяржаўных органаў...». Яны «ажыццяўляюць сваю дзейнасць у больш чым 160 сферах кантролю (нагляду). «Кантралюючымі (нагляднымі) органамі аднаго і таго ж дзяржаўнага органа на розных тэрытарыяльных узроўнях (рэспубліканскі, абласны, раённы), а таксама паміж самім дзяржаўным органам і яго структурнымі падраздзяленнямі з правамі юрыдычнай асобы (дэпартаментамі)».

Прыкладзём некалькі прыкладаў. У КТУП «Мінскі метрапалітэн», па стане на 22 лютага 2017 года, ужо было праведзена 2 праверкі і 3 праверкі праводзіліся на гэтую дату. ААТ «Вілейскі камбікормавы завод» адзначыў, што з сярэдзіны 2016 года праверку па адным і тым жа пытанні праводзілі 5 кантралюючых органаў (ДФР, ОБЭП і інш.) – на працягу 9 месяцаў. У ТАА «Віцебскі тракцір» мела месца праверка двума кантралюючымі (нагляднымі) органамі па адных і тых жа пытаннях на працягу года. У ЗАТ «Маладзечнамэбля» праверка МУС доўжылася 4 гады, правяралі і эканоміку прадпрыемства, і дырэктара асабіста. Комплексная праверка Камітэтам дзяржаўнага кантролю ПВУП «Лаза» (г. Вілейка) доўжылася з лістапада 2013 года па сакавік 2014 года. На ААТ «Агракамбінат Дзяржынскі» тры разы на працягу года праводзіла праверкі ДУ «Дзяржынскі раённы цэнтр гігіены і эпідэміялогіі». Мае месца правядзенне кантралюючымі органамі начных рэйдаў (Філіял № 1 Замежнага прадпрыемства ТАА «Грандсон Плюс», г. Магілёў). У ТАА «Радуга Строй» (г. Вілейка) адзначылі, што мела месца «дэстабілізацыя» працы арганізацыі ў сувязі з правядзеннем праверак іншых суб'ектаў гаспадарання, з якімі ў арганізацыі меліся дагаворныя адносіны. *«Напрыклад, у 2015 годзе ў сувязі з правядзеннем праверкі падатковымі і следчымі органамі фірмы-контрагента з г. Мінска ў дачыненні да ТАА «Радуга Строй» таксама былі праведзены праверкі падатковай інспекцыяй і ДФР, пры гэтым цалкам была паралізаваная праца арганізацыі, наколькі былі арыштаваныя рахункі, канфіскавана на паўгода камп'ютарная тэхніка, электронныя носыбіты інфармацыі, а таксама шэраг камп'ютарных праграм (бухгалтарскія, у тым ліку па разліку зароботнай платы,*

будаўнічыя і інш.). У выніку такіх мерапрыемстваў на ТАА «Радуга Строй» быў накладзены шэраг штрафных санкцый, тэхніка вернутая праз доўгі час, пры гэтым за названы перыяд выручка арганізацыі ўпала ў 2,5 разы і значна скарацілася колькасць работнікаў (са 140 да 100 чалавек)».

Прадстаўніком філіяла «Аўтамабільны парк № 15» ААТ «Мінаблаўтатранс» адзначана, што, калі прыязджаюць на праверкі, супрацоўнікі кантралюючых (наглядных) органаў яшчэ да пачатку яе правядзення кажуць, «што штраф вы ўжо зарабілі». Калі ў перыяд правядзення праверкі выяўленыя парушэнні былі ліквідаваныя, ідзе пошук новых парушэнняў, новых падстаў для прыцягнення да адказнасці. «Аналагічную праблему паказалі і іншыя суб'екты гаспадарання (філіял «Вілейская мэблевая фабрыка», ЗАТ «Маладзечнамэбля», г. Вілейка», ПП «Артлекс», г. Гомель, ПГВУП «Блюзмобіль» г. Гомель, ТАА «Віцебскі тракцір» г. Віцебск, ААТ «Аб'яднанне «ЛОТОС» г. Віцебск, ТАА «Вежа», г. п. Шуміліна, ПГУП «Вітгрузаўтатранс», г. п. Шуміліна» і інш.)»

Многія органы дзяржаўнага кіравання з'яўляюцца не толькі рэгулятарамі, але і органамі, якія ліцэнзуюць і правяраюць. Яшчэ горш, калі кантрольнымі функцыямі надзяляецца дзяржаўная камерцыйная арганізацыя. Так, гандлёва-вытворчае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Белфармацыя» ажыццяўляе праверкі ў адпаведных сферах, у прыватнасці, кантроль за рэалізацыяй лекавых сродкаў, у тым ліку з правам прыпынення дзейнасці. Яна ж займаецца бізнесам ад продажу лекаў. Такім чынам, «камерцыйная арганізацыя, якая мае зацікаўленасць у пэўным выніку праверак, якія праводзяцца, фактычна ажыццяўляе функцыі кантралюючага (нагляднага) органа».

Аналагічная сітуацыя, напрыклад, у Міністэрства лясной гаспадаркі. Пад кіраваннем Мінлясгаса знаходзіцца 89% ляснога фонду рэспублікі. Мінлясгас у ходзе ажыццяўлення кантролю за дадзенай сферай, як правіла, праводзіць праверкі толькі ў рамках ведамаснага кантролю. Выканкамы ажыццяўляюць «кантроль за выкананнем заканадаўства аб дзяржаўных закупках, якія ажыццяўляюцца юрыдычнымі асобамі і індывідуальнымі прадпрыемствамі паўнамоцна або часткова за кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў» у рамках ведамасных праверак. Неабходнасць ліквідацыі канфлікту інтарэсаў не выклікае сумненняў.

Планавы характар штрафаў моцна скажае матывацыю правяраючых. Яны прыходзяць на прадпрыемства з выразным указаннем: атрымаць штраф любой цаной. Вось прыклады такога роду сітуацый. У ААТ «Вілейскі камбікормавы завод» у адміністрацыйным будынку ўстаноўлена драўляная лесвіца, якую немагчыма замяніць на бетонную, арміраваную без перабудовы будынка. На лесвіцу выпісана больш за 10 пратаколаў, штраф да 10 базавых велічынь.

ПУП «Аўтамаркет Цэнтральны» адзначыў, што ў яго практыцы наклейка на дзвярах памерам каля 10см / 10см, падстаўка для прыёму грошай каля касавага апарата з лагатыпам «Бульбаш» былі расцэнены як парушэнне ўстаноўленага парадку рэкламы алкагольных напояў, што цягне накладанне

штрафу ў памеры ад 50 да 100 базавых велічынь. Няпоўная інфармацыя на стэндзе для спажываўцоў пацягнула накладанне штрафу ў памеры 10 базавых велічынь.

Адсутнасць надпісу на вядры, з дапамогай якога мыюць падлогу, што гэта вядро менавіта для падлогі, пацягнула накладанне немалога штрафу (ПП «Артлекс», г. Гомель, ЗАТ «Сняжынка», г. Гомель).

Суб'екты гаспадарання адзначаюць многія залішнія патрабаванні МНС і санстанцыі, выкананне якіх прыводзіць да вялікіх выдаткаў. Сваю порцыю крытыкі атрымалі МПЗ і Мінфін. Агульная прэтэнзія – *«частае ўнясенне змяненняў і (або) дапаўненняў у Заканадаўства аб бухгалтарскім ўліку і бухгалтарскай і (або) фінансавай справаздачнасці (у тым ліку, прыняцце нарматыўных прававых актаў «заднім чыслом»)». Розныя падыходы да тлумачэння прадпісанняў правапрымяняльнікамі пры наяўнасці прабелаў, неадназначных нормаў і іншых недахопаў заканадаўства ў названай сферы».*

Прыкладам рэгулятарнага абсурду з'яўляюцца патрабаванні для спісання асноўных сродкаў (АС), уключаючы камп'ютары, тэлевізары, прынтары і капіравальныя апараты. На кожную адзінку неабходна, як мінімум, 10 дакументаў: акт тэхнічнага стану, загад аб спісанні АС, акт дэмантажу абсталявання і канфіскацыі дэталей, якія змяшчаюць каштоўныя металы, накладная на здачу каштоўных металаў, дэфектная ведамасць, акт выкананых работ па выбыццю АС, акт спісання АС, акт утварэння адходаў, накладная на рэшту АБС-пластыка і накладная на здачу чорных (каляровых) металаў.

Цяжка сказаць, якія з сотняў прапаноў увайдучь у праект указа Прэзідэнта па спрашчэнні ўмоў для вядзення бізнесу, ці будуць змены радыкальнымі і адназначнымі, каб іх адчулі вытворцы тавараў і паслуг. **Калі ў выніку праведзенай работы рэгулятарная нагрузка з 18% ВУП сёння знізіцца хаця б да 10% ВУП, значыць, праца была праведзена нездарма.**

Беларуска-расійскія адносіны

У 2016 – пачатку 2017 гг. інтэграцыйныя праекты «Саюзная дзяржава» і «ЕАЭС» знаходзіліся пад уплывам вузкакарпаратыўных інтарэсаў магутных лабісцкіх груп. У фундамент беларуска-расійскіх інтэграцыйных адносін былі закладзены магутныя механізмы самаразбурэння. Першы – адсутнасць незалежных судовых органаў, якія карыстаюцца даверам абодвух бакоў. Суд Еўразійскага эканамічнага саюза не падыходзіць для вырашэння спрэчак і супярэчнасцей, якія ўзнікаюць. Можна колькі заўгодна казаць пра перавагі беларуска-расійскай інтэграцыі, але калі любая спрэчка з нагоды ці то газу, нафты, разбавіцеляў, яблыкаў, цукру, крэветак або ялавічыны, заканчваецца палітычным, інфармацыйным і дыпламатычным напалям, эмацыйна афарбаванымі плынямі ўзаемных абвінавачванняў, то дэфіцыт прававой культуры і інстытутаў, якія забяспечваюць вяршэнства права, не выклікае сумненняў.

Другі механізм – наяўнасць у падпісаных дамовах і пагадненнях сотняў выключэнняў, абмежаванняў і асаблівых рэжымаў у перамяшчэнні тавараў,

паслуг, грошай і працоўнай сілы. Прэзідэнты, парламенты і моцныя лабісты абедзвюх краін узаконілі розныя рэжымы вытворчасці і гандлю. Яны аддалі перавагу працы па паняццях – і прадказальна атрымалі розныя інтэрпрэтацыі, канатацыі і сэнсы. Напрыклад, у газавай спрэчцы беларускі бок робіць акцэнт на роўнадаходнасць, а расійскі – на кантрактнай цане, якая была зафіксавана да зніжэння коштаў на нафту. У таварных пастаўках палярныя розначытанні адбываюцца пры інтэрпрэтацыі краіны паходжання тавару, устанаўленні вытворцы, устанаўленні долі дабаўленага кошту ў тавар на тэрыторыі Беларусі, які пастаўляецца ў Расію.

Трэці механізм – акцэнт на неэфектыўныя практыкі ў эканамічнай палітыцы. Гаворка ідзе аб імпартазамышчэнні, дзяржаўнай падтрымцы наменклатурных фаварытаў (ільготныя крэдыты, падатковыя і мытныя льготы, субсідыі, гарантаваны попыт і г.д.), алігапалістычных практыках, выцясненні адкрытай рыначнай канкурэнцыі алігархічнымі згаворамі. Беларускія ўлады хацелі пераканаць Крэмль прыняць іх мадэлі прамысловай і аграрнай палітыкі, але толькі з улікам таго, каб у Расіі не ствараліся паралельныя беларускім заводам і фабрыкам вытворчасці. Крэмль не жахаецца вяртацца да такой мадэлі цэнтралізаванага Дзяржплана для дзвюх фармальна незалежных краін. Беларускія ўлады не жахаліся ўключыць расійскіх вытворцаў у абавязковыя асартыментныя спісы для рознічнага гандлю. Адсюль пайшлі крыўды, расчараванні і прэтэнзіі.

Чацвёрты механізм – выбар аднастайнасці і цэнтралізму замест канкурэнцыі і дэцэнтралізацыі. Ва ўмовах значнай прысутнасці кантрабанды і кантрафакту на таварным рынку Расіі беларускіх вытворцаў прымушаюць працаваць па адзіных сертыфікатах якасці, стандартам ЕАЭС, на якія пляваць хацелі большасць удзельнікаў рынку ў Расіі. Расійскія прадпрыемствы хацелі б скласці канкурэнцыю беларускім на розных сегментах рынку, але нашы выканкамы, міністэрствы, канцэрны і холдынгі ў адзіным пратэкцыянісцкім парыве зачыніліся ад канкурэнцыі з чужынцамі. Аднастайна і цэнтралізавана. Рэгіёны Расіі хацелі б гандляваць з Беларуссю на двухбаковай аснове, але Крэмль выразна расстаўляе прыярытэты: «Спачатку мы вырашым газавую і нафтавую спрэчку, а потым паглядзім». Дасягнутыя з вялікімі намаганнямі красавіцкія дамоўленасці (2017 г.) моцна расцягнутыя па часе выканання.

За апошнія 20 гадоў беларуска-расійскай інтэграцыі ўсе чатыры механізмы былі задзейнічаны, але не адначасова. Прэзідэнт А. Р. Лукашэнка кажа пра страты дзясяткаў мільярдаў долараў. Крэмль падмацаваў сваю пазіцыю лічбамі: *«З 2011 па 2015 гады бясплодзіна штогод пастаўлялася 18-23 млн тон нафты Беларусі. Усяго за гэты перыяд расійскі бюджэт недаатрымаў \$ 22,3 млрд. Усё гэта з'яўляецца ні чым іншым, як простаю і ўскоснай падтрымкай саюзнай беларускай дзяржавы»*¹⁵. І гэта не лічачы выдзялення Беларусі больш за \$ 6 млрд крэдытаў.

¹⁵ <https://news.tut.by/economics/530200.html>

Квінтэсенцыю прыхільнікаў пазіцыі ўрада Расіі ў адносінах да Беларусі ў святле нафтагазавай спрэчкі агучыў Андрэй Суздальцаў, намеснік дэкана факультэта сусветнай эканомікі і сусветнай палітыкі НДУ ВШЭ. «Скандальная, цяжкая праблема, якая часткова звязана з фарматам расійскай мяжы, гэта настаўкі на расійскі рынак беларускіх прадуктаў харчавання» – сцвярджае ён, кажучы аб масавай кантрабандзе. Паводле яго інфармацыі, беларуска-расійскую мяжу кожныя суткі перасякае ад тысячы да трох тысяч фур. Усіх іх спыніць і праверыць немагчыма. Па прыведзеных ім разліках, расійскія субсідыі Беларусі ў перыяд 2000-2016 гг. склалі \$ 87 млрд, а прыбыткі Беларусі ад экспарту прадукцыі з расійскай нафтагазавай сыравіны ў 2000-2016 гг.: па нафтапрадуктах – \$ 103,5 млрд, рэшткавых прадуктах нафтаперапрацоўкі – \$ 3,2 млрд, азотных угнаеннях – \$ 3,1 млрд, рээкспарт нафты – \$ 8,2 млрд і некалькі іншых пазіцый. У выніку агульныя даходы Беларусі пры падтрымцы Расіі, па разліках Міністэрства эканамічнага развіцця, ацэньваюцца ў \$ 119,5 млрд.

«Выгады, даходы і набыткі» Беларусі ад супрацоўніцтва з Расіяй, па дадзеных з прэзентацыі А. Суздальцава, у перыяд 2006-2010 гады. склалі \$ 134,99 млрд або 54,8% ВУП Беларусі, у 2009 г. – \$ 23,29 млрд або 47,3% ВУП Беларусі, у 2010 г. – \$ 26,64 млрд або 48,7% ВУП»¹⁶.

Калі такія лічбы кладуцца на стол кіраўніцтва Расіі, калі кантэкст абмеркавання беларуска-расійскіх адносін – гэта кантрабанда з Беларусі, неплацяжы Беларусі за газ, адрыньванне Беларуссю знешняй палітыкі Расіі, невыкананне ўмоў крэдытнай дамовы Беларуссю, а таксама ледзь не спробы прысвоіць сабе Беларускаю АЭС, якая будзеца на расійскія грошы, то няма сумневаў, што інстытуты інтэграцыі знаходзяцца ў крытычным стане.

Відавочна, у кіраўніцтва Беларусі і Расіі розная матэматыка. **Адзінай, навукова абгрунтаванай метралогіі разліку выніку і выдаткаў не існуе. Той факт, што пасля дваццаці гадоў інтэграцыі кіраўнікі краіны не вызначылі базавыя тэрміны, методыкі і механізмы каардынацыі, кааперацыі і канкурэнцыі пацвярджае гіпотэзу аб тым, што інтэграцыйныя праекты Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі сталі праектамі толькі VIP-наменклатуры, алігархаў, манапалістаў і кантрабандыстаў.**

Баланс знешняга гандлю таварамі Рэспублікі Беларусь ў 2016 г. (мільёнаў долараў ЗША; у бягучых цэнах)

Паказчык	2015 г.	2016 г.	2016 г. у% да 2015 года
Знешні гандаль таварамі – усяго			
абарот	56 951,9	50 985,2	89,5
экспарт	26 660,4	23 415,5	87,8

¹⁶ Матэрыялы навуковага семінара 16 лютага 2017 г. у Вышэйшай школе эканомікі ў Маскве па тэме «Беларуская эканоміка: учора, сёння, заўтра». - <https://www.youtube.com/watch?v=ne7dg0BQMyc>.

імпорт	30 291,5	27 569,7	91,0
сальда	-3 631,1	-4 154,2	
краіны СНД			
абарот	32 419,0	31 055,6	95,8
экспорт	14 076,2	14 521,0	103,2
імпорт	18 342,8	16 534,6	90,1
сальда	-4 266,6	-2 013,6	
дзяржавы-члены Еўразійскага эканамічнага саюза			
абарот	28 210,9	26 618,7	94,4
экспорт	11 006,7	11 253,2	102,2
імпорт	17 204,2	15 365,5	89,3
сальда	-6 197,5	-4 112,3	
Расійская Федэрацыя			
абарот	27 541,6	26 114,2	94,8
экспорт	10 398,4	10 818,8	104,0
імпорт	17 143,2	15 295,4	89,2
сальда	-6 744,8	-4 476,6	
краіны па-за СНД			
абарот	24 532,9	19 929,6	81,2
экспорт	12 584,2	8 894,5	70,7
імпорт	11 948,7	11 035,1	92,4
сальда	635,5	-2 140,6	
краіны Еўрапейскага саюза			
абарот	14 382,5	11 175,7	77,7
экспорт	8 549,0	5 671,7	66,3
імпорт	5 833,5	5 504,0	94,4
сальда	2 715,5	167,7	

Крыніца: Нацстата Рэспублікі Беларусь. Люты 2017г. [http://www.belstat.gov.by / ofitsialnaya-statistika / makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda / vneshnyayatorgovlya_2 / operativnye-dannye_5 / balans-vneshnei-torgovli-tovarami-respubliki-belarus /](http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda/vneshnyayatorgovlya_2/operativnye-dannye_5/balans-vneshnei-torgovli-tovarami-respubliki-belarus/)

Сусветны і рэгіянальны кантэкст

Даклад Міжнароднага валютнага фонду (МВФ) «Перспективы развития сусветнай эканомікі. Аслаблены попыт. Сімптомы і лекі»¹⁷ не ўтрымлівае шакуючых адкрыццяў, рэвалюцыйных прапаноў або чыстасардэчнага прызнання ў дапушчаных Фондам памылках. **Паласа нізкіх тэмпаў росту сусветнай эканомікі, на думку МВФ, зацягнулася.** Нізкімі яны з'яўляюцца адносна перыяду 1998–2007 гг., калі сярэднегадавыя тэмпы росту склалі 4,2%. Пасля росту на 3,2% у 2015 г. ВУП у 2016 г. прырасце на 3,1%, каб паскорыцца да 3,4% у 2017 г. Зусім не падобна на крызіс, на які спасылаюцца беларускія ўлады, тлумачачы свае зацяжныя беды. Акрамя нетрадыцыйнай

¹⁷ World Economic Outlook. Subdued Demand. Symptoms and Remedies. Кастрычнік 2016 г. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/pdf/text.pdf>

манетарнай палітыкі (колькаснае змякчэнне, адмоўныя стаўкі адсотка, адмова ад кэша), Фонд прапануе актывізацыю ролі дзяржавы ў забеспячэнні інавацыйнага інклюдзіўнага развіцця.

МВФ не можа паставіць сабе ў заслугу дасягненне высокага эканамічнага росту за кошт грашовага колькаснага змякчэння. Хоць капіталізацыя буйных банкаў заходніх краін выглядае лепш, а ўзровень іх рэгулявання вышэйшы, але рынак не лічыць, што яны сталі больш бяспечнымі. Дрэнныя навіны раз-пораз прыходзяць з Германіі, Італіі, Францыі і ЗША. Слабая рэнтабельнасць пагражае аслабіць банкі і падарваць іх здольнасць падтрымліваць рост. На думку МВФ, цыклічнае аднаўленне не вырашыць праблему нізкай рэнтабельнасці. У развітых краінах больш за 25% банкаў (~ \$ 11,7 трлн актываў) застаюцца слабымі, якія патрабуюць значных структурных зменаў. Прыкладна 11% карпаратыўнага доўгу (больш за \$ 400 млрд.) прыпадае на кампаніі, якія маюць праблемы з яго абслугоўваннем. У цэлым глабальны доўг нефінансавага сектара (сектар дзяржаўнага кіравання, хатніх гаспадарак і нефінансавых прадпрыемстваў) дасягнуў рэкорднага ўзроўню 225% сусветнага ВУП, 2/3 гэтай сумы (~ \$ 100 трлн.) прадстаўлены абавязацельствамі прыватнага сектара.

Эканоміка Кітая мае сур'ёзныя структурныя праблемы. У рэцэсіі Бразілія і Расія. На тэрыторыі адмоўных працэнтных ставак таргуюцца дзяржаўныя аблігацыі амаль на \$ 12 трлн. Пры гэтым тэмпы росту эканомікі відавочна не ўражваюць. У 2015 г. ВУП ЗША вырас на 2,6%, Еўрасаюза – на 2,3%, зоны еўра – на 2%, Германіі – на 1,5%, Брытаніі – на 2,2%, Японіі – на 0,5%. Аб'ём сусветнага гандлю таварамі і паслугамі ў 2015 г. павялічыўся толькі на 2,6%. Пасля 2012 г. тэмпы росту гандлю скараціліся прыкладна на тры чвэрці. Гэта следства вялай інвестыцыйнай дзейнасці, а таксама росту пратэкцыянізму. Зніжэнне попыту, назапашванне «мёртвага» капіталу ў вытворчых магутнасцях, якія не выкарыстоўваюцца, прыбаўляе песімізму ў ацэнцы міжнароднай арганізацыі.

Тэрэтыкі і прыхільнікі палітыкі бясплатных грошай відавочна прысаромлены, але здавацца не збіраюцца. МВФ падкрэслівае *«неабходнасць прыняцця комплекснага, узгодненага і каардынаванага падыходу да палітыкі для актывізацыі эканамічнага росту, забеспячэння яго больш раўнамернага размеркавання і надання яму ўстойлівага характару. За кошт узгодненага выкарыстання мер грашова-крэдытнай, падаткова-бюджэтнай і структурнай палітыкі – на нацыянальным узроўні, паслядоўна з цягам часу і на міжнародным узроўні – цэлае можа стаць вялікім, чым сума яго частак»*, – піша адзін з яго экспертаў.

Рэкамендацыі Фонду па падтрымцы эканамічнага росту не вызначаюцца арыгінальнасцю. Яны – бальзам на душу «распарадчыкаў чужога», наменклатурных фаварытаў, асабліва камерцыйных структур, якія занадта-вялікія / важныя-каб-абанкруціцца. **Першая парада:** цэнтральным банкам у краінах з развітой эканомікай варта захоўваць мяккую грашова-крэдытную палітыку. Апошнія восем гадоў паказалі, што гэтага мала, і гэта шкодна для структуры эканомікі і фінансавых арганізацый.

Другая парада: павысіць выдаткі на адукацыю, тэхналогіі і інфраструктуру, каб павялічваць вытворчы патэнцыял, адначасова прымаючы меры па змяншэнні няроўнасці. Зноў гаворка ідзе аб сукупным попыце, аб ручным выбары аб'ектаў для інвестыцый. Ільвіная доля падобных праектаў звязана з дзяржавай. **МВФ паўтарае адну з сваіх любімых памылак, разлічваючы на добрапрыстойных, прафесійных, усёведных чыноўнікаў, якія могуць замяніць рынак і спрацаваць лепш за яго.**

Трэцяя парада: актыўнае выкарыстанне інструментаў бюджэтна-падатковай палітыкі. Адным – падатковыя льготы, бюджэтныя субсідыі і рэструктурызацыя даўгоў, іншым – павышэнне падаткаў, больш жорсткія ўмовы працы на рынку. Зноў у цэнтры эканамічнай палітыкі, на думку МВФ, павінны быць «распарадчыкі чужога», а не прыватныя крэдыторы, інвестары і прадпрымальнікі.

Фонд спадзяецца на асаблівую здольнасць урадаў балансаваць паміж інфляцыяй / дэфляцыяй, адмоўнымі працэнтнымі стаўкамі / стымуламі для ўкладчыкаў, аб'ёмам доўгу / тэмпамі росту ВУП. Без адказу застаецца пытанне, дзе ўзяць такіх анёлаў у плоці, і чаму яны да гэтага часу ніяк сябе не выяўлялі.

МВФ спрагназаваў падзенне ВУП Беларусі ў 2016 г. на 3% і на 0,5% у 2017 г. **Трохгадовая рэцэсія – гэта дыягназ сур'ёзнай структурнай, сістэмнай хваробы беларускай эканомікі.** У перыяд 2015 – 2017 гг. Беларусь апынулася ў вельмі непрывабнай кампаніі з Венесуэлай, Экватарыяльнай Гвінеяй і Паўднёвым Суданам. Толькі гэтыя чатыры краіны ў свеце, па ацэнцы МВФ, дэманструюць скарачэнне ВУП тры гады запар. Бразілія, Эквадор, Сурынам, Лівія, Зімбабве і Бурундзі фіксуюць падзенне ВУП два гады з трох гадоў. Скандальны факт знаходжання Беларусі ў вельмі вузкай групе краін у стане ўстойлівай рэцэсіі яшчэ раз разбівае міф пра знешнія крыніцы беларускага крызісу.

Беларусь застаецца ў небяспечнай групе краін з высокай інфляцыяй. У 2015 г. у развітых эканоміках індэкс спажывецкіх цэн (сярэднегадавая інфляцыя) склаў 0,3%, у 2016 годзе ён прагназаваўся на ўзроўні 0,8%. У зоне еўра – 0,0% і 0,3% адпаведна, у Японіі – 0,8% і –0,2%, у Швейцарыі – –1,1% і –0,4%. Па сярэднегадавой інфляцыі ў перыяд 2014-2016 гг. Беларусь уваходзіць у лідары па нестабільнасці коштаў. У свеце складана знайсці краіны, якія б дапускалі перавышэнне інфляцыі больш за 10% чатыры гады запар. Гэта назіраецца толькі ў краінах, якія ваююць, ці ў дзяржавах, якія эксперыментуюць з сацыялізмам.

**Динаміка ВУП асобних країн світу, 1993 – 2017 гг.,
штогадовыя змены, %**

Країна	Сярэднегадавыя тэмпы росту						2010	2011	2013	2014	2015	2016п	2017п
	1993– 2002	1994– 2003	1995– 2004	1996– 2005	1997– 2006	1998– 2007							
ЗША	3,4	3,3	3,4	3,4	3,3	4,2	2,5	1,6	1,7	2,4	2,6	1,6	1,8
Зона еўра	2,1	2,2	2,2	2,1	2,3	2,4	2,1	1,5	-0,3	1,1	2,0	1,7	1,5
Краіны, якія развіваюцца	4,1	4,4	4,9	3,8	5,4	5,8	7,5	6,3	5,0	4,6	4,0	4,2	4,6
Краіны ЦУЕ	3,2	3,4	4,0	4,0	4,1	4,2	4,7	5,4	2,8	2,8	3,6	3,3	3,1
СНД	-1,2	0,6	2,9	4,2	5,5	6,2	4,7	4,7	2,1	1,1	-2,8	-0,3	1,4
ЕС	2,4	2,6	2,6	2,5	2,6	2,7	2,1	1,7	0,3	1,6	2,3	1,9	1,7
Эстонія	–	5,7	6,5	6,9	7,1	6,7	2,5	7,6	1,6	2,9	1,1	1,5	2,5
Славакія	–	4,4	4,3	4,2	4,3	4,9	5,1	2,8	1,4	2,5	3,6	3,4	3,3
Сінгапур	6,1	5,4	5,3	5,3	5,4	5,5	15,2	6,2	4,7	3,3	2,0	1,7	2,2
Чэхія	–	–	–	3,0	3,1	3,7	2,3	2,0	-0,5	2,7	4,5	2,5	2,7
Літва	–	–	–	6,2	6,4	6,6	1,6	6,0	3,5	3,0	1,6	2,6	3,0
Славенія	4,1	4,1	4,0	3,9	4,1	4,3	1,2	0,6	-1,1	3,1	2,3	2,3	1,8
Расія	-0,9	0,7	2,8	3,8	5,0	5,8	4,5	4,0	1,3	0,7	-3,7	-0,8	1,1
Беларусь	0,8	2,3	4,7	6,9	7,6	7,3	7,7	5,5	1,0	1,7	-3,9	-3,0	-0,5
Казахстан	0,3	2,1	4,5	6,4	7,4	8,1	7,3	7,5	6,0	4,3	1,2	-0,8	0,6
Украіна	-4,9	-2,3	1,2	2,8	4,6	5,8	0,3	5,5	0,0	-6,6	-9,9	1,5	2,5
Кітай	9,8	9,4	9,2	9,2	9,4	9,9	10,6	9,5	7,8	7,3	6,9	6,6	6,2
ВУП свету па рыначным курсе, трлн. \$	30,11	31,43	33,38	35,21	37,62	40,47	65,64	72,09	76,08	78,04	73,6	75,2	79,54
ВУП па ппс, трлн. \$	37,22	39,24	41,99	50,55	54,44	58,62	89,0	94,49	104,15	109,55	114,14	119,1	125,77

Крыніца: World Economic Outlook. Subdued Demand. Symptoms and Remedies. Кастрычнік 2016 г.-
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/pdf/text.pdf>

Міжнародныя арганізацыі актыўна ўплываюць на эканамічную палітыку Беларусі. Для ўрада яны сталі дарадцамі, кансультантамі, ацэншчыкамі і крэдытарамі «у адным флаконе». Пры вызначэнні правільнасці ці памылковасці таго ці іншага нарматыўнага палажэння спасылкі на МВФ, Сусветны банк, Еўрапейскі банк рэканструкцыі і развіцця (ЕБРР) або ААН ледзь не абавязковыя. Пры гэтым у рэальнай, а не дэкларатыўнай палітыцы беларускія полісімейкеры вельмі выбарна падыходзяць да ўвасаблення ў жыццё іх саветаў і рэкамендацый.

У дакладзе МВФ «Цэнтральная, Усходняя і Паўднёва-Усходняя Еўропа. Эфектыўны ўрад дзеля большага росту»¹⁸ мала добрых навін для беларускага ўрада. Сярод усіх краін рэгіёну, уключаючы Малдову, Украіну і Расію, Беларусь з'яўляецца адзінай краінай, якая, на думку МВФ, у 2017 годзе будзе ў стане рэцэсіі. ВУП нашай краіны скароціцца на 0,5% пасля падзення на 3,9% у 2015 г. і чаканага скарачэння на 3% у 2016 г. Для параўнання: Расія ў 2017 года павялічыць ВУП на 1,1%, Украіна – на 2,5%, Малдова – на 3%. Дынамічна і ўстойліва развіваюцца краіны Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, якія ў сярэдзіне 2000-х уступілі ў Еўрасаюз. Упэўнена праходзіць перыяд 2014–2017 гг. Латвія. У 2016 г. яе эканоміка павялічыцца на 2,5%, у 2017 годзе – на 3,4%. Усё далей наперад ад Беларусі сыходзіць Польшча. Яна ўпэўнена набліжаецца да стандартаў Заходняй Еўропы. У 2016 г. яе эканоміка пад кіраўніцтвам новага ўрада вырасце на 3,1%, у наступным – на 3,4%. За перыяд 2014–2017 гг. сярэднегадавыя тэмпы росту складуць 3,4% ВУП. Для параўнання: у Беларусі – мінус 1,4% ВУП. Нашы паўночныя суседзі, нягледзячы на рэгулярную дэмакратычную змену ўрада, таксама адчуваюць сябе ўстойліва.

У 2016 г. ВУП Літвы вырасце на 2,6%, у 2017 годзе – на 3%. Сярэднегадавыя тэмпы росту ў 2014–2017 гг. складуць 2,6%. Па тэмпах росту ВУП у 2016 г. лідарам, відавочна, стане Румынія. Яе эканоміка вырасце амаль па-азіяцку, на 5% ВУП. Для параўнання: МВФ дае тэмпы росту краін зоны еўра ў 2016 г. у 1,7%, у 2017 г. – 1,5%, краін ЕС-28–1,9% і 1,7% адпаведна. **Так што спасылкі беларускіх уладаў на нейкі вонкавы крызіс, як дэтэрмінант нашай зацяжной рэцэсіі і стагнацыі, абсалютна не абгрунтаваныя.** Мы пажынаем плады моназалежнасці ад Расіі, а таксама ігнаравання багатага, ёмістага рынку Еўрапейскага Саюза.

МВФ, як патэнцыйны асноўны знешні крэдытор Беларусі, скептычна ставіцца да планаў урада Рэспублікі Беларусь забяспечыць рост эканомікі на 1,7% у 2017 годзе. Еўрапейскі банк рэканструкцыі і развіцця (ЕБРР), у сваю чаргу, ацэньвае падзенне ВУП Беларусі ў 2016 г. на 3% ВУП, але рост на 1% у 2017 г. Рост нявялікі, але ўсё ж не рэцэсія.

У канцы 2016 г. ЕБРР падвёў вынікі структурных трансфармацый¹⁹. Па шкале ад 1 да 4 па рэформах с/г сектара Беларусь мае 2+. Мы прайграем усім

¹⁸ Regional Economic Issues. Central, Eastern, and Southeastern Europe. Effective Government for Stronger growth. IMF. Лістапад 2016 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2016/eur/eng/pdf/rei1116.pdf>

¹⁹ The Transition Report 2016-17. European bank for Reconstruction and Development. <http://www.ebrd.com/transition-report>

нашым рэгіянальным канкурэнтам. Па рэформе прамысловасці ў нас 2, нават палову шляху не прайшлі, па сектары «прыродныя рэсурсы» у нас «1», г. зн. за 25 гадоў ніякіх рэформаў. Тое ж самае датычыцца энергетыкі і рэформы чыгункі. Ні па адным з 17 сектараў Беларусь не дацягвае нават да адзнакі «3». З 36 краін у нас лепш толькі, чым у Туркменістане, Таджыкістане. Мы прыкладна на адным узроўні з Узбекістанам і Кыргызстанам. Пры гэтым Прэзідэнт А.Р.Лукашэнка заявіў, што ўсе рэформы ў Беларусі ўжо праведзеныя. На самай справе, наша краіна нават не затрымалася на старце сістэмных, структурных рынковых рэформаў. Беларусь усімі канечнасцямі прыляпілася, прыліпла да свайго савецкага мінулага – і ніяк не хоча з ім развітвацца.

У канцы 1990-х у пераходных эканоміках нашага рэгіёну сярэдні ўзровень даходу па парытэце пакупніцкай здольнасці быў толькі ~ 25% ад узроўню краін Вялікай сямёркі. Да 2011 года ён павялічыўся да 38%. Сёння даход на душу насельніцтва ў рэгіёне на ~ 50% больш, чым ён быў ў 1989 г. На думку аўтараў Дакладу, рост даходаў не быў раўнамерным як сярод пераходных краін, так і ўнутры краін. У посткамуністычных краінах толькі 27% насельніцтва атрымалі рост даходаў на ўзроўні сярэдняга па рэгіёне або нават вышэй. 23% насельніцтва сёння знаходзіцца ў горшым стане, чым ў 1989 г. Яшчэ 33% выпрабавалі рост даходаў з тэмпамі ніжэй сярэдніх па G7.

Беларусь знаходзіцца ў небяспечнай варонцы няўдалых тэндэнцый у эканоміцы Расіі, Украіны і іншых краін СНД. Мы не выкарыстоўвалі патэнцыял структурных рэформаў для забеспячэння эканамічнага росту. Каб правесці дыверсіфікацыю, трэба правесці структурныя рэформы.

Тэмпы росту ВУП у розных рэгіёнах Еўропы, 2014-2017гг.

Краіна	2014	2015	2016п	2017п
Краіны Балтыі	2,7	1,8	2,3	3,0
Эстонія	2,9	1,1	1,5	2,5
Латвія	2,0	2,7	2,5	3,4
Літва	3,0	1,6	2,6	3,0
Цэнтральная і Усходняя Еўропа	3,2	3,7	2,8	3,0
Чэхія	2,7	4,5	2,5	2,7
Венгрыя	3,7	2,9	2,0	2,5
Польшча	3,3	3,6	3,1	3,4
Славакія	2,5	3,6	3,4	3,3
Паўднёва-Усходняя Еўропа	2,2	3,3	4,1	3,3
Балгарыя	1,5	3,0	3,0	2,8
Харватыя	-0,4	1,6	1,9	2,1

Румынія	3,0	3,8	5,0	3,8
Еўрапейскія краіны СНД	0,2	-4,2	-0,7	1,1
Беларусь	1,7	-3,9	-3,0	-0,5
Малдова	4,8	-0,5	2,0	3,0
Расія	0,7	-3,7	-0,8	1,1
Украіна	-6,6	-9,9	1,5	2,5
Зона еўра	1,1	2,0	1,7	1,5
ЕС	1,6	2, №	1,9	1,7

Крыніца: Regional Economic Issues. Central, Eastern, and Southeastern Europe. Effective Government for Stronger growth. IMF. Лістапад 2016
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2016/eur/eng/pdf/rei1116.pdf>

Сусветны банк (СБ) у пачатку 2017 г. прадставіў адзін з сваіх галоўных дакладаў «Global Economic Prospects. Weak Investment in Uncertain Times»²⁰. У ім досыць аптымізму для большасці краін. На думку Банка, сусветная эканоміка ў 2016 г. прырасце на 2,3%, а ў 2017 г. на 2,7%. У аналагічным дакладзе ў студзені 2016 г. рост ВУП у 2016 г. прагназаваўся на 2,9%, у 2017 годзе – на 3,1%. У кастрычніцкім дакладзе аб стане сусветнай эканомікі Міжнародны валютны фонд больш аптымістычны. Рост ВУП у 2016 г. МВФ ацэньвае на 3,1%, у 2017 годзе – на 3,4%. Адзначым, што гэтыя дзве міжнародныя арганізацыі істотна адрозніваюцца ў ацэнцы такога базавага паказчыка, як «валавы ўнутраны прадукт». У 2014 г. ВУП свету ў МВФ вырас на 3,4%, а ў Сусветнага банка – на 2,7%, у 2015 г. – 3,2% і 2,7% адпаведна. А вось па Беларусі МВФ і СБ, нарэшце, прыйшлі да кансенсусу ў дачыненні да ВУП. Калі ў снежні 2016 г. СБ даваў нам мінус 0,9% ВУП на 2017 г., то ў студзеньскім дакладзе-2017 тэмпы падзення зніжаны да 0,5%, якраз, як у МВФ.

Сусветны банк незадаволены занадта павольнымі тэмпамі росту сусветнай эканомікі. Прычынамі гэтага ён бачыць сусветны гандаль, які стагніруе, (рост усяго 2,5%), інвестыцыйны спад (рост інвестыцый знізіўся з 10% у 2010 годзе да 3,4% у 2015 годзе) і няпэўнасць рынкаў. На 2017 г. сітуацыя трохі палепшыцца, але ёсць фактары, якія могуць спрацаваць супраць такога сцэнару. Сярод іх Банк адзначае нявызначанасць эканамічнай палітыкі, у першую чаргу, у ЗША і Еўропе, турбулентнасць на фінансавых рынках і нізкі рост эканомік развітых краін. Рэсурс зніжэння працэнтных ставак цэнтральнымі банкамі вычарпаны. Федэральная рэзервовая сістэма ўжо пачала зваротны працэс. Стымуляванне дзяржаўнымі выдаткамі за кошт жыцця ў доўг таксама не атрымліваецца. Дастаткова паглядзець на бягучыя плацяжы па аплаце дзярждоўгу Італіяй, Іспаніяй або Грэцыяй, каб зразумець тупіковасць такой крыніцы эканамічнага росту. У краін, якія развіваюцца,

²⁰ Global Economic Prospects. Weak Investment in Uncertain Times. January 2017. World Bank.
<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25823/9781464810169.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

адзначаецца напружанне з фінансаваннем і абмежаваньня фінансавыя рэзервы. Да таго ж, *«колькасць часовых гандлёвых бар'ераў працягвае павялічвацца. Імпартныя тарыфы могуць быць істотна павялічаны ў якасці адказных мер»*. Самымі папулярнымі пратэкцыянісцкімі інструментамі ў 2016 г. сталі антыдэмпінгавыя меры, кампенсацыйныя пошліны, гарантыі, імпартныя тарыфы і падаткі на экспарт.

Чыноўнікі і эксперты СБ лічаць, што дзяржаве трэба дапамагчы прыватнаму рынку аднавіць інвестыцыйны, вытворчы і гандлёвы апетыт накіраваннем грошай у аблюбованыя «распарадчыкамі чужога» праекты – інфраструктуру. На думку Пола Роўмера, галоўнага эканаміста Сусветнага банка, *«мы можам дапамагчы ўрадам у стварэнні для прыватнага сектара больш шырокіх магчымасцяў для ажыццяўлення інвестыцый... Калі не будуць пабудаваны новыя вуліцы, то прыватны сектар не будзе матываваны інвеставаць сродкі ў фізічны капітал новых будынкаў. А пры адсутнасці новых працоўных памяшканняў, звязаных з новымі жылымі плошчамі, мільярды людзей, якія жадаюць далучыцца да сучаснай эканомікі, страцяць магчымасць інвеставаць сродкі ў развіццё чалавечага капіталу, якое становіцца магчымым дзякуючы навучанню на працоўным месцы»*.

Сусветны банк звязвае эканамічнае развіццё Беларусі ў 2017 г. з сітуацыяй у Расіі. Эканамічны рост у нашага ўсходняга суседа на 1,7%, а таксама ў Украіны – на 2% ствараюць нам новыя магчымасці. Зразумела, у перыяд 2017–2019 гг. Расіі будзе далёка да сярэднегадавых тэмпаў росту ў перыяд 1995–2008 гг. (4,1%), але гэта ўсё роўна лепш, чым у Беларусі. ВУП Казахстана ў 2017 г. вырасце на 2,2% з паскарэннем росту да 4% у 2019 г. Мы ж праз тры гады нават 1,5-працэнтны рост мець не будзем. Гэта значыць, у перыяд 2015–2019 гг. тэмпы росту беларускай эканомікі будуць больш чым у тры разы менш за казахскую і ў два разы за ўкраінскую. Калі верыць ў прагноз Сусветнага банка, то Беларусь не толькі не павялічыць ВУП за пятую пяцігодку на 12,1-15%, але добра, калі выйдзе ў нуль. ВУП у 2020 г. будзе такім жа, як ў 2015 г.

Наўрад ці Беларусі ўдасца аўтаматычна скарыстацца эканамічным ростам расійскай эканомікі. Важнае значэнне будуць мець нафтавыя дамоўленасці. Паводле прагнозу СБ, цана барэля нафты павялічыцца з \$ 43 ў 2016 г. да \$ 55 у 2017. Гэта вышэй за цану, якая закладзена ў расійскі бюджэт. Магчыма, такая нафтавая сітуацыя памякчыць пазіцыю Крамля па пастаўках нафты ў Беларусь, але ў кантэксце настойлівага нежадання афіцыйнага Мінска плаціць за газ, беларускія ўлады рызыкуюць застацца не ў нафтавых справах. Расійскія ўлады могуць спаслацца на неабходнасць унутранай мадэрнізацыі інфраструктуры. Паводле ацэнкі Міжнароднага энергетычнага агенцтва сектару Расіі, які здабывае энергарэсурсы, у перыяд 2014–2035 гг. патрэбныя інвестыцыі ў аб'ёме \$1,9–3,3 трлн і яшчэ \$600 млрд трэба ўкласці ў генерацыю электраэнергіі. Так што Крэмль можа ліквідаваць энергетычны грант Беларусі, асабліва калі ёсць вялікія пытанні па аплаце газу і выкананні патрабавання па пастаўках перапрацаванай нафты назад на расійскі рынак.

Сусветны банк прагназуе стабілізацыю коштаў на сыравінныя рэсурсы, уключаючы с/г сыравіну. Гэта значыць, што ў 2017 г. у нас няма падстаў чакаць істотнага паляпшэння экспарту калійных угнаенняў, роўна як і продажу за мяжу с/г прадукцыі. Значыць, крыніцы росту трэба шукаць унутры краіны, за кошт лібералізацыі эканомікі і разняволення прадпрыемства. Паколькі Беларусь засела на самым старце рынкавых рэформаў, то Сусветны банк у дакладзе аб стане сусветнай эканомікі нам рэцэпты асобна не прапісваў, але знайсці іх досыць лёгка. Тысячы кніг і дакладаў напісаны на тэму таго, як пераходзіць ад дзяржплана да рынку. **У Сусветнага банка цепліца надзея, што ў 2017 годзе беларускія ўлады, нарэшце, возьмуцца за справу.**

Дынаміка ВУП у асобных краінах і рэгіёнах, 2014-2019 гг.

Краіна, рэгіён	2014	2015	2016 адзнака	2017 прагноз	2018 прагноз	2019 прагноз
Свет	2,7	2,7	2,3	2,7	2,9	2,9
Развітыя краіны	1,9	2,1	1,6	1,8	1,8	1,7
ЗША	2,4	2,6	1,6	2,2	2,1	1,9
Зона еўра	1,2	2,0	1,6	1,5	1,4	1,4
Японія	0,3	1,2	1,0	0,9	0,8	0,4
Краіны, якія развіваюцца	4,3	3,5	3,4	4,2	4,6	4,7
Краіны, якія развіваюцца, і экспартуюць сыравіну	2,1	0,4	0,3	2,3	3,0	3,1
Усходняя Азія і краіны Ціхаакееанскага басейна	6,7	6,5	6,3	6,2	6,1	6,1
Кітай	7,3	6,9	6,7	6,5	6,3	6,3
Еўропа і Цэнтральная Азія	2,3	0,5	1,2	2,4	2,8	2,9
Расія	0,7	-3,7	-0,6	1,5	1,7	1,8
Турцыя	5,2	6,1	2,5	3,0	3,5	3,7
Польшча	3,3	3,9	2,5	3,1	3,3	3,4
Лацінская Амерыка і краіны Карыбскага басейна	0,9	-0,6	-1,4	1,2	2,3	2,6
Бразілія	0,5	-3,8	-3,4	0,5	1,8	2,2
Блізкі Усход і Паўночная	3,3	3,2	2,7	3,1	3,3	3,4

Афрыка						
Індыя	7,2	7,6	7,0	7,6	7,8	7,8
Цэны на нафту	-7,5	-47,3	-15,1	28,2	8,4	4,6
Індэкс цэн на сыравінныя тавары, акрамя энергетычных	-4,6	-15,0	-2,6	1,4	2,2	2,1
Арменія	3,6	3,0	2,4	2,7	3,0	3,2
Азербайджан	2,0	1,1	-3,0	1,2	2,3	2,3
Беларусь	1,7	-3,9	-2,5	-0,5	1,3	1,4
Грузія	4,6	2,8	3,4	5,2	5,3	5,0
Венгрыя	4,0	3,1	2,1	2,6	2,8	2,7
Казахстан	4,2	1,2	0,9	2,2	3,7	4,0
Кыргызстан	4,0	3,5	2,2	3,0	3,7	4,0
Малдова	4,8	-0,5	2,2	2,8	3,3	3,7
Украіна	-6,6	-9,9	1,0	2,0	3,0	3,0

Крыніца: Global Economic Prospects. Weak Investment in Uncertain Times. January 2017. World Bank.
<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25823/9781464810169.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

Стан прамых замежных інвестыцый

Кожны год беларускія ўлады ставяць амбіцыйныя мэты па прыцягненні прамых замежных інвестыцый (ПЗІ). Кожны год на грошы падаткаплацельшчыкаў арганізуюцца шматлікія міжнародныя форумы і канферэнцыі для прыцягнення ПЗІ. **Па факце за апошнія 20 гадоў Беларусь застаецца адной з самых неспяховых краін Еўропы, з пункту гледжання прыцягнення ПЗІ. Спробы навізаць замежным інвестарам свае правілы гульні прывялі да інвестыцыйнага перапынку ў Беларусі, які зацягнуўся, хоць у свеце свабодных інвестыцыйных рэсурсаў вельмі шмат.**

Па стане на 01.01.2016 г. у свеце назапашана \$24,98 трлн, што ўваходзяць у ПЗІ (па краіне атрымання) і больш за \$25 трлн, што выходзяць (па краіне паходжання)²¹. Беларусь прыцягнула \$17,97 млрд. (0,06% ад сусветнага аб'ёму) і стала крыніцай \$687 млн. ПЗІ (0,003%). Еўрапейскі саюз прыцягнуў \$7,77 трлн. ПЗІ, стаў крыніцай \$9,34 трлн. Доля Беларусі ў прыцягнутых ЕС ПЗІ – мізэрныя 0,23%, па крыніцы – 0,007%. У перыяд 1995–2015 гг. Беларусь прыцягнула ў сярэднім за год \$856 млн. Вялікая доля замежных інвестыцый прыйшла ў нашу краіну з Расіі і Кіпра, дзе, як правіла, хаваюцца вывезеныя з краін былога СССР грошы.

²¹ World Investment report 2016. ЮНКТАД http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf

Па дадзеных ЮНКТАД («Даклад аб інвестыцыях у свеце 2016. Нацыянальнасць інвестараў і выклікі для эканамічнай палітыкі») у 2015 г. аб'ём прамых замежных інвестыцый у свеце рэзка павялічыўся – на 38%, да \$ 1,76 трлн. Гэта самы высокі паказчык з часоў крызісу 2008–2009 гг. Аб'ём здзелак зліцця і паглынання склаў \$721 млрд. Для параўнання ў 2014 г. было толькі \$ 432 млрд.

У 2015 г. прыток ПЗІ ў развітыя краіны склаў \$962 млрд, у краіны, якія развіваюцца, (акрамя фінансавых цэнтраў Карыбскага мора), – \$ 765 млрд. А вось прыток у пераходныя краіны (у гэтую групу ўваходзіць Беларусь) скараціўся на 38%, да \$ 35 млрд. У выніку доля развітых краін у прытоку ПЗІ павялічылася з 44% – у 2014 г. да 55% – у 2015 г. Многія ўжо хаваюць ЗША, як цэнтр сусветнай эканомікі, а вось замежныя інвестары працягваюць лічыць гэтую краіну надзейным месцам для сваіх капіталаў. У 2015 г. прыток ПЗІ ў ЗША павялічыўся на 250%, да \$380 млрд. Гэта самы высокі ўзровень з 2000 г. ПЗІ ў Еўропу таксама рэзка павялічыўся, да \$504 млрд, перш за ўсё, за кошт прыцягнення ПЗІ ў Еўрапейскі саюз (плюс 50%). Адзначым асаблівае месца Швейцарыі. ПЗІ ў гэтую краіну павялічыўся з \$7 млрд у 2014 г. да \$69 млрд у 2015 г.

Асноўнай прычынай такой станоўчай дынамікі было правядзенне рэструктурызацыі мультынацыянальных прадпрыемстваў (МНП). Відавочна, вялікія міжнародныя бізнесы вырашылі зрабіць сабе рэбрэндынг. Замест звыклага нам «транснацыянальная карпарацыя» эксперты ЮНКТАД карыстаюцца тэрмінам «мультынацыянальныя прадпрыемствы» (multinational enterprises). Як ні называць гэтыя шматмільярдныя камерцыйныя структуры аналіз іх дзейнасці пераконвае, што ў выпадку іх прыходу ў краіну, яны становяцца магутнымі драйверамі эксарту, стварэння працоўных месцаў і паляпшэння якасці працы мясцовых вытворцаў.

У той час як свет актыўна займаецца структурнымі рэформамі, шукае новую канфігурацыю для інтэграцыі сучасных тэхналогій, выкарыстання пераваг розных краін у міжнароднай сістэме падзелу працы Беларусь спрабуе прывабіць замежны бізнес у сваю старую структуру вытворчасці. Адсюль недарэчнае патрабаванне пры прыватызацыі захоўваць профіль дзейнасці заводаў і не скарачаць працоўныя месцы. Пры дапамозе грошай, тэхналогій і маркетынгавай моцы МНП Беларусь магла б зрабіць вялікі кавалак працы па структурных рэформах, але для гэтага міжнароднаму бізнесу трэба развязаць рукі і даць свабоду дзеяння. У такім выпадку МНП будуць спрабаваць праводзіць дэтаксікацыю беларускіх актываў і ўбудаваць здаровай іх часткі ў новыя вытворчасці. Беларускія ж улады настойваюць на тым, каб замежныя інвестары ўклалі грошы, прывезлі тэхналогіі і аднавілі бізнес у той жа рынкавай нішы. Прычым без права на памылку, бо ў выпадку невыканання мер інвестыцыйных умоў (іх у Беларусі каля 20) інвестару пагражае нацыяналізацыя або іншая форма паражэння яго правоў уласнасці.

Без уліку рэструктурызацыі МНП рост ПЗІ ў 2015 г. у свеце склаў 15%. Аб'ём заяўленых праектаў «ззялёнага поля» (ПЗІ з нуля) па краіне рэалізацыі

скаў \$766 млрд, рост на 8% у параўнанні з 2014 г. У 2015 г. у Беларусі было заяўлена праектаў «Зялёнага поля» на \$249 млн. (0,03% ад агульнасусветнага). У такой сітуацыі абсурдна спасылацца на нейкі міфічны сусветны крызіс, скардзіцца на дэфіцыт інвестыцый. Проста не трэба стаяць перад светам у ганарлівай позе незразумелага Дзяржплана, тады з'явіцца і грошы, і валюта, і новыя працоўныя месцы.

Усё большую ролю ў сферы замежных інвестыцый іграюць не сусветныя гіганты, а меншыя камерцыйныя структуры. Так, у 2015 г. інвестыцыйныя выдаткі 5 тысяч самых буйных МНП скараціліся на 11% пасля падзення на 5% у 2014 г. **З пункту гледжання інвестыцый свет даўно ўжо стаў мультыпалярным, разнастайным і інтэграваным на самых розных узроўнях.** Беларусь злучана з ім невялікім аб'ёмам экспарту нафтапрадуктаў, калійных угнаенняў з невялікімі ўкрапінамі іншых невысокатэхналагічных тавараў.

Асобныя індыкатары ПЗІ, вытворчасці, занятасці і гандлю, млрд. USD

Паказчык	1990	2005-2007 гг. сярэднегадавы да крызісу	2013	2014	2015
ПЗІ прыток	207	1418	1427	1277	1762
ПЗІ адток	242	1445	1311	1318	1474
ПЗІ, назапашана па краіне прызначэння	2077	14500	24533	25113	24983
ПЗІ, назапашана па краіне паходжання	2091	15104	24665	24810	25045
Даход на ПЗІ ў краіне прызначэння	75	1025	1526	1595	1404
Стаўка даходнасці на прыцягнутыя ПЗІ,%	4,4	7,3	6,5	6,7	6,0
Даход ад сыходных ПЗІ	122	1101	1447	1509	1351
Стаўка даходнасці на сыходныя ПЗІ,%	5,9	7,5	6,1	6,3	5,6
Здзелкі зліцця і	98	729	263	432	721

паглынання					
Аб'ём продажаў замежных філіялаў	5101	20355	31865	34149	36668
Дададзеная вартасць замежных філіялаў	1074	4720	7030	7419	7903
Сукупныя актывы замежных філіялаў	4595	40924	95671	101254	105778
Экспарт замежных філіялаў	1444	4976	7469	7688	7803
Занятасць замежных філіялаў (тысячы)	21454	49565	72239	76821	79505
ВУП свету	22327	51288	75887	77807	73152
Інвестыцыі ў асноўны капітал	5072	11801	18753	19429	18200
Роялці і ліцэнзійныя плацяжы	29	172	298	311	299
Экспарт тавараў і паслуг	4107	15034	23158	23441	20861

Крыніца: World Investment report 2016. ЮНКТАД
http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf

Індэкс дзелавога аптымізму Рэспубліканскай канфедэрацыі прадпрымальніцтва (Беларусь)

Вынікі разліку Індэкса дзелавога аптымізму, варта адзначыць, што за адзінаццаць этапаў вымярэння (з мая 2012 г. па люты 2017 г.) значэнні дадзенага інтэгральнага паказчыка змяняліся наступным чынам (малюнак 1):

МАЛЮНАК 1

Малюнак 1. Дынаміка змены значэння Індэкса дзелавога аптымізму за 11 этапаў даследавання

Мінімальным магчымым значэннем індэкса з'яўляецца (-1), што адпавядае найбольш негатыўнай ацэнцы будучай сітуацыі ў параўнанні з папярэднім этапам, а максімальна магчымым – (+1), што адпавядае максімальна пазітыўнай ацэнцы будучай сітуацыі ў параўнанні з папярэднім

этапам. З лютага 2014 г. адбываецца зніжэнне значэння ІДА. Пры гэтым з лютага 2015 г. стабільна фіксуецца найбольш нізкія паказчыкі ІДА за ўвесь перыяд яго вымярэння. Дадзеныя значэнні экспертным саветам інтэрпрэтуюцца як «умераны скептыцызм», для якога характэрна дамінаванне «стратэгіі чакання», у рамках якой прадпрымальнікі стараюцца не звальняць работнікаў, не павялічваць даўгавыя абавязацельствы і адначасова зрабіць больш жорсткай працу са сваімі кліентамі».

Уявім высновы апытання бізнес-супольнасці, праведзенай у лютым 2017 г.

1. Значэнне індэкса застаецца ў галіне, якая адпавядае дамінаванню «ўмеранага скептыцызму» у настроях беларускіх прадпрымальнікаў, што сведчыць аб устойлівасці дадзенай стратэгіі.

2. Найбольш праблемнымі аспектамі вядзення бізнесу для беларускіх прадпрымальнікаў з'яўляюцца нестабільнасць эканамічнай сітуацыі, а таксама нізкая плацежаздольнасць насельніцтва і прадпрыемстваў, несуразмернасць адміністрацыйных пакаранняў, залішняе адміністраванне працэдур.

3. Найбольш прымальны спосаб выкупу памяшканняў, якія знаходзяцца ў камунальнай або дзяржаўнай уласнасці, бізнес-супольнасць разглядае выкуп памяшканняў па рэшткавым кошце.

4. Большасць прадстаўнікоў бізнес-супольнасці бачаць наяўнасць значных праблем у сферы знешняга інвеставання. У прыватнасці, больш за 80% апытаных прадстаўнікоў бізнесу адзначылі, што «Інвестары ў Беларусі падвяргаюцца высокай маёмаснай і рэгуляторнай рызыцы».

Як, на Вашу думку, змяніўся стан беларускай эканомікі ў бліжэйшыя паўгода?	Сакавік 2013 %	Верасень 2013 %	Люты 2014 %	Верасень 2014 %	Люты 2015 %	Верасень 2015 %	Люты 2016 %	Кастрычнік 2016 %	Люты 2017 %
Палепшыўся	20,8	11,6	14,1	9,4	1,0	3,2	0,8	5,9	6,6
Не змяніўся (такі ж і застаўся)	25,	21,5	21,5	32,3	2,1	5,5	4,6	13,7	17,2
Пагоршыўся	47,8	62,7	61,8	49,5	95,9	87,3	93,4	77,7	74,4
Мне цяжка адказаць	6,2	4,2	2,6	8,8	1,0	4,0	1,2	2,7	1,8

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, сакавік 2017

Як, на Вашу думку, змяніўся стан беларускай эканомікі ў бліжэйшыя паўгода?	Сакавік 2013 %	Верасень 2013 %	Люты 2014 %	Верасень 2014 %	Люты 2015 %	Верасень 2015 %	Люты 2016 %	Кастрычнік 2016 %	Люты 2017 %
Палепшыўся	30,5	22,1	26,9	19,6	6,8	2,6	4,1	14,6	13,7
Не змяніўся	31,2	31,9	29,8	33,1	11,2	27,3	17,8	20,6	17,9

эканомікі ў бліжэйшыя паўгода?									
Палепшыцца	31,2	16,0	28,9	18,6	7,3	6,3	4,2	16,5	21,5
Не зменіцца (застанецца такім жа)	30,1	31,9	34,3	43,3	27,6	59,6	20,1	27,5	31,2
Пагоршыцца	27,7	46,5	29,9	32,7	61,5	30,6	65,6	46,5	39,3
Мне цяжка адказаць	11,0	5,5	6,9	5,4	3,6	3,5	10,1	9,5	8,0

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, сакавік 2017

Апытанне дазволіла выявіць уяўленні прадпрымальнікаў аб асноўных праблемах беларускага бізнесу. У лютым 2017 г. дзвюма найбольш значнымі праблемамі з'явіліся нестабільнасць эканамічнай сітуацыі, а таксама несуразмернасць адміністрацыйных пакаранняў. Больш чым для паловы прадпрымальнікаў актуальнымі праблемамі бізнесу бачацца доступ да крэдытных рэсурсаў, падатковая нагрузка, няроўнасць формаў уласнасці, а таксама залішнія адміністрацыйныя працэдуры.

Размеркаванне адказаў на пытанне «Назавіце асноўныя праблемы беларускага бізнесу на Ваш погляд ...»

Адсутнасць стабільнасці ў эканоміцы, немагчымасць планавання	88,0%
Несуразмернасць адміністрацыйных пакаранняў	76,1%
Няроўнасць формаў уласнасці	64,6%
Залішнія адміністрацыйныя працэдуры	64,1%
Высокія арэндныя стаўкі	48,2%
Дарагія крэдытныя рэсурсы	52,6%
Высокая падатковая нагрузка	55,7%
Манапалізм	46,7%
Карупцыя	40,3%
Субсідыярная адказнасць заснавальніка і кіраўніка	40,3%

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, сакавік 2017

Непасрэдна для прадпрыемстваў найбольш важнымі праблемамі, акрамя недастатковай эканамічнай стабільнасці, на сённяшні дзень з'яўляюцца нізкая пакупніцкая здольнасць насельніцтва і неплацяжы.

Размеркаванне адказаў на пытанне «Назавіце асноўныя праблемы, якія перашкаджаюць развіццю Вашага бізнесу»:

Адсутнасць стабільнасці ў эканоміцы, немагчымасць планавання	81,0%
Нізкая пакупніцкая здольнасць насельніцтва	77,0%
Неплацяжы	64,8%
Высокая падатковая нагрузка	53,1%
Залішняе адміністраванне працэдуры	57,7%
Адсутнасць абаротных сродкаў	46,4%
Высокія арэндныя стаўкі	41,6%
Няроўнасць формаў уласнасці	52,2%
Недахоп кваліфікаваных кадраў	21,9%

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, сакавік 2017

У рамках дадатковага блока пытанняў інструментарыя рэспандэнтам таксама было зададзена пытанне аб тым, у чыёй уласнасці знаходзяцца памяшканні, якімі карыстаюцца рэспандэнт у рамках сваёй гаспадарчай дзейнасці. Каля 60% апытаных прадстаўнікоў беларускага бізнесу маюць арэндныя памяшканні, 40% маюць памяшканні ва ўласнасці. Найбольш распаўсюджаным прымальным спосабам выкупу памяшканняў, якія знаходзяцца ў камунальнай або дзяржаўнай уласнасці бізнес-супольнасцю разглядаецца выкуп памяшканняў па рэшткавым кошыце.

Адказваючы на пытанне аб умовах прыцягнення знешніх інвестыцый, 82,1% рэспандэнтаў выказалі меркаванне, згодна з якім «Інвестары ў Беларусі падвяргаюцца высокай маёмаснай і рэгулярнай рызыцы».

Размеркаванне адказаў на пытанне «Прэзідэнт і ўрад лічаць, што ў краіне створаны ўсе ўмовы для прыцягнення ўнутраных і знешніх інвестыцый. З вашага пункту гледжання?»

У Беларусі створаны спрыяльны інвестыцыйны клімат	4,6%
У Беларусі створаны лепшыя ўмовы для замежных інвестараў, чым для нацыянальных	11,3%
Інвестары ў Беларусі падвяргаюцца высокай маёмаснай і рэгулярнай рызыцы	84,1%

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрыемстваў, сакавік 2017

Даследчы цэнтр ІПМ: апытанне малога і сярэдняга бізнесу²²

У пачатку чэрвеня 2016 г. Даследчы цэнтр ІПМ апублікаваў вынікі апытання малога і сярэдняга бізнесу Беларусі. 400 арганізацый былі апытаныя ў красавіку – траўні 2016 г. 78,5% апытаных прадстаўляюць прадпрыемствы з колькасцю працоўных ад 16 да 50 чалавек. 24,2% апытаных прадстаўляюць гандаль і рамонтныя паслугі, 29,2% – прамысловасць, 17,5% – будаўніцтва, 10% – фінансавую дзейнасць і аперацыі з нерухомасцю. У параўнанні з выбаркай мінулага года, даследчыкі вырашылі прыбраць камерцыйную групу з колькасцю працоўных ад 1 да 15 чалавек. У 2015 годзе яны займалі 52,2% агульнай выбаркі. Адна доля прадпрыемстваў, занятых у гандлі, скарацілася з 31,7% у 2015 г. да 24,2% у апытанні 2016 г. Відавочна, гэта змена паўплывала на цэлы шэраг адказаў МСБ.

У апытанні 2016 г. 23,8% рэспандэнтаў ацанілі сваё эканамічнае становішча, як «вельмі дрэннае» і «хутчэй дрэннае». У апытанні 2015 г. такіх было 29,8%. У 2016 г. 24,7% назвалі сваё становішча «вельмі добрым» і «хутчэй добрым», у 2015 г. такіх было 21,8%. Большая палова (51,5%) назвалі сваё становішча «ні дрэнным, ні добрым», у 2015 г. такіх было 48,3%. Парадаксальная, здавалася б, тэндэнцыя, тлумачыцца якраз змяненнем структуры выбаркі апытання. Група самых малых камерцыйных суб'ектаў з колькасцю працоўных ад 1 да 15 у найбольшай ступені адчула на сабе

²² Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2016 г. Даследчы цэнтр ІПМ <http://www.research.by/publications/surveys-of-business/1601/>

наступствы эканамічнага крызісу. Таму параўноўваць вынікі апытання гэтага года з папярэднім трэба асцярожна.

У апытанні 2016 г. аб пагаршэнні эканамічнага становішча свайго прадпрыемства заявіла 56,9% МСБ (у 2015 г. такіх было 60,6%), аб паляпшэнні – усяго 10,3% (у 2015 г. іх было 15,4%). Для 32,8% рэспандэнтаў змяненняў у становішчы прадпрыемства не адбылося.

24% МСБ канцэнтруюцца на пашырэнні бізнесу (годам раней такіх было 27,6%), 64,3% – на захаванні дасягнутага ўзроўню (было 63,9%), 11,7% (было 8,4%) – на скарачэнні бізнесу.

Большасць беларускага МСБ (69%) не звярталіся за крэдытам за апошнія 12 месяцаў. Звярталіся і атрымалі крэдыт 21,8%. Такі расклад яшчэ раз пацвярджае сур'ёзную хваробу беларускага фінансавага сектара, з аднаго боку, і макраэканамічнай палітыкі ў цэлым – з другога. Пераадоленне крызісу без крыніц пазыковага капіталу вельмі праблематычнае. 27% з тых, хто не звяртаўся за атрыманнем крэдыту, назвалі прычыну – «высокія стаўкі па пазыковых сродках у нацыянальнай валюце». 17,3% рэспандэнтаў не спрабавалі браць крэдыты з-за дарагоўлі валютных крэдытаў. Аж для 64,7% МСБ крэдыты не патрэбныя. Гэта значыць, што яны працуюць толькі на сваіх рэсурсах ці ж карыстаюцца магчымасцямі сваіх сяброў і блізкіх. **Мяркуючы па гэтым паказчыку, беларускі малы бізнес затрымаўся ў 1990-х.** Частка віны, безумоўна, на ім, але ільвіная доля адказнасці ляжыць на ўладах, якія ва ўмовах адмоўных ставак па дэпазітах у ЕС, Японіі, Швецыі і цэлым шэрагу іншых краін умудраюцца захоўваць кошт крэдытаў у BYR-рублях 97 на ўзроўні 30% гадавых. Гэта як у выпадку калі б літр малака ў беларускіх крамах каштаваў \$10 пры цане сусветнага рынку ў \$1.

На пытанне аб змене ўмоў вядзення прадпрымальніцкай дзейнасці за мінулы год пра пагаршэнне заявілі 68,5% МСБ. Гэта значыць, што беларускія ўлады ігнаравалі голас малога бізнесу, адмаўляліся абмяркоўваць яго парадак дня. Замест гэтага яны трацілі свой час і «забівалі» грошы падаткаплацельшчыкаў на бессэнсоўную пісаніну, ліслівае ашуканства і PR-кампанію па абвінавачванні нейкіх знешніх сіл за наш унутраны крызіс.

Беларускі МСБ у Нацыянальнай платформе бізнесу настойліва прасіў урад стварыць роўныя ўмовы гаспадарання, забяспечыць развіццё добрасумленнай канкурэнцыі. 32,3% рэспандэнтаў ацанілі дзеянні ўладаў, як адмоўныя. На думку 42%, дзеянні ўрада не паўплывалі на рашэнне гэтай праблемы. На думку 51,9% МСБ, больш за ўсё няроўнасць адчуваецца ў дачыненні да кантралюючых органаў, 47,4% – у арэндных стаўках, 36,2% – ва ўмовах атрымання дазволаў і ліцэнзій, 28,9% – у доступе да крэдытных рэсурсаў, 28,7% – у цэнах на сыравіну.

Прыватны бізнес просіць прыняць меры па развіцці прыватнай уласнасці. На думку 25,2%, урад дзейнічае з дакладнасцю да наадварот, а 48% палічылі, што дзейнасць урада не мела значэння для вырашэння гэтай праблемы. **Бізнес прасіў надаць падатковаму заканадаўству стымулюючы характар.** 27,2% МСБ палічылі, што атрымалася

наадварот, а 45,9% палічылі, што дзейнасць урада ішла паралельна вырашэнню гэтай праблемы. Апытанне паказвае, што па ўсіх важных, значных для бізнесу праблемах, каля 2/3 малога і сярэдняга бізнесу не бачыла ніякага ўкладу уладаў у іх рашэнне. Значыць, прыватны бізнес і ўлады працягваюць жыць у паралельных сусветах. Не дзіўна, што нізкім палічылі якасць дыялогу паміж бізнесам і ўладай 39,8%, ні добрым, ні дрэнным – 42,2% і толькі 18% назвалі яго добрым.

Адной з прычын вельмі нізкай якасці дыялогу з’яўляецца малаколькаснасць саюзаў і асацыяцый прадпрыемстваў. Членамі гэтых арганізацый з’яўляюцца толькі 12% МСБ. Калі б хаця кожны чацвёрты разумеў каштоўнасць калектыўных дзеянняў па прадстаўленні і абароне інтарэсаў прыватнага бізнесу, няма сумнення, што ўлады не маглі б ігнараваць МСБ. Прычына гэтага – і ў падатковым заканадаўстве: яно не стымулюе ўдзел у саюзе і асацыяцыях. Членскі ўзнос ідзе з чыстага прыбытку, не ўключаецца ў выдаткі.

АСНОЎНЫЯ ЗНЕСНІЯ БАР’ЕРЫ ДЛЯ РАЗВІЦЦЯ БІЗНЕСУ ў БЕЛАРУСІ ў 2016 ГОДЗЕ

Адказы на пытанне: «калі ласка, пакажыце пяць найбольш істотных знешніх бар’ераў для развіцця бізнесу ў Беларусі»

Бар’ер %	% тых, хто адказаў
Нестабільнасць нацыянальнай валюты (высокая інфляцыя, непрадказальныя змены валютнага курса)	61,7
Высокія стаўкі падаткаў	49,8
Высокая арэндная плата	44,8
Высокія працэнтныя стаўкі	44,8
Зменлівае заканадаўства (у тым ліку падатковае)	40,9
Цяжкія адміністрацыйныя працэдуры (ліцэнзіі, сертыфікацыя, праверкі і інш.)	30,6
Валютнае рэгуляванне	27,9
Няроўныя ўмовы дзейнасці ў параўнанні з дзяржаўнымі прадпрыемствамі	23,2
Карупцыя	19,9
Нядобрасумленая канкурэнцыя з боку іншых удзельнікаў рынку	17,7
Рэгуляванне цэн	17,1
Адвольная трактоўка заканадаўства органамі ўлады	13,6
Нізкая якасць падрыхтоўкі спецыялістаў у ВНУ і іншых навучальных установах	10,7
Рэгуляванне зароботнай платы	10,0
Неразвітасць фондавага рынку	9,0
Немагчымасць набыцця зямлі ва ўласнасць,	7,8

складаныя правілы землекарыстання	
Няроўныя ўмовы дзейнасці ў параўнанні з замежнымі кампаніямі	7,8
Дрэжны стан здароўя насельніцтва	6,9
Неэфектыўная судовая сістэма (суды не з'яўляюцца незалежнымі, складанасці з забеспячэннем выканання кантрактаў, правоў інвестараў і г. д.)	6,3
Рэгуляванне занятасці (працэдурны звальнення і найму)	6,0
Эканамічная палітыка іншых краін (тарыфныя і нетарыфныя бар'еры і інш.)	5,2
Высокая злачыннасць	4,0

Крыніца: Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2016. даследаваннеў-цэнтру ІПМ, чэрвень 2016. <http://www.research.by/publications/surveys-ofbusiness/1601/>

Беларусь у святле міжнародных індэксаў у 2016 годзе

Індэкс і рэйтынгі міжнародных даследчых арганізацый, мазгавых цэнтраў, аналітычных устаноў не з'яўляюцца строга навуковымі прадуктамі. У большай ці меншай ступені яны інтэгруюць суб'ектыўныя погляды саміх даследчыкаў. Тым не менш, індэкс і рэйтынгі сталі важнымі арыенцірамі не толькі для полісімейкераў, але і для бізнесу і грамадства. Часта па становішчы краіны ў тым ці іншым рэйтынгі ацэньваецца якасць работы ўрада, прагрэс у правядзенні рэформаў, якасць эканамічных, сацыяльных, прававых і дзяржаўных інстытутаў. Паколькі над індэксамі і рэйтынгамі працуюць аўтарытэтычныя навукоўцы, даследчыкі, аналітыкі з розных навук, сфер прафесійнай дзейнасці, паколькі за імі стаіць глыбокая аналітычная праца, якасная сацыялогія і кампаратывістыка, то яны сталі вытокамі інфармацыі для крэдытораў, інвестараў і прадпрымальнікаў.

Выкарыстанне адзінай метадыкі для ўсіх краін свету дазваляе дастаткова дакладна параўнаць розныя элементы эканамічных, прававых, сацыяльных або фінансавых сістэм. Таму полісемейкерам Беларусі важна ўлічваць ацэнкі, меркаванні, параўнанні і рэкамендацыі, якія вынікаюць з асноўных рэйтынгаў і індэксаў свету.

Індэкс лёгкасці вядзення бізнесу Сусветнага банка 2017²³

Даклад Сусветнага банка Doing Business 2017 «Роўныя магчымасці для ўсіх» аказаўся вельмі кампліментарным для Беларусі. Пасля чарговай рэвізіі метадалогіі разліку рэйтыngu наша краіна апынулася на 37-м месцы з 190

²³ Doing Business 2017. Equal Opportunity for All. 14th edition. October 2016 <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/AnnualReports/English/DB17-Report.pdf>

краін. Гэта самы высокі паказчык за ўсе 14 гадоў змены індэкса лёгкасці вядзення бізнесу. З улікам карэкціравання мінулага года (50-е месца) Беларусь паднялася ўверх на 13 пазіцый. Калі ў Дакладзе DB-2016 адлегласць да лідара ў нас была 41,14 працэнтных пунктаў (100% – ідэал), то ў DB-2017 наш вынік склаў 74,13 п. п. Па дзесяці параметрах дзелавога клімату Беларусь апырэдзіла такія краіны Еўрапейскага Саюза, як Балгарыя (39-е месца), Венгрыя (41), Бельгія (42), Кіпр (45), Італія (50) і Грэцыя (61). Краіны ЕАЭС актыўна выкарыстоўваюць метадалогію Doing Business для зніжэння выдаткаў. Казахстан заняў 35-е месца (у мінулым годзе быў на 51-м месцы), Расія апынулася на 40-м месцы (годам раней была на 36-м), Арменія на 38-м (была на 43-м). Толькі Кыргызстан ідзе не ў нагу. У гэтым годзе ён заняў 75-е месца, у мінулым быў на 73-м.

Паляпшэнне розных параметраў дзелавога клімату стала модным сярод полісімейкераў. Урады дзясяткаў краін свету паставілі сабе задачы ўвайсці ў топ – 30 рэйтынгу Doing Business. У перыяд з чэрвеня 2015 года па ліпень 2016 года (ацэнкі выстаўляліся за гэты перыяд) было зафіксавана 283 рэформы ў сферы рэгулявання бізнесу. Часцей за ўсё паляпшаліся працэдуры стварэння прадпрыемстваў, падаткаабкладанне, атрыманне крэдытаў і правілы ажыццяўлення экспертных і імпартных прадпрыемстваў. Усяго з 2004 г. было зафіксавана 2900 рэгулярных рэформаў. У 2015/2016 гг. Беларусь апынулася сярод 10 лідараў свету па колькасці рэформаў дзелавога асяроддзя. У нас адбыліся рэформы ў падключэнні да электрасеткі, рэгістрацыі ўласнасці, атрыманні крэдыту і ў сферы абароны правоў мінарытарных акцыянераў. Акрамя нас, у гэтай ганаровай групе аказаліся Бруней, Казахстан, Кенія, Інданезія, Сербія, Грузія, ААЭ і Бахрэйн. Па ацэнцы Сусветнага банка, за апошнія 14 гадоў «Грузія, Македонія, Казахстан, Беларусь, Арменія і Расія правялі найбольшую колькасць рэформаў у Еўропе і Цэнтральнай Азіі».

Упершыню лідарам Doing Business стала Новая Зеландыя. Яна пацясніла шматгадовага лідара Сінгапур, які апынуўся на другім месцы. Кідаецца ў вочы якасная праца ўрадаў сканданавскіх краін па паляпшэнні параметраў дзелавога клімату. На трэцім месцы ў DB-2017 апынулася Данія, на шостым Нарвегія, на дзевятым Швецыя, на 13-м – Фінляндыя. Краіны Балтыі апынуліся пад станоўчым уплывам сваіх паўночных партнёраў і таксама прыкметна палепшылі свае пазіцыі. Эстонія ўжо традыцыйна для сябе заняла вельмі высокае, на гэты раз 12-е месца (у мінулым годзе была на 11-ым), Латвія – на 14-м (была на 17-м). Літва захавала сваё 21-е месца. Уражвае поспех Македоніі. Яна ўпершыню ўвайшла ў Топ-10 свету, а ў мінулым годзе была 16-й. У DB-2011 яна была 38-я. Здзейсніць такі якасны скачок дазволіла каманда прыхільнікаў свабоды прадпрыемальніцтва. Адзначым, што Македонія заняла 9-е месца па фактары «падаткаабкладанне». У гэтай краіне падаткі, якія збіраюцца з бізнесу, складаюць толькі 13% аб'ёму валавога прыбытку. Для параўнання: паказчык па Еўропе і Сярэдняй Азіі складае 33,8%, па краінах АЭСР з высокім прыбыткам – 40,9%.

37-е месца Беларусі ў DB-2017 было забяспечана за кошт значных паляпшэнняў па трох фактарах: падключэнне да сістэмы электразабеспячэння (з 74-га на 24-е месца), абарона мінарытарных інвестараў (з 62-га месца на 42-ое), а таксама дазвол неплацежаздольнасці, з 95-га на 69-е. Па трох фактарах у Беларусі зафіксавана нязначнае пагаршэнне: стварэнне прадпрыемстваў – з 30-га на 31-е месца, атрыманне дазvolaў на будаўніцтва – з 25-га на 28-е месца і «падаткаабкладанне» – з 95-га месца на 99-е.

Большасць малога і сярэдняга бізнесу (МСБ) ніяк не звязана з мінарытарнымі акцыянерамі і з падключэннем электраэнергіі. Таму прадпрымальнікі наўрад ці адчулі паляпшэнне дзелавога клімату. Пра гэта кажа песімізм адзнак МСБ пры ацэнцы свайго стану і стану эканомікі. Міністэрства энергетыкі, вядома, спрацавала добра, але фактар «падаткаабкладанне» мае значна большае значэнне для ўсяго бізнесу. Па ім Беларусь практычна замыкае першую сотню. Дзяржава забірае падаткаў у бізнеса ў эквіваленце амаль 55% валавога прыбытку. Па атрыманні крэдыту Беларусь адкрывае другую сотню краін. Пры гэтым кошт крэдыту ў гэтым паказчыку не ўлічваецца.

Давайце падрабязна прааналізуем, што змянілася ў дзесяці паказчыках рэйтынгу DB-2017 у Беларусі. Прывядзём дадзеныя па дзесяці параметрах у DB-2017 і DB-2016 па новай метадыцы.

1. Стварэнне прадпрыемстваў. У гэтым годзе – 31-е месца, у мінулым – 30-е. Пагаршэнне на адну пазіцыю. Колькасць працэдур, час на іх праходжанне ў нас не змяніліся, а выдаткі нават скараціліся, але іншыя краіны ў гэтым аспекце нас аспярэдзілі. Тут лідар – Новая Зеландыя.

2. Атрыманне дазvolaў на будаўніцтва. У DB-2016 Беларусь была на 25-м месцы, у DB-2017 (у гэтым годзе) мы апынуліся на 28-м месцы, г. зн. пагоршылі сваё становішча на тры пазіцыі. Па ўсім параметрах у нас зменаў няма, нават ёсць невялікае паляпшэнне ў кошце, але іншыя краіны зноў жа спрацавалі лепш. Тут лідар – Новая Зеландыя.

3. Падключэнне да сістэмы электразабеспячэння. Гэта галоўны драйвер істотнага паляпшэння месца Беларусі ў рэйтынгу. У DB-2016 Беларусь была на 74-м месцы, а ў DB-2017 апынулася на высокім 24-м месцы. Колькасць працэдур была скарачана з 7 да 4, час – з 112 дзён да 105 дзён, кошт скараціўся з 292,2% прыбытку на душу насельніцтва да 119,3%. Тут лідар – Паўднёвая Карэя.

4. Рэгістрацыя ўласнасці. Па гэтым фактары Беларусь палепшыла сваё становішча з 7-га месца ў мінулым годзе на 5-е ў DB-2017. Колькасць працэдур у нас засталася ранейшай – дзве, час рэгістрацыі таксама застаўся нязменным (тры дні), а вось якасць адміністравання зямлі палепшылася па шкале ад 0 да 30 з 21,5 пунктаў да 23,5 пунктаў. Тут лідар – Новая Зеландыя.

5. Атрыманне крэдытаў. З 109-га месца ў DB-2016 Беларусь паднялася на 101-е. Трохі палепшыўся паказчык «глыбіня крэдытнай інфармацыі», з 6.0 да 7.0 па шкале ад 0 да 8 балаў. Павялічылася пакрыццё

кредытным рэгістрам, з 66,9% дарослага насельніцтва да 70,1%. Тут лідар – Новая Зеландыя.

6. Абарона мінарытарных інвестараў. Тут Беларусь таксама здзейсніла рэзкі скачок уверх, з 62-га месца ў DB-2016 на 42-е ў DB-2017 г. Па моцы абароны мінарытарных акцыянераў мы палепшылі паказчык з 5,8 пунктаў да 6,3 пунктаў (па шкале ад 0 да 10), паляпшэнне па рэгуляванні канфліктаў інтарэсаў: з 5,0 пунктаў да 5,7 пунктаў па шкале ад 0 да 10; паляпшэнне па індэксе кіравання, з 6,7 пунктаў да 7,0 пунктаў (шкала ад 0 да 10). Тут лідар – Новая Зеландыя.

7. Падаткаабкладанне. Па гэтым фактары Беларусь пагоршыла сваё становішча, перамясціўшыся з 95-га месца ў DB-2016 на 99-е месца у DB-2017. Лік плацяжоў застаўся нязменным (сем), час застаўся такім жа (176 гадзін у год), а вось сукупная стаўка павялічылася з 54% валавага прыбытку да 54,8%. З’явіўся яшчэ адзін індэксатар – індэкс «пасля падачы падатковай справаздачнасці». Па шкале ад 0 да 100 Беларусь атрымала 50 балаў. Лепшы паказчык у свеце ў Эстоніі – 98,5 балаў. Лідар па фактары «падаткаабкладанне» – Аб’яднаныя Арабскія Эміраты.

8. Міжнародны гандаль. Тут у Беларусі два гады запар 30-е месца. Ніякіх змен па часе экспарту і імпарту, кошце адпаведных аперацый. Тут адразу дзесяць краін займаюць першае месца.

9. Забеспячэнне выканання кантрактаў. Беларусь палепшыла сваё становішча на адно месца, з 28-га на 27-е. Ні па адным з паказчыкаў (час, кошт, якасць юрыдычных працэдур) змен у Беларусі няма. Тут лідар – Паўднёвая Карэя.

10. Дазвол неплацежаздольнасці. По гэтым паказчыку Беларусь здзейсніла значны скачок уверх, з 95-га ў DB-2016 на 69-е ў DB-2017. У нас значна палепшыўся паказчык «атрыманне грошай пасля банкруцтва» – з 19,7 цэнтаў з долара да 33,1 цэнтаў. Час на закрыццё бізнесу скараціўся з трох гадоў да 1,5 гадоў, кошт паменшыўся – з 22% да 20% актываў. Тут лідар – Фінляндыя.

Новы рэйтынг DB-2016 беларускі бізнес сустрэў з змешанымі пачуццямі. Паляпшэнне дзелавага клімату рэзка павялічвае шанцы краіны на эканамічны рост, а Беларусь знаходзіцца ў рэцэсіі ўжо два гады запар. **Песімізм, разгубленасць і раздражненне беларускага бізнесу зыходзяць не ад параметраў, якія ацэньваюць ў Doing Business, а ад рэгулятарнага, падатковага і інстытуцыянальнага асяроддзя.** Гэтыя фактары знаходзяцца па-за ацэнкай Індэкса. Напрыклад, праверкі, штрафы, канфіскацыя маёмасці, сертыфікацыя, высокая ўразлівасць бізнесменаў перад кантралёрамі, дзяржаўнымі інтэрпрэтатарамі мытнага, кадастравага кошту, «абгрунтаванасці павышэння кошту» або «эканамічнай мэтазгоднасці выдаткаў» – усё гэта застаецца за кадрам Doing Business.

**Рэйтынг асобных краін свету па індэксе лёгкасці вядзення бізнесу,
«Doing business-2017»**

Месца ў DB-17	Краіна	Адкрыццё бізнесу	Атрыманне дазволу на будаўніцтва	Атрыманне электрычнасці	Рэгістрацыя правоў уласнасці	Атрыманне крэдыту	Абарона мінарытарнага інвестара	Выплата падаткаў	Знешні гандаль	Забеспячэнне выканання кантрактаў	Дазвол несплацежазольнасці
1	Н. Зеландыя	1	1	34	1	1	1	11	55	13	34
2	Сінгапур	6	10	10	19	20	1	8	41	2	29
3	Данія	24	6	14	12	32	19	7	1	24	8
4	Ганконг	3	5	3	61	20	3	3	42	21	28
5	П. Карэя	11	31	1	39	44	13	23	32	1	4
6	Нарвегія	21	43	12	14	75	9	26	22	4	6
7	Брытанія	16	17	17	47	20	6	10	28	31	13
8	ЗША	51	39	36	36	2	41	36	35	20	5
9	Швецыя	15	25	6	10	75	19	28	18	22	19
10	Македонія	4	11	29	48	16	13	9	27	36	32
12	Эстонія	14	9	38	6	32	53	21	17	11	42
14	Латвія	22	23	42	23	7	42	15	25	23	44
16	Грузія	8	8	39	3	7	7	22	54	16	106
17	Германія	114	12	5	79	32	53	48	38	17	3
21	Літва	29	16	55	2	32	51	27	19	6	66
23	Малайзія	112	13	8	40	20	3	61	60	42	46
24	Польшча	107	46	46	38	20	42	47	1	55	27
27	Чэхія	81	130	13	31	32	53	53	1	68	26
29	Францыя	27	20	25	100	82	32	63	1	18	24
34	Японія	89	60	15	49	82	53	70	49	48	2
35	Казахстан	45	22	75	18	75	3	60	119	9	37
37	Беларусь	31	28	24	5	101	42	99	30	27	69
38	Арменія	9	81	76	13	20	53	88	48	28	78
40	Расія	26	115	30	9	44	53	45	140	12	51
44	Малдова	44	165	73	21	32	42	31	34	62	60
50	Італія	63	86	51	24	101	42	126	1	108	25
65	Азербайджан	5	127	105	22	118	32	40	83	44	86
75	Кыргызстан	30	32	163	8	32	42	148	79	141	130
78	Кітай	127	177	97	42	62	123	131	96	5	53
80	Украіна	20	140	130	63	20	70	84	115	81	150

Крыніца: Doing Business 2017. Equal Opportunity for All. 14th edition. October 2016

<http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Report.pdf>

Адлегласць да лідара па Індэксе лёгкасці вядзення бізнесу (лідар = 100%), у працэнтных пунктах

Країна	DB-2006	DB-2008	DB-2010	DB-2011	DB-2012	DB-2013	DB 2014	DB-2017
Н. Зеландія	88,62	88,53	87,98	88,24	88,26	88,65	88,65	87,01
Сінгапур	89,8	90,13	90,68	91,4	91,35	91,39	92,21	85,05
Данія	79,57	82,75	83,58	84,89	85,09	85,13	85,16	84,87
Ганконг	83,75	85,64	88,65	88,99	89,61	89,69	89,13	84,21
П. Карєя	74,48	75,86	81,12	81,38	82,7	83,53	83,74	84,07
Нарвегія	81,52	81,61	81,82	81,96	81,98	83,06	83,16	82,82
Брытанія	82,02	81,91	82,67	83,49	83,62	83,66	83,52	82,74
ЗША	83,95	83,46	84,57	84,59	84,54	83,96	83,99	82,45
Швеція	77,82	79,36	82,07	83,57	83,2	82,84	82,96	82,13
Македонія			63,30	63,66	66,87	70,15	74,21	81,74
Эстонія	72,97	74,26	74,63	74,86	74,45	74,12	75,24	81,05
Латвія	67,55	70,9	70,46	71,02	74,44	74,57	75,77	80,61
Грузія	48,44	65,83	73,62	76,09	78,64	80,83	81,07	80,20
Германія	77,34	78,2	79,95	79,91	80,05	79,7	79,97	79,87
Літва	71,84	72,49	72,7	72,75	73,39	73,54	75,79	78,84
Малайзія	71,38	71,68	74,86	76,26	79,09	80,06	81,87	78,11
Польшча	57,56	60,15	63,06	64,85	65,5	71,05	71,96	77,81
Чэхія	57,6	60,72	59,83	64,12	64,56	65,7	66,46	76,71
Францыя	62,62	67,95	71,22	71,73	71,76	71,92	71,97	76,27
Японія	76,91	77,68	78,49	78,66	78,7	78,62	78,6	75,53
Казахстан	48,36	52,0	57,27	59,53	62,28	62,22	62,64	75,09
Беларусь	41,14	44,37	53,47	55,79	60,83	64,07	65,58	74,13
Арменія	56,22	60,72	60,39	61,04	63,32	67,74	68,21	73,63
Расія	49,91	54,74	52,88	52,37	55,06	56,58	61,95	73,19
Малдова	54,55	56,3	57,48	58,24	61,42	62,3	64,51	72,75
Італія	63,88	63,5	64,96	65,33	65,68	66,59	67,38	72,25
Азербайджан	49,02	50,78	58,96	59,02	60,06	60,57	61,53	67,99
Кыргызстан	44,91	47,37	56,88	60,12	59,28	60,39	61,86	65,17
Кітай	44,98	52,11	58,17	58,97	59,18	60,18	61,51	64,28
Україна	38,17	41,18	43,28	46,21	46,67	50,97	58,44	63,90

Крыніца: Doing Business 2017. Equal Opportunity for All. 14th edition. October 2016

<http://www.doingbusiness.org/~//media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English / DB17-Report.pdf>

Індэкс эканамічнай свабоды 2017 ад Heritage Foundation²⁴
Месца краін па Індэксе эканамічнай свабоды, 2004-2017 гг.

²⁴ Індэкс эканамічнай свабоды 2017, Heritage Foundation <http://www.heritage.org/index / pdf / 2017 / book / index 2017.pdf>

Краіна	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2007	2005	2004
Эстонія	6	9	8	11	13	16	14	16	13	11	14	10
Літва	16	13	15	21	22	23	24	29	30	21	23	18
Латвія	20	36	37	42	55	56	56	50	45	38	39	33
Чэхія	28	21	24	26	29	30	28	34	37	39	47	35
Казахстан	42	68	69	67	68	65	78	82	83	83	117	135
Польшча	45	39	42	50	57	64	68	71	82	90	77	80
Беларусь	104	157	153	150	154	153	155	150	167	148	145	146
Малдова	110	117	111	110	115	124	120	125	120	82	84	94
Расія	114	153	143	140	139	144	143	143	146	131	131	122
Украіна	166	162	162	155	161	163	164	162	152	135	101	114

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды 2017, Heritage Foundation
http://www.heritage.org/index/pdf/2017/book/index_2017.pdf

Дынаміка Індэкса эканамічнай свабоды, 1995-2017 гг.

Краіна	1995	2000	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Дынаміка 1995-2010	Дынаміка 2010-2017
Эстонія	65,2	69,9	75,1	77,8	74,7	75,2	73,2	75,3	75,9	76,8	77,2	79,1	+10	+4,4
Літва	49,7*	61,9	70,5	70,8	70,3	71,3	71,5	72,1	73,0	74,7	75,2	75,8	+21,6	+5,5
Латвія	55*	63,4	66,4	68,3	66,2	65,8	65,2	66,5	68,7	69,7	70,4	74,8	+10,8	+8,6
Чэхія	67,8	68,6	64,9	68,5	69,8	70,4	69,9	70,9	72,2	72,5	73,2	73,3	+2,6	+3,5
Казахстан	41,7**	50,4	53,3	60,5	61,0	62,1	63,6	63,0	63,7	63,3	63,6	69,0	+20,4	+8,0
Польшча	50,7	60	58,8	59,5	63,2	64,1	64,2	66,0	67,0	68,6	69,3	68,3	+13,4	+5,1
Беларусь	40,4	41,3	46,3	44,7	48,7	47,9	49,0	48,0	50,1	49,8	48,8	58,6	+7,5	+9,9
Малдова	33,0	59,6	57,8	58,4	53,7	55,7	54,4	55,5	57,3	57,5	57,4	58,0	+22,7	+4,3
Расія	51,1	51,8	51,6	49,9	50,3	50,5	50,5	51,1	51,9	52,1	50,6	57,1	-0,6	+6,8
Украіна	39,9	47,8	56,1	54,6	51,1	46,4	45,8	46,1	46,3	49,3	46,9	48,1	+5,9	+

Заўвага: лічбы абазначаюць працэнты, якія паказваюць, наколькі свабоднай з'яўляецца краіна, напрыклад, Эстонія ў 2017 г. эканамічна вольная на 79,1%, а Беларусь – на 58,6% ад прынятага па метадалогіі ідэалу.

*за 1996 – першы год ацэнкі

**за 1998 г. – першы год ацэнкі

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды 2017, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2017/book/index_2017.pdf

Эканамічная свабода і ўзровень жыцця, 2011-2016 гг. (ВУП на душу насельніцтва па парытэту пакупніцкай здольнасці)

Рэгіён	5 самых свабодных краін рэгіёну						5 самых несвабодных краін рэгіёну					
	2011	2013	2014	2015	2016	2017	2011	2013	2014	2015	2016	2017
Азія, Акіянія	44310	43140	44605	50841	53211	54460	3042	5357	6293	5841	5784	8319
Блізкі Усход, Паўночная Афрыка	34848	41577	43664	53106	59527	59118	8513	7732	7841	10655	14328	14655
Еўропа	47570	35848	36730	39097	44353	38693	10413	13723	13727	15607	16465	16498
Амерыкі	24658	35403	26994	27452	32190	32034	8527	8948	9625	11228	11869	12655
Афрыка	9338	7459	8267	8658	9601	10482	1485	5093	6460	8371	9457	9015

раёна пустыні Сахара												
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды 2017, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2017/book/index_2017.pdf

Індэкс глабальнай канкурэнтаздольнасці 2016-2017 ад Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ)²⁵

Даклад аб стане канкурэнтаздольнасці ў свеце (Global Competitiveness Report 2016–2017) змяшчае багацце статыстычнай, сацыялагічнай і аналітычнай інфармацыі. Яна дазваляе адказаць на ключавое пытанне эканамічнай палітыкі: *«Што рабіць дзяржаве, каб разняволіць дух прадпрымальніцтва, забяспечыць высокі доўгатэрміновы рост эканомікі, прыцягнуць грошы, тэхналогіі і мазгі»*. Чым больш канкурэнтаздольная краіна, тым больш у яе магчымасцей забяспечыць высокія тэмпы эканамічнага росту і, такім чынам, павысіць дабрабыт людзей.

Індэкс глабальнай канкурэнтаздольнасці (ІГК) складзены так, што можна арганізоўваць працу ўрада па кожным з 12 выдзеленых катэгорый і маніторыць прагрэс пры дапамозе прапанаванай метадалогіі. Каб стаць шчаслівай, квітнеючай і па-сапраўднаму сацыяльна арыентаванай, Беларусі трэба адаптаваць інстытуты, эканамічную палітыку і фактары, якія вызначаюць прадукцыйнасць самых канкурэнтаздольных краін свету. Сярод іх Швейцарыя, нязменны лідар рэйтыngu вось ужо восем гадоў запар, Сінгапур, ЗША, Нідэрланды, Ганконг, Германія, Швецыя і Японія.

Даклад 2016 г. выйшаў «падчас росту няроўнасці даходаў, сацыяльнага і палітычнага напружання, а таксама агульнага пачуцця няпэўнасці на конт будучыні. Тэмпы эканамічнага росту застаюцца ўстойліва нізкімі: кошты на сыравінныя рэсурсы, як і аб'ёмы гандлю, упалі, павялічваюцца знешнегандлёвыя дысбалансы, дзяржаўныя фінансы знаходзяцца ў стрэсавым стане».

У такім складаным кантэксце пашырае свой уплыў Чацвёртая прамысловая рэвалюцыя. Яна сцірае лініі паміж фізічным, лічбавым і біялагічным так, што ні адзін прамысловы сектар не можа працаваць па-старому. Прыкладна кожныя пяць гадоў у свеце падвойваецца колькасць робатаў. У 2002 г. іх было 69 тысяч, у 2014 г. – 229 тысяч. Паводле ацэнак экспертаў, да 2018 г. іх будзе 400 тысяч. Да 2020 года колькасць дывайсаў, якія паміж сабой будуць злучаныя праз інтэрнэт, павялічыцца з 13,4 млрд да 38,5 млрд. Аб'ём продажу тавараў праз інтэрнэт з 2014 па 2019 г. павялічыцца з 6% да 12,8% агульнага рознічнага абароту.

Старыя лідары рынку знаходзяцца пад велізарным ціскам дынамічных, агрэсіўных пачаткоўцаў. 88% кампаній, якія ўваходзілі ў спіс самых багатых камерцыйных арганізацый Fortune 500, апынуліся па-за спісам у 2014 г. 3

²⁵The Global Competitiveness Report 2016-2017. Верасень 2016, http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

1997 па 2012 гг. працягласць жыццёвага цыклу тавараў ва ўсіх сектарах прамысловасці скарацілася на 24%. Пры такіх касмічных хуткасцях тэхналагічных перамен на рынку палітыка самаізаляцыі, гандлёвага і інвестыцыйнага інтэрвенцыянізму надаюць краіне статус беднай сметніцы старых тэхналогій.

У Топ-10 самых канкурэнтаздольных краін свету па-ранейшаму дамінуюць еўрапейцы, але нельга не адзначыць выразны водападзел паміж лідарамі (Германія, Швецыя, Нідэрланды) і аўтсайдарамі. Грэцыя ў чарговы раз апусцілася ў рэйтынг, апынуўшыся на 86 месцы, Італія – на 44-м месцы, Партугалія – на 46-м. Балгарыя заняла 50-е месца, Славенія апынулася на 56-м, Румынія апусцілася на 62-е, Славакія 65-я, Венгрыя 69-я, Харватыя – на 74-м месцы. Сербія, якая імкнецца ўступіць у Еўразвяз, апынулася на 90-м месцы з 138 краін.

Канкурэнцыя паміж рэгіёнамі інтэнсіфікуецца. Кітай замацаваўся ў Топ-30, заняўшы 28-е месца, Індыя здзейсніла рывок уверх адразу на 16 месцаў, заняўшы 39-ую пазіцыю. Сярод краін нашага рэгіёну самую высокую пазіцыю займае Эстонія (30-е месца). Досыць высока апынуліся Літва (35-ае) і Польшча (36-ае). Следам ідзе Азербайджан (37-ае), Расія (43), Латвія (49) і Казахстан (53). Адсталі ад іх Арменія (79), Украіна (85), Малдова (100) і Кыргызстан (111). Беларусь да гэтага часу не ўваходзіць у рэйтынгі СЭФа. Па ацэнцы АЦ «Стратэгія», наша краіна магла б прэтэндаваць на 84-е месца, прыкладна там, дзе знаходзіцца Кіпр і Намібія.

Нашы моцныя бакі – інфраструктура, сістэма адукацыі, праца праваахоўных органаў па забеспячэнні фізічнай бяспекі і парадку. Нашы слабасці – няздольнасць ствараць спрыяльныя ўмовы для талентаў, рыгідны рынак працы, слабасць сістэмы процідзеяння манаполіям, вялікі цяжар дзяржаўнага рэгулявання, а таксама някасная, марнатраўная сістэма дзяржаўнага кіравання.

Свет сёння адмаўляецца ад адкрытасці, аднаўляе гандлёвыя бар'еры, стварае дадатковыя перашкоды для замежных інвестыцый. У выніку, на думку выканаўчага старшыні СЭФа Клаўса Шваба, урадам складаней забяспечыць устойлівы, інклюзіўны рост.

Шматлікія даследаванні даказваюць марнасць спроб «распарадчыкаў чужога» (палітыкаў і чыноўнікаў) запусціць матор эканамічнага росту за кошт колькаснага грашовага змякчэння, г. зн. за кошт эмісіі новых грошай і зніжэння кошту крэдыту да нуля. Даваць новыя грошы камерцыйным структурам, якія чыноўнікі аднеслі ў катэгорыю «занадта-вялікія / важныя-каб-абанкруціцца», – гэта рабіць багатых наменклатурных бізнес-фаварытаў яшчэ багацейшымі. Яны валодаюць імунітэтам ад банкруцтва і неабмежаванымі магчымасцямі па размеркаванні велізарных грошай, актываў і рэсурсаў на сваю карысць. СЭФ недастаткова катэгарычны ў асуджэнні колькаснага змякчэння. Ён толькі лічыць, што яно павінна было б суправаджацца інстытуцыянальнымі, структурнымі рэформамі па павышэнні канкурэнтаздольнасці. Як паказвае практыка ЗША, Японіі, Брытаніі і ЕС,

грашовы друкаваны станок чыноўнікам уключыць лёгка, а вось на правядзенне рэформаў не хапае палітычнай волі.

У кантэксце тэндэнцый Чацвёртай прамысловай рэвалюцыі СЭФ вылучае пяць фактараў, якія важна ўлічваць кожнай краіне пры фармуляванні эканамічнай палітыкі будучыні. **Першы** – «прадукцыйнасць – ключавы драйвер росквіту». Сыравіна, прамежкавыя тавары, чалавечы капітал трэба выкарыстоўваць больш разумна, лепш і хутчэй. Беларусь працягвае вытворчасць па старых, небяспечных традыцыях, на дапатопным абсталяванні. Таму прадукцыйнасць працы ў нас у 2–4 разы горшая, чым у сусветных лідараў, энергаёмкасць у – 3–4 разы вышэйшая. Калі ў руках распарадчыкаў чужога ~ 80% актываў і рэсурсаў краіны, інакш і быць не можа.

Другі – «арыентацыя на будучыню – ключавы аспект эканамічнай палітыкі». Найноўшыя тэхналогіі хутка руйнуюць звыклы прамысловы ўклад. Адаптацыя да зменаў павінна проходзіць на ўзроўні прыватных кампаній, г. зн. дэцэнтралізавана, а не праз жорсткую Вертыкаль улады. Тут важна радыкальна памяняць сістэму адукацыі і прафесійнага навучання, зрабіць рынак працы максімальна гнуткім і адкрытым, забяспечыць хуткі, лёгка ўваход на рынак і выхад з яго. Беларусь жа выбрукавала сабе дарогу ў пекла традыцыйнымі для савецкіх часоў пяцігодкамі.

Трэці фактар – «змена сэнсу паняцця «інавацыі»». Уся краіна павінна стаць адзінай экасістэмай, у якой не толькі праводзяцца навуковыя веды, але праз бізнес-працэсы і ўцягванне грамадства адбываецца хуткае іх тэсціраванне і прымяненне. У такой мадэлі цэнтралізаванае планаванне, дзяржаўнае імпорт-замышчэнне абсурдныя і шкодныя. Рэгулярная сістэма ў цэлым і падатковая сістэма ў прыватнасці павінны стымуляваць творчасць і прадпрыемальніцтва, кааперацыю і інтэрнацыяналізацыю. Выключэнне бізнес-супольнасці і грамадзянскай супольнасці з працэсаў прыняцця рашэнняў – гэта ўдар па нацыянальнай канкурэнтаздольнасці.

Чацвёрты фактар – «інфраструктура інфармацыйнага і тэлекамунацыйнага сектара – гэта імператыў». Краіны, якія не прымуць стандартаў і правілаў лічбавай эканомікі, асуджаныя. Яны павінны падмацоўвацца транспартнай інфраструктурай. Эканоміка сініх пячатак, папяровых справаздачаў, чэргаў каля кабінетаў чыноўнікаў – гэта эканоміка бедных людзей і багатых начальнікаў. Улік гэтага фактара ў Беларусі прадугледжвае разбурэнне манаполіі «Белтэлекама», а таксама энергетычных і транспартных дзяржаўных кампаній.

Пяты фактар – выраўноўванне ўмоў для вытворчасці тавараў і паслуг у сусветнай эканоміцы. Сёння трансферт ведаў, грошай і тэхналогій здзяйсняецца вокамгненна. Не трэба месяцамі плыць морам, каб даставіць абсталяванне. Можна працаваць у адной камандзе, фізічна размяшчаючыся за тысячы кіламетраў адзін ад аднаго. Паняцце «грамадзянства» хутка губляе эканамічны сэнс, а паняцце «краіна паходжання тавару» ўжо яго амаль страціла. Калі ўрад змагаецца са сваімі грамадзянамі законамі «аб

дармаедах», абмяжоўвае выкарыстанне інтэрнэту і доступу да сучасных фінансавых сістэм і рашэнняў, ён разбурае дабрабыт краіны.

Свет стаў плоскім, і, калі «распарадчыкі чужога» не разбураць цудоўныя навуковыя, тэхналагічныя інавацыі гарачымі, валютнымі, гібрыднымі войнамі, гандлёвымі, фінансавымі і іміграцыйнымі бар'ерамі, да 2050 годзе ў свеце будзе значна менш беднасці, невылечных хвароб, забруджвання навакольнага асяроддзя і бруднай палітыкі. Сёння з улікам інтэнсіўнасці і напрамкаў мутацый Дзяржавы такі сцэнар здаецца поўнай утопіяй.

Краіны свету па Індэксе глабальнай канкурэнтаздольнасці (ІГК), 2014–2017 гг.

Краіна	Месца па Індэксе глабальнай канкурэнтаздольнасці ІГК*			Месца па падіндэксе ІГК								
				Базавыя патрабаванні			Узмацняльнікі эфектыўнасці			Фактары інавацыйнасці		
	2014/2015	2015/16	2016/17	2014/15	2015/16	2016/17	2014/15	2015/16	2016/17	2014/15	2015/16	2016/17
Швейцарыя	1	1	1	4	2	2	5	4	3	1	1	1
Сінгапур	2	2	2	1	1	1	2	2	2	11	11	12
ЗША	3	3	3	33	30	27	1	1	1	5	4	2
Нідэрланды	8	5	4	10	7	4	8	9	9	6	6	6
Германія	5	4	5	11	8	10	9	10	7	4	3	3
Швецыя	10	9	6	12	13	7	12	12	12	7	7	5
Брытанія	9	10	7	24	25	23	4	5	5	8	9	9
Японія	6	6	8	25	24	22	7	8	10	2	2	4
Ганконг	7	7	9	3	3	3	3	3	4	23	23	23
Фінляндыя	4	8	10	8	11	12	10	13	14	3	5	7
Кітай	28	28	28	28	28	30	30	32	30	33	34	29
Эстонія	29	30	30	21	21	20	27	28	28	34	31	33
Чэхія	37	31	31	39	31	31	34	26	27	36	32	35
Літва	41	36	35	37	35	35	38	36	36	44	37	43
Польшча	43	41	36	55	44	45	32	34	34	63	57	55
Расія	53	45	43	44	47	59	41	40	38	75	76	66
Латвія	42	44	49	34	37	41	36	39	42	61	58	58
Казахстан	50	42	53	51	46	62	48	45	50	89	78	76
Грузія	69	66	59	48	51	46	79	77	69	118	118	113
Славакія	75	67	65	70	56	54	51	47	47	73	59	57
Украіна	76	79	85	87	101	102	67	65	74	92	72	73
Грэцыя	81	81	86	76	74	80	65	62	67	74	77	70
Малдова	82	84	100	90	89	101	88	94	102	129	128	131
Беларусь	*90	87	84	104	100	92	93	91	90	97	94	91

*У Індэксе 2014/2015 гг. – 144 краіны, у 2015–2016 гг. – 140 краін, у 2016–2017 гг. – 138 краін,

*па Беларусі адзнака НДЦ Мізэса АЦ «Стратэгія»

Базавыя патрабаванні: інстытуты, інфраструктура, макраэканамічная стабільнасць, ахова здароўя, пачатковая адукацыя.

Узмацняльнікі эфектыўнасці: вышэйшая адукацыя, эфектыўнасць таварных рынкаў і рынку працы, развіццё фінансавага рынку, тэхналагічная гатоўнасць, памер рынку.

Фактары інавацыйнасці: вопыт бізнесу, інавацыйнасць.

Крыніца: The Global Competitiveness Report 2016-2017. верасень 2016, http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

Асноўныя паказчыкі канкурэнтаздольнасці краін свету, 2016 – 2017 гг.

Паказчык	ЗША	Кітай	Германія	Швецыя	Казахстан	Расія	Польшча	Украіна	Літва	Беларусь*
ВУП, млрд. \$ 2015	17947	10983	3358	493	173,2	1324,7	474,9	90,5	41,3	54,8
ВУП, млрд. \$ у ППС	17947	19392	3841	473,4	429,1	3718	1005,4	339,5	82,4	168,0
Насельніцтва, млн чал.	321,6	1375	81,9	9,9	17,7	146,3	38,0	42,6	2,9	9,5
ВУП per capita, \$	55805,2	7990	40997	49866	9796	9055	12495	2125,4	14210	5780
ВУП па ппс, як доля сусветнага ВУП, %	15,81	17,08	3,38	0,42	0,38	3,27	0,89	0,3	0,07	0,1
Баланс бюджэту, % ВУП 2015	-3,7	-2,7	0,6	-0,9	-5,3	-3,5	-2,9	1,2	-0,7	1,8
Валавыя ўнутраныя зберажэнні, % ВУП, 2013	18,7	46,0	27,3	30,4	24,2	23,4	19,9	15,0	16,4	26,2
Інфляцыя, % 2015	0,1	1,4	0,1	0,7	6,5	15,5	-0,9	48,7	-0,7	13,5
Дзярждоўг, % ВУП 2015	105,8	43,9	71,0	44,1	23,3	17,7	51,3	80,2	42,5	31,9
Імпарт, % ВУП 2015	15,5	19,6	39,9	40,0	24,1	21,2	47,4	50,9	79,7	51,9
Экспарт, % ВУП	12,2	23,3	47,0	42,8	29,8	29,5	50,9	55,2	77,9	48,0
Абарона правоў уласнасці, 1 – вельмі слабая, 7 – вельмі моцная	5,6	4,5	5,8	6,3	4,4	3,5	4,2	3,0	4,4	3,3
Абарона правоў інтэлект. уласнасці, 1 – вельмі слабая, 7 – вельмі моцная	5,9	4,3	5,8	6,1	4,1	3,3	4,1	3,2	4,3	3,4
Выкарыстанне бюджэтных рэсурсаў у асабістых мэтах, 1 – вельмі часта, 7 – ніколі	4,9	4,1	5,0	6,2	3,6	3,1	3,9	2,5	3,6	3,8

Паказчык	ЗША	Кітай	Германія	Швецыя	Казахстан	Расія	Польшча	Украіна	Літва	Беларусь*
Давер да палітыкаў, 1 – вельмі нізкі, 7 – вельмі высокі	3,9	4,2	4,8	5,7	4,1	3,3	2,4	2,8	3,1	3,4
Хабар і нефармальныя плацяжы, 1 – вельмі часта, 7 – ніколі	5,3	4,3	5,5	6,5	4,2	3,6	4,8	2,9	4,9	3,8
Незалежнасць лёсаў ад судовай улады, 1 – вельмі залежная, 7 – поўнасьцю незалежная	5,3	4,2	5,6	6,5	3,9	3,4	3,8	2,3	4,1	2,5
Фаварытызм пры прыняцці чыноўнікамі рашэнняў, 1 – заўсёды, 7 – ніколі	3,8	4,1	4,6	5,6	3,4	3,0	3,0	2,5	3,1	2,8
Марнатраўства дзяржвыдаткаў, 1 – вельмі марнатраўныя, 7 – вельмі эфектыўныя	3,1	4,1	4,2	4,8	3,7	2,8	2,9	1,9	2,8	2,2
Цяжар дзяржрэгулявання, 1 – вельмі цяжкі, 7 – лёгкі	4,0	4,1	4,3	4,1	3,8	3,0	2,7	3,4	3,2	2,5
Эфектыўнасць прававой сістэмы ў вырашэнні спрэчак, 1 – вельмі неэфект. 7 – вельмі эфектыўная	5,0	4,1	5,1	5,7	4,1	3,4	3,5	2,8	3,8	2,9
Празрыстасць працэсу прыняцця рашэнняў у дзяржаве, 1 – непразрысты, 7 – вельмі празрысты	5,4	4,6	5,4	5,8	4,8	4,0	3,6	3,7	4,3	2,7

Паказчык	ЗША	Кітай	Германія	Швецыя	Казахстан	Расія	Польшча	Украіна	Літва	Беларусь*
Надзейнасць паслуг паліцыі, 1 – ненадзейны, 7 – поўная надзейнасць	6,0	4,7	5,3	5,7	4,1	3,5	4,1	3,5	4,7	4,9
Абарона правоў мінарытарных акцыянераў, 1 – неабароненыя, 7 – поўная абарона	5,2	4,3	4,8	5,6	4,1	3,5	4,1	2,8	3,8	2,3
Узровень абароны інвестара, 0–10 (лепшая)	6,5	4,3	6,0	7,2	6,7	5,7	6,0	5,3	6,2	3,8
Якасць інфраструктуры, 1–7 (лепшая)	5,7	4,5	5,7	5,5	4,0	4,0	4,2	3,6	5,1	4,8
Якасць дарог, 1–7 (лепшая)	5,6	4,8	5,6	5,3	3,0	2,8	4,0	2,4	4,9	5,1
Якасць сістэмы адукацыі, 1 – дрэнная, 7 – вельмі добрая	5,1	4,3	5,3	4,7	3,7	3,7	3,6	4,0	4,0	3,7
Інтэнсіўнасць канкурэнцыі на ўнутраным рынку, 1 – моцна абмежавана, 7 – свабодная	6,0	5,4	5,9	5,6	4,6	5,0	5,3	4,6	5,5	4,2
Эфектыўнасць анты-манапольнай палітыкі, 1 – не стымулюе канкурэнцыю, 7 – эфектыўна яе стымулюе	5,3	4,3	5,0	5,6	3,5	3,5	3,9	2,5	3,8	2,2
Уплыў падаткаў на стымулы інвеставаць, 1 – значна абмяжоўвае, 7 – не ўплывае	4,2	4,1	3,9	3,6	3,8	3,1	3,3	2,5	3,6	2,8

Паказчык	ЗША	Кітай	Германія	Швецыя	Казахстан	Расія	Польшча	Украіна	Літва	Беларусь*
Агульная падатковая стаўка, % ад прыбытку 2015	43,9	67,8	48,8	49,1	29,2	47,0	40,3	52,2	42,6	51,8
Выдаткі с / г палітыкі 1 – вельмі высокія, 7 – збалансаваныя	4,7	4,5	4,5	4,9	3,8	3,2	3,5	3,7	3,8	3,1
Распаўсюджванне нетарыфных гандлёвых бар'ераў, 1 – вельмі распаўсюджаныя, 7 – свабодны гандаль	4,8	4,3	4,6	5,2	4,4	3,9	4,6	3,8	4,3	3,2
Цяжар мытных працэдур, 1 – вельмі высокі, 7 – эфектыўнае рэгуляванне	5,1	4,4	4,9	5,7	4,3	3,8	4,6	3,0	4,6	3,4
Ступень арыентацыі на спажыўца, 1 – вельмі дрэннае стаўленне, 7 – вельмі добрае	5,6	4,6	5,4	6,0	4,4	4,5	5,1	4,5	5,2	3,5
Прыём на працу і звальненне, 1 – высокія выдаткі, 7 – спрыяльны рэжым	5,1	4,5	4,1	3,3	4,4	4,1	3,5	4,0	3,2	2,4
Уплыў падаткаў на матывацыю працаваць 7 – максімальна спрыяльны	4,5	4,0	3,7	3,1	4,5	3,4	2,9	3,0	3,1	3,0
Здольнасць краіны стрымліваць таленты, 1 – лепшыя з'язджаюць з краіны, 7 – лепшыя застаюцца	5,6	4,2	4,8	5,0	3,6	3,3	3,0	2,5	2,9	2,4

Паказчык	ЗША	Кітай	Германія	Швецыя	Казахстан	Расія	Польшча	Украіна	Літва	Беларусь*
Лёгкасць доступу да крэдыту, 1 – вельмі цяжка, 7 – вельмі лёгка	5,3	4,5	5,0	5,4	3,6	3,0	4,3	3,0	4,2	2,0
Надзейнасць банкаў, 1 – неплацежаздольныя, 7 – надзейныя	5,6	4,6	5,4	6,2	4,2	3,7	5,4	2,1	4,8	3,7
Даступнасць самых сучасных тэхналогій, 7 – самы высокі ўзровень даступнасці	6,5	4,5	6,1	6,6	4,3	4,4	4,8	4,3	5,7	3,9
Якасць мясцовых пастаўшчыкоў тавараў, 7 – найвышэйшая	5,6	4,4	5,9	5,7	4,0	4,3	4,9	4,2	5,1	3,8
Наяўнасць навукоўцаў і інжынераў, 7 – найлепшая	5,5	4,7	5,0	4,9	4,0	4,1	4,3	4,7	4,1	4,0

*Ацэнка АЦ «Стратэгія» на аснове нацыянальнай статыстыкі, дадзеных Сусветнага банка (даклады Doing Business), дакладаў ЕБРР, ААН, сацыялагічных апытанняў кампаніі «**НОВАК**» і **НІСЭПД**.

Крыніца: The Global Competitiveness Report 2016–2017. верасень 2016, http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016–2017_FINAL.pdf

Індэкс інклюзіўнага росту і развіцця 2017 ад Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ)²⁶

Інклюзіўнасць з'яўляецца неад'емнай рысай сучаснай эканамічнай палітыкі заходніх краін. Ёй прысвечана студзеньскае даследаванне Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ) «Даклад аб развіцці і інклюзіўным росце 2017». Важныя не проста эканамічны рост, аб'ём інвестыцый і капіталізацыя фондавага рынку, а размеркаванне багацця. Краіна можа расці на 5–8% у год, але калі ўся выгада канцэнтруецца ў руках жменькі нафтавых баронаў і той часткі наменклатуры, якая іх страхуе, то паўнаўтаснага развіцця краіны няма. Інклюзіўнасць азначае стварэнне магчымасці для кожнага чалавека паўдзельнічаць у эканамічных працэсах. Яна ў значна большай ступені гарантуе ўстойлівае развіццё, нейтралізуе рызыку фарміравання алігархату, распаўсюджвання ўсёахопнай карупцыі і кансервацыі ачагоў беднасці.

Інклюзіўнасць развіцця па-рознаму інтэрпрэтуецца прыхільнікамі свабоднага рынку і дзяржаўнага інтэрвенцыянізму. Апошнія ўвялі гэты тэрмін для таго, каб апраўдаць захаванне прынцыпу «забраць і падзяліць». Па-пралетарску рабіць гэта нямодна і непапулярна. Таму сучасныя ідэолагі Вялікай дзяржавы падвялі пад уладу бюракратыі новую тэорыю. Маўляў, сучасны капіталізм несправядлівы. Ён вядзе да росту няроўнасці і выключэнню з эканомікі значнай часткі насельніцтва. Значыць, з працэсу вытворчасці выпадаюць мільёны людзей. Гэта значыць чалавечы капітал псуецца, і краіна губляе мільярды долараў. Так яны ацэньваюць выдаткі ўпушчанага выгады.

Актыўна ідзе зрушванне акцэнтаў з тэмпаў эканамічнага росту на такія паказчыкі, як рост даходаў, узровень шчасця і якасць жыцця. Адсюль з'яўленне прапановы аб безумоўным даходзе, падатку на фінансавыя аперацыі, забароне выкарыстання наяўных грошай. Усё гэта на фоне экстраардынарнай манетарнай палітыкі, калі пазычальнікам плацяць за тое, што яны крэдытуюцца ў банках. «Канчатковай мэтай нацыянальнай эканамічнай палітыкі з'яўляецца шырокі, устойлівы прагрэс ва ўзроўні жыцця». Гэтая канцэпцыя ўключае ў сябе зарплату і іншыя даходы (да прыкладу, пенсійныя выплаты), а таксама эканамічныя магчымасці, бяспеку і якасць жыцця. Менавіта па гэтым базавым параметры грамадства ацэньвае эканамічную палітыку кіраўніцтва краіны. Многія краіны з цяжкасцю могуць задаволіць сацыяльныя чаканні насельніцтва. Да прыкладу, за апошнія пяць гадоў сярэднегадавы медыяанны даход у развітых краінах скараціўся на 2,4%,

---

²⁶ The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. January 2017 http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

							змененне %
1.	Нарвегія	6,02	1,87	1.	Літва	4,73	2,01
2.	Люксембург	5,86	-2,49	2.	Азербайджан	4,73	-0,46
3.	Швейцарыя	5,75	1,85	3.	Венгрыя	4,57	3,14
4.	Ісландыя	5,48	4,58	4.	Польшча	4,57	3,14
5.	Данія	5,31	1,03	5.	Румынія	4,53	5,17
6.	Швецыя	5,3	0,84	6.	Уругвай	4,53	4,23
7.	Нідэрланды	5,28	-1,69	7.	Латвія	4,52	3,75
8.	Аўстралія	5,18	0,29	8.	Панама	4,52	0,99
9.	Н.Зеландыя	5,09	3,75	9.	Коста-Рыка	4,47	-0,58
10.	Аўстрыя	5,05	0,28	10.	Чылі	4,46	2,07
11.	Фінляндыя	5,04	-3,10	11.	Аргенціна	4,43	-0,11
12.	Ірландыя	5,01	2,28	12.	Тайланд	4,42	1,12
13.	Германія	4,99	1,91	13.	Расія	4,42	1,24
14.	Ю.Карэя	4,95	1,44	14.	Перу	4,41	1,33
15.	Канада	4,90	0,59	15.	Кітай	4,40	1,65
19.	Чэхія	4,78	0,89	17.	Казахстан	4,37	4,36
22.	Эстонія	4,52	-0,36	18.	Балгарыя	4,37	-1,11
23.	ЗША	4,44	0,71	31.	Грузія	4,09	6,82
27.	Італія	4,18	-4,85	34.	Малдова	4,08	1,43

Крыніца: The Inclusive Growth and Development Report 2017. World Economic Forum. January 2017
http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

Індэкс дынамікі і рашучасці прадпрымальнікаў 2017 ад Expert Market²⁷

У студзені 2017 г. амерыканская арганізацыя Expert Market прадставіла рэйтынг самых рашучых, настойлівых прадпрымальнікаў 130-ці краін. Метадалогія вельмі простая: параўнаць лік новых бізнесаў з рэжымам складанасці адкрыцця бізнесу. Калі ў краіне людзі становяцца прадпрымальнікамі, адкрываюць бізнесы насуперак прававым, адміністрацыйным і фінансавым складанасцям, значыць, у іх у вачах гарыць агонь творчасці ў сферы камерцыі, з'яўляецца вострае жаданне сваімі рукамі паляпшаць свой дабрабыт.

Большасць краін, дзе дух прадпрымальніцтва бурліць і ламае ўсе перашкоды, не маюць вялікага ВУП, багатых ТНК, развітай інфраструктуры і заможнага ўрада. Беднасць з'яўляецца магутным матыватарам для паляпшэння жыцця сабе і сваёй сям'і. Таму ў лідарах свету знаходзяцца такія краіны, як Батсвана, Цімор-Лестэ, Габон, Беліз і Сурынам. У дзясятку лепшых трапілі таксама Бразілія, Балгарыя, Мальта і Харватыя. Відавочна, раўненне на развіцця краіны Еўразвязу таксама стварае моцныя стымулы заняцця бізнесам. У развітых краінах, разбэшчаных утрыманствам, вялікай дзяржавай, культура прадпрымальніцтва прытупляецца. Як паказваюць

²⁷ The World's Most Determined Entrepreneurs. Expert market. January 2017
<http://www.expertmarket.com/focus/research/most-determined-entrepreneurs>

апытанні Еўрабарометра, у развітых краінах ЕС 7–12% людзей хацелі б паспрабаваць сябе ў прадпрымальніцтве. Выключэннем з'яўляюцца скандынаўскія краіны, дзе цяга да бізнесу застаецца высокай.

Феномен, калі бедныя, няшчасныя і абмежаваныя знешнімі абставінамі людзі становяцца добрымі бізнесменамі, добра вядомы. Усе мы ведаем шмат гісторый, як дынамічны, моцны, малады чалавек, які жадае прабіцца ў жыцці, прыязджае ў сталіцу з глыбокай правінцыі. Ён працуе, працуе, працуе... Яму няма на каго больш разлічваць. З сям'і і школы ён вынес здароўе, фізічную сілу, кемлівасць і цягу да ведаў. На гэтай базе ён імкнецца стварыць свой дабрабыт.

Аналагічным чынам у развітых краінах дзейнічаюць мігранты з бедных краін, што сталі на шлях развіцця. Апытанні паказваюць, што ў ЗША эмігранты з Індыі, Кітая ці Кубы за адно пакаленне пераходзяць у сярэдні клас, калі разлічваюць на свае сілы, а не на сацыяльную дапамогу ад дзяржавы. Калі ж для эмігрантаў існуе шчодрая сетка матэрыяльнай і нематэрыяльнай дапамогі, то значная частка мігрантаў ператвараецца ў трутняў, якія жывуць на welfare.

У гэтым плане характэрна становішча Канады. Гэтая краіна патрапіла ў Топ-15 краін з самымі вялікімі ўпушчанымі магчымасцямі. Яна заняла толькі 126-е месца. Беларусь таксама ўвайшла ў Топ-10 краін свету (122-е месца) па страчаных магчымасцях з-за занявольвання прадпрымальніцтва. З намі ў адной няшчаснай кампаніі апынулася Украіна (125-ае), Кыргызстан (121) і Узбекістан (128). Расія апынулася на 78-м месцы, Казахстан на 96-м, Малдова на 101-м, Літва на 73-м, Латвія на 45-м, Эстонія на 52-м, Польшча на 93-м. Рэйтынг замыкае Азербайджан. Відавочна, камбінацыя «вялікая нафта, аўтарытарызм, бюракратыя» эфектыўна блакуе жаданне людзей заняцца бізнесам.

У Савецкім Саюзе прыватнага прадпрымальніцтва не было. Людзям, якія займаліся арганізацыяй добраахвотнага абмену таварамі і паслугамі паміж людзьмі, пагражалі турма і канфіскацыя маёмасці. Фарцоўшчыкі, спекулянты – гэта аkurat былі тыя людзі, якія значна лепш ЦК КПСС разумелі рэальны спажывецкі попыт. Пачатак 1990-х стаў для іх залатым часам, але адносна, хаатычная і не падтрыманая законамі свабода працягвалася ўсяго некалькі гадоў. Але і гэтага хапіла, каб у Беларусі з'явіліся сотні тысяч прадпрымальнікаў.

За 25 гадоў у Беларусі паспрабавалі сябе ў прыватным бізнесе больш за мільён чалавек. Калі б гэтых людзей не прымушалі працаваць у жорсткіх рамках мадэлі Дзяржплан/Дзяржзб, дзяржпраграм, бюракратычнага імпартазамышчэння, калі б даць ім зямлю, актывы і доступ да сучасных фінансавых інструментаў, то з высокай ступенню верагоднасці Беларусь была б такой жа шчаслівай сёння, як тая ж Эстонія ці Польшча. Выдаткі ўпушчанай выгады ад занявольвання прадпрымальніцтва – гэта не толькі «ўцёкі мазгоў» і капіталаў. Гэта недаатрыманне дзясяткаў мільярдаў долараў. У 2016 г. ВУП Беларусі склаў \$ 47,2 млрд. Калі б было, як у Эстоніі, наша краіна зрабіла б ВУП на \$ 165 млрд.

**15 країн з самими динамічними, рашучымі прадпрымальнікамі
(з 130 країн свету)**

Краіна	Месца	Месца па лёгкасці адкрыцця бізнесу	Месца па ліку новага бізнесу
Батсвана	1	115	9
Мальта	2	104	3
Цімор-Лестэ	3	111	25
Габон	4	114	34
Бразілія	5	125	48
Беліз	6	118	44
Антыгуа і Барбуда	7	99	38
Балгарыя	8	71	14
Харватыя	9	81	26
Сурынам	10	128	74
Вануату	11	101	52
ЗША	12	47	2
Паўднёвая Афрыка	13	103	61
Уганда	14	121	79
Кіпр	15	48	8

Крыніца: The World's Most Determined Entrepreneurs. Expert market. January 2017 <http://www.expertmarket.com/focus/research/most-determined-entrepreneurs>

**15 країн свету з самімі вялікімі ўпушчанымі магчымасцямі
(з 130 країн свету)**

Краіна	Месца	Месца па лёгкасці адкрыцця бізнесу	Месца па ліку новага бізнесу
Санта Люцыя	116	59	102
Конга	117	82	127
Бутан	118	80	126
Самоа	119	36	85
Буркіна Фасо	120	63	116
Кыргызстан	121	29	83
Беларусь	122	30	84
Аман	123	32	86
Арменія	124	9	70
Украіна	125	19	91
Канада	126	2	77
Ямайка	127	12	87
Узбекістан	128	24	99

Афганістан	129	39	117
Азербайджан	130	5	89

Крыніца: The World's Most Determined Entrepreneurs. Expert market. January 2017 <http://www.expertmarket.com/focus/research/most-determined-entrepreneurs>

Індэкс чалавечага развіцця ад ААН²⁸

У Індэксе чалавечага развіцця (ІЧР-2016) ад ААН Беларусь заняла 52-е месца. Сярэдняя працягласць жыцця пры нараджэнні ў 2015 г. склала ў нашай краіне 71,5 гадоў, чаканы лік гадоў навучання – 15,7 гадоў. У сярэднім беларусы вучацца 12 гадоў. З валавым нацыянальным прыбыткам (ВНП) на душу насельніцтва ў 2015 г. \$15629 нашай краіне вельмі крыху не хапіла, каб увайсці ў прэстыжную групу краін з вельмі высокім узроўнем чалавечага развіцця (51 краіна). Усе гэтыя лічбы і статус краіны з высокім узроўнем чалавечага развіцця ніяк не вяжуцца з барацьбой улады з «дармаедамі», прымусам да грамадскіх прац і адным з самых нізкіх у свеце дапамог па беспрацоўі. Дэкрэт № 3 ставіць пад сумнеў валіднасць і сэнс Індэкса чалавечага развіцця.

ІЧР-2016 ставіцца да ацэнкі сацыяльнай арыентацыі эканомікі краіны так, як індэкс лёгкасці вядзення бізнесу (Doing business) – да якасці дзелавога клімату. У гэтых індыхатарах толькі невялікая доля праўды, а астатняе – фармальныя абагульненні і ўсярэдненні.

Практычна ўсе паказчыкі, па якіх ААН ацэньвае развіццё чалавечага капіталу, у Беларусі знаходзяцца ў прамым кіраванні беларускіх улад. Працягласць жыцця – як бы прасты індыхатар, але за ім стаіць цэлая серыя паказчыкаў з сферы аховы здароўя. Дзіцячая смяротнасць, колькасць урачоў на 10 тысяч насельніцтва, дзяржвыдаткі на ахову здароўя, доля дзяцей з недаяданнем, імунізацыя, працягласць жыцця пасля 60 гадоў – усё гэта ўлічваецца ў Індэксе. Па многіх з гэтых паказчыкаў Беларусь уваходзіць у Топ-20 свету. Напрыклад, колькасць урачоў у нас на 10 тысяч насельніцтва – 39,3. Для параўнання ў Германіі – 38,9 (4-е месца ў свеце па ІЧР-2016), Даніі (5-е месца) – 34,9, Сінгапуры (5-е месца) – 19,5. У нас высокая якасць сістэмы аховы мацярынства і дзяцінства. Паказчык дзіцячай смяротнасці (на 1000 родаў) у 3,4 выпадку – адзін з лепшых у свеце. Для параўнання: у Швейцарыі (2-е месца) – 3,4 выпадкі, Нідэрландах (7-е месца) – 3,2 выпадкі, Канадзе (10-е месца) – 4,3 выпадкі, ЗША (10-ае) – 5,6 выпадкаў. Пры гэтым у вольнарынкавым Сінгапуры, дзе цудоўна працуе сістэма індывідуальных медыцынскіх страхавых рахункаў і свабодны выбар вытворцаў медыцынскіх паслуг, дзяржвыдаткі на ахову здароўя складаюць толькі 2,1% ВУП, а ў ЗША – 8,3% ВУП. Працягласць жыцця сінгапурца пасля дасягнення 60-гадовага ўзросту – 25,1 года, у ЗША – 23,3 года, у Беларусі пры дзяржвыдатках на ахову здароўя 3,7% ВУП – 18,1 года. Пры

²⁸ Human Development Report 2016. Human Development for Everyone. United Nations, March 2017 http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf

гэтым, нязменна са спасылкай на сусветны вопыт, беларускія ўлады захоўваюць манаполію дзяржавы на рынку медыцынскіх паслуг, падтрымліваюць сваіх фармацэўтычных імпартазамыяльнікаў і блакуюць любыя спробы правядзення паўнаўтаснай рэформы сістэмы аховы здароўя.

Аналагічная сітуацыя па другім кампаненце ІЧР – сістэме адукацыі. У ім ацэньваюцца такія фактары, як ахоп пачатковай, сярэдняй і вышэйшай адукацыяй, колькасць адлічваемых з пачатковай школы, доля настаўнікаў у пачатковай школе з кваліфікацыяй настаўнікаў, суадносіны «колькасць вучняў на аднаго настаўніка» і дзяржвыдаткі на адукацыю. Па колькасных крытэрыях Беларусь выглядае цалкам прыстойна, не адрозніш ад развітай краіны. Узровень дзяржвыдаткаў на адукацыю – 5% ВУП, як у Германіі (4,9%), Швейцарыі (5,1% ВУП) або ЗША (5,2% ВУП). Ахоп вышэйшай адукацыяй у Беларусі – 89%, што значна вышэй, чым у лідара рэйтынгу Нарвегіі (77%), Швейцарыі (57%), Германіі (65%) ці Швецыі (62%).

Па сутнасці справы, беларускія ўлады ўвялі ўсеагульную вышэйшую адукацыю. І гэта нам дало эфект кіраванага, успрымальнага да дзяржаўных СМІ насельніцтва. Фармальна высокія паказчыкі па адукацыі ў Індэксе чалавечага развіцця з'яўляюцца паказчыкамі хутчэй эфектыўнасці дзяржаўнай прапаганды і кіравання ўспрыманням людзей, чым якасці чалавечага развіцця.

Асобныя паказчыкі Індэкса чалавечага развіцця, ІЧР-2016

Месца ў ІЧР-2016*	Краіна	Значэнне ІЧР-2016	Сярэдняя працягласць жыцця пры нараджэнні, гадоў 2015	Сярэдняя працягласць жыцця пасля дасягнення 60 гадоў, гадоў 2010/2015	ВНП на душу насельніцтва, па ппс у \$ 2011, 2015 г.
1.	Нарвегія	0,949	81,7	23,9	67614
2.	Аўстралія	0,939	82,5	24,9	42822
2.	Швейцарыя	0,939	83,1	25,0	56364
4.	Германія	0,926	81,1	23,5	45000
5.	Данія	0,925	80,4	22,8	44519
5.	Сінгапур	0,925	83,2	25,1	78162
7.	Нідэрланды	0,924	81,7	23,8	46326
8.	Ірландыя	0,923	81,1	23,4	43798
9.	Ісландыя	0,921	82,7	24,5	37065
10.	Канада	0,920	82,2	24,7	42582
10.	ЗША	0,920	79,2	23,3	53245
12.	Ганконг	0,917	84,2	25,8	54265
14.	Швецыя	0,913	82,3	24,3	46251

17.	Японія	0,903	83,7	25,8	37268
18.	П. Карэя	0,901	82,1	24,3	34541
30.	Эстонія	0,865	77,0	21,3	26362
36.	Польшча	0,855	77,6	21,5	24117
37.	Літва	0,848	73,5	19,2	26006
38.	Чылі	0,847	82,0	25,2	21665
44.	Латвія	0,830	74,3	19,8	22589
49.	Расія	0,804	70,3	18,4	23286
52.	Беларусь	0,796	71,5	18,1	15629
56.	Казахстан	0,794	69,6	17,1	22093
84.	Арменія	0,743	74,9	19,6	8189
84.	Украіна	0,743	71,1	18,1	7361
90.	Кітай	0,738	76,0	19,4	13345
107	Малдова	0,699	71,7	17,3	5026

*Месца з 185 краін.

Крыніца: Human Development Report 2016. Human Development for Everyone. United Nations, March 2017
http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf

Індэкс эфектыўнасці энергетычнай сістэмы 2017 ад Сусветнага эканамічнага форуму²⁹

Беларусь павольна спрабуе зняць з сябе нафтагазавае пракляцце. **Шматгадовая залежнасць ад танных энергарэсурсаў з адной крыніцы сыграла з беларускімі ўладамі злы жарт. Рэформа энергетыкі спынілася.** Энергетычны рынак не з'явіўся. Перакрыжаванае субсідаванне і коштавая дыскрымінацыя прыватных вытворцаў тавараў і паслуг узмацніліся. Для вытворчасці адзінкі ВУП Беларусь траціць электраэнергіі ў 3–4 разы больш, чым краіны Еўрасаюза. Дзяржава засталася манапалістам з усімі вынікаючымі для спажыўцоў электраэнергіі наступствамі. Вось мы і нарваліся. Павольна прыходзіць усведамленне таго, што без змены правіл функцыянавання энергетычнага сектара, звесці ўсю рэформу да з'яўлення Беларускай АЭС было б грубай памылкай.

Беларусь упершыню ўвайшла ў аўтарытэтны рэйтынг Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФа). Міжнародныя эксперты прадставілі Індэкс эфектыўнасці энергетычнай сістэмы 2017 (Global Energy Architecture Performance Index Report 2017). Наша краіна заняла 89-е месца, што пацвярджае аб'ектыўныя высновы аб назапашанні сур'ёзных праблем у сферы энергетыкі. З 2009 па 2017 гг. Беларусь пагоршыла сваё месца ў рэйтынгу на 15 пазіцый.

Паводле звестак Белстата, энергаёмістасць ВУП (тон умоўнага паліва ў нафтавым эквіваленце на тысячу долараў ЗША ў цэнах і па парытэту

²⁹ Global Energy Architecture Performance Index Report 2017. World Economic Forum. March 2017.
http://www3.weforum.org/docs/WEF_Energy_Architecture_Performance_Index_2017.pdf

пакупніцкай здольнасці 2010 г.) у 2000 г. складала 0,34, у 2010 г. – 0,19, у 2014 г. – 0,17. Па гэтым паказчыку мы практычна не адрозніваемся ад вялікага Кітая (0,18 тон). Для параўнання: у Італіі, Ірландыі і Сінгапуры ў 2000-м годзе было 0,09. У нас гэты паказчык лепшы, чым у багатай энергарэсурсамі Расіі (0,22 тон) і Казахстане (0,2), але гэта слабое суцэсненне для краіны, якая ў выпадку правядзення рэформы энергетычнага сектара, магла б на мільярды долараў павялічыць прадукцыйнасць працы. СЭФ рэкамендуе падрыхтаваць энергетычную сістэму да дэцэнтралізаванай генерацыі электраэнергіі з самых розных крыніц, канкурэнцыі і цэнавай лібералізацыі. Цікавы вопыт Швецыі: *«Дэрэгуляванне рынку электраэнергіі ў Швецыі ў 1996 годзе дапамагло разняволіць прыватныя інвестыцыі, якія прывялі да актыўнага ўкаранення сучасных тэхналогій. Швецыя стала першай краінай, якая ў 2009 г. ўстанавіла «разумныя» прыборы ўліку для спажываўцаў»*. Сёння Швецыя з'яўляецца адным з сусветных лідараў па якасці энергетычнай сістэмы. Беларусь за цывілізаваным светам у энергетычнай палітыцы не пайшла – і затрымалася ў няшчасным энергетычным мінулым.

Нельга зводзіць рэформу энергетыкі да замены лямпачак, павышэння тарыфаў для насельніцтва або давядзення квот на спажыванне. Сёння сучасныя тэхналогіі адкрываюць гіганцкія магчымасці для паляпшэння якасці энергетычнай сістэмы. На думку СЭФа, «эфект ад трансфармацыі энергасістэмы ў бліжэйшыя 10 гадоў можа скласці \$2,4 трлн. Грамадства атрымае выгаду ад выкарыстання розных крыніц экалагічна чыстай электраэнергіі, стварэння новых працоўных месцаў і пашырэння выбару для спажываўцаў». Для гэтага тэхналогіі павінны працаваць у якасным рэгулятарным полі. Пры правільнай арганізацыі энергасістэмы, прымянення адэкватных бізнес-мадэляў нават хатнія гаспадаркі з нізкімі даходамі могуць стаць саўдзельнікамі «разумнай» энергасістэмы і атрымліваць ад яе дадатковыя выгады.

Сучасныя «зялёныя» тэхналогіі ў разы больш эфектыўныя і больш якасныя, чым іх аналагі 20-гадовай даўніны. Актыўнае іх укараненне дазволіла б істотна паменшыць залежнасць ад расійскіх вуглевадародных энергарэсурсаў. З 2000 г. доля сонечнай электраэнергіі ў сусветнай генерацыі падвойваецца кожныя два гады, ветранай – кожныя чатыры гады. Пры кожным падваенні выдаткі сонечнай электраэнергіі скарачаюцца на 24%, ветранай – на 19%. За кароткі час тэхналогіі ў электрамабільях дазволілі павялічыць адлегласць, якую можна праехаць на адной зарадцы, з 161 км. да 483 км. Кошт акумулятараў паменшыўся з \$1000 за кВ/гадзіну ў 2010 да менш як \$300 у 2015 г. У выніку колькасць электрамабільаў на дарогах у 2015 г. перавысіла адзін мільён. Эксперты прагназуюць, што да 2020 г. кошт акумулятара знізіцца да ўзроўню менш за \$ 200 за кВ.

Сонечныя панелі на дахах ператвараюць хаты ў мініэлектрастанцыі. У 2015 г. ва ўсім свеце іх магутнасць складала 260 ГВт. Да 2020 г. яна перавысіць 700 ГВт. Кошт сонечнай панелі паменшыўся з \$7 за кВ/г у 2009 г. да менш як \$3 за кВ/г у 2015 г. Паводле ацэнкі СЭФа, інвестыцыі ў энергаэфектыўныя

рашэнні з 1990 г. дазволілі скараціць энергаспажыванне, эквівалентнае спажыванню каля 5 млн дамоў. У выніку выкарыстання сучасных лямпачак энергаспажыванне на асвятленне скарацілася больш чым на 75%.

Краіны ў Індэксе эфектыўнасці энергетычнай сістэмы 2017

Месца	Краіна	Значэнне індэкса ў 2017 г.	Эканамічны і рост развіццё	Экалагічная ўстойлівасць	Доступ да энергіі і бяспека	2009–2017 гг., трэнд
1.	Швейцарыя	0,80	0,74	0,77	0,88	+1
2.	Нарвегія	0,79	0,67	0,75	0,95	-1
3.	Швецыя	0,78	0,63	0,80	0,90	+1
4.	Данія	0,77	0,69	0,71	0,91	+1
5.	Францыя	0,77	0,62	0,81	0,88	-2
6.	Аўстрыя	0,76	0,67	0,74	0,88	+2
7.	Іспанія	0,75	0,65	0,73	0,87	4
8.	Калумбія	0,75	0,73	0,68	0,83	+2
9.	Н.Зеландыя	0,75	0,59	0,75	0,90	+3
10.	Уругвай	0,74	0,69	0,71	0,82	+15
16.	Ірландыя	0,72	0,69	0,65	0,81	+6
17.	Латвія	0,71	0,62	0,73	0,80	=
19.	Германія	0,71	0,62	0,64	0,88	-5
31.	Чэхія	0,69	0,58	0,62	0,88	+5
35.	Літва	0,68	0,57	0,70	0,78	-9
37.	Польшча	0,67	0,66	0,56	0,80	4
39.	Сінгапур	0,67	0,65	0,55	0,81	-1
48.	Расія	0,65	0,55	0,60	0,80	-15
52.	ЗША	0,65	0,54	0,50	0,89	+2
55.	Грузія	0,64	0,46	0,74	0,72	-13
56.	Эстонія	0,64	0,57	0,60	0,75	-5
58.	Арменія	0,63	0,49	0,72	0,70	-1
62.	Казахстан	0,62	0,54	0,55	0,77	-4
73.	Украіна	0,58	0,30	0,65	0,79	4
79.	Малдова	0,57	0,41	0,61	0,69	+9
89.	Беларусь	0,55	0,36	0,62	0,66	-15
94.	Кыргызстан	0,54	0,23	0,75	0,63	-25
95.	Кітай	0,53	0,46	0,42	0,72	-1

* Шкала індэкса ад «0» да «1», дзе «1» – лепшы вынік. Індэкс ахоплівае 127 краін, уключае 18 індыкатараў, якія разбіты на тры групы. Ён ўлічвае такія

фактары, як кошт імпарту энергетычных тавараў і залежнасць ад імпарту, кошт электрычнасці для прамысловасці, ступень скажэння коштаў на бензін і дызельнае паліва, долю альтэрнатыўнай і ядзернай энергіі ў агульным балансе, спажыванне паліва пасажырскімі аўтамабілямі, электрыфікацыя, якасць прапановы электраэнергіі, дыверсіфікацыя крыніц.

Крыніца: Global Energy Architecture Performance Index Report 2017. World Economic Forum. March 2017. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Energy_Architecture_Performance_Index_2017.pdf

Індэкс успрымання карупцыі ад Transparency International³⁰

У лістападзе 2016 г. аўтарытэтны барацьбіт з карупцыяй у свеце, Transparency International, апублікаваў чарговы Даклад па ацэнцы карупцыі ў свеце «Людзі і карупцыя: Еўропа і Цэнтральная Азія. Барометр па вымярэнні карупцыі ў свеце». Аналітыкі правялі апытанне 60 тысяч чалавек у 42 краінах, каб пераканацца, што мадэль дзяржавы ўсеагульнага інтэрвенцыянізму і карупцыя неразлучныя, асабліва ў краінах, дзе няма рэлігійных, культурных і грамадскіх традыцый патрабаваць ад «распарадчыкаў чужога» (палітыкаў і чыноўнікаў) сумленнасці, адкрытасці і празрыстасці.

Аўтары даклада напрамую звязваюць рост нацыяналізму і папулізму ў Еўропе з карупцыяй. Дэмакратычныя інстытуты (палітычныя партыі, урады, парламенты, мясцовыя органы ўлады) страцілі давер людзей. Элітызм у прыняцці рашэнняў, вылучэнне наменклатурных фаварытаў у бізнесе, ручное кіраванне адукацыяй і аховай здароўя пры комплекснай сетцы дзяржаўнага рэгулявання агалілі дэфекты дэмакратыі. **Калі праз рукі палітыкаў і чыноўнікаў праходзяць дзясяткі мільярдаў чужых грошай, спакуса каналізаваць невялікі ручаёк ў сваю кішэнь надта вялікая.** Адкаты, кумаўство, непатызм, злоўжыванні пры размеркаванні бюджэту – усё гэта ў той ці іншай меры ўласціва практычна ўсім краінам Еўропы. Зразумелая справа, у Скандынаўскіх краінах і Германіі менш, але ў Паўднёвай Еўропе і новых членах ЕС дэфектыўны чалавечы капітал, схільны да карупцыі, нікуды не падзеўся.

Насельніцтва памылкова думала, што перадача ў рукі дзяржавы паслуг у вытворчасці тысяч тавараў і паслуг не будзе мець негатыўных экстэрналіяў. Яно памылілася, і сёння выказвае недавер палітычнаму істэблішменту. Народ хацеў атрымаць казку ўсеагульнай роўнасці, дабрабыту і справядлівага развіцця, а атрымаў стагнацыю, крызісы, карупцыю і кланавасць. Звычайнай справай стаў пераход палітычных VIP-аў на працу да ўплывовых лабістаў. Былы канцлер Германіі Г. Шродэр зліўся з «Газпромам». Былы прэзідэнт Еўрапейскай камісіі Хасэ Мануэль Бароза прыняў прапанову працы ад Goldman Sachs. Вялікая дзяржава заўсёды абрастае вялікімі лабістамі. На

³⁰ http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

фоне эканамічнага ўздыму гэта не асабліва раздражняла выбаршчыкаў, але ва ўмовах застою і зніжэння рэальных даходаў людзі пачалі задаваць пытанні ў грубай форме. Пасля Brexit і Трампа, на фоне катастрофічна нізкай папулярнасці лідараў Францыі і Італіі нават Заходнюю Еўропу могуць чакаць вялікія палітычныя ўзрушэнні.

Даклад пераканаўча даказвае, што дзяржава не спраўляецца з карупцыяй. Гэта заканамерна, бо «распарадчыкі чужога» самі з'яўляюцца яе галоўнай крыніцай, арганізатарам і кантралёрам. Вось асноўныя вынікі. Адзін з трох рэспандэнтаў лічыць, што карупцыя – адна з самых вялікіх праблем для іх краіны. У Косава, Іспаніі і Малдове 2/3 людзей лічаць карупцыю вялікай праблемай. Беларусь па гэтым пытанні выглядае цалкам прыстойна. Толькі 14% лічаць карупцыю адной з трох самых вялікіх праблем. Лепш толькі ў Грузіі (12%), Швейцарыі (10%), Швецыі (6%) і Германіі (2%). Для параўнання: у Казахстане – 37%, Расіі – 39%, Літве – 54%, Украіне – 56%.

53% рэспандэнтаў лічаць, што іх урад дрэнна спраўляецца з карупцыяй. Ва Украіне (86%), Малдове (84%), Босніі і Герцагавіне (83%), Іспаніі (80%) чатыры з пяці грамадзян (ад 80 да 86%) лічаць, што ўрад не спраўляецца з карупцыяй. У Беларусі такіх 45%, у Расіі – 62%. Лепшы паказчык у Швецыі і Швейцарыі – 28%. Не дзіўна, што людзей пачынае ванітаваць ад дэмакратыі. Калі палітыкі Малдовы і Украіны пад еўрапейскімі сцягамі выбудоўваюць новыя схемы крадзяжу і рабавання краіны, людзі хочуць аўтарытарных, але сумленных і справядлівых кіраўнікоў.

З дзевяці сацыяльных і прафесійных груп самымі карумпаванымі з'яўляюцца члены парламента і дзяржаўныя служачыя. У Малдове 76% апытаных лічаць членаў парламента карумпаванымі, ва Украіне такіх 64%, у Беларусі – 22%. Лепш толькі ў Бельгіі (19%), Нідэрландах (12%), Швейцарыі (11%), Швецыі (10%) і Германіі (6%).

Больш за чвэрць грамадзян лічаць кіраўнікоў бізнесу таксама моцна карумпаванымі (26%). Трое з пяці грамадзянаў рэгіёну лічаць, што багатыя маюць занадта вялікі ўплыў на палітыку. У Іспаніі такіх 88%, Партугаліі – 85%. Хабарніцтва па-ранейшаму шырока распаўсюджана, асабліва ў краінах СНД. Амаль кожны трэці спажывец паслуг дзяржавы даваў хабар (30%) на працягу мінулага года, у Таджыкістане такіх 50%. У Беларусі такіх 20%, Расіі – 34%, Украіне – 38%.

27% апытаных лічаць, што з карупцыяй нельга нічога зрабіць, у краінах ЕС 24% лічаць, што самы эфектыўны спосаб барацьбы з карупцыяй – гэта заяўляць пра яе.

Людзі не заяўляюць аб карупцыі з-за страху. Гэта галоўная прычына (30%).

Толькі 38% апытаных лічаць, што заяўляць аб карупцыі – гэта сацыяльна прымальныя паводзіны. Заяўляць пра карупцыю па-ранейшаму лічыцца стукацтвам, якое асуджаецца. Скрасці ў дзяржавы – гэта адно, а ў чалавека – зусім іншае.

Самыя вялікія праблемы з карупцыяй у Арменіі, Босніі і Герцагавіне, Літве, Малдове, Расіі, Сербіі і Украіне. Самыя багатыя краіны – Германія і Швецыя. За імі ідуць Швейцарыя і Нідэрланды. Беларусь апынулася амаль у самай сярэдзіне – на 20-м месцы, апярэдзіўшы такія краіны – члены ЕС, як Чэхія, Латвія, Харватыя, Венгрыя, Румынія і Славакія.

Падкрэслім, што гаворка ідзе пра ўспрыманне карупцыі людзьмі, а не аб рэальным яе узроўні. У Беларусі асабліва адчувальныя сферы для карупцыі шчыльна зачыненыя ад грамадзянскага і парламенцкага кантролю. А на побытавым узроўні ў нас сапраўды менш карупцыі, чым у Расіі, Украіне ці Малдове. На фоне адсутнасці рэлігійных, грамадзянскіх, этнічных канфліктаў, высокай якасці праваахоўных паслуг па забеспячэнні базавай фізічнай бяспекі, пры развітай інфраструктуры Беларусь шмат каму на постсавецкай прасторы здаецца прывабнай мадэллю.

Успрыманне карупцыі ў асобных краінах Еўропы і Азіі, 2016

Краіна	Ці з'яўляецца карупцыя адной з самых вялікіх праблем краіны?	Як працуе ўрад па барацьбе з карупцыяй?	Наколькі карумпаваныя члены парламента?	Колькі людзей давала хабар?	Ці з'яўляецца данос на карупцыянераў сацыяльна прымальным?
Германія	Пазітыўны	*	Пазітыўны	Пазітыўны	Пазітыўны
Швецыя	Пазітыўны	Сярэдні	Пазітыўны	Пазітыўны	Пазітыўны
Швейцарыя	Пазітыўны	Пазітыўны	Пазітыўны	*	Сярэдні
Нідэрланды	Сярэдні	Сярэдні	Пазітыўны	Пазітыўны	Сярэдні
Грузія	Пазітыўны	Негатыўны	*	Пазітыўны	Пазітыўны
Брытанія	Сярэдні	Негатыўны	Сярэдні	Пазітыўны	Пазітыўны
ЕС+	Сярэдні	Негатыўны	Сярэдні	Пазітыўны	Сярэдні
Эстонія	Сярэдні	Сярэдні	*	Пазітыўны	Негатыўны
Італія	Пазітыўны	Негатыўны	Негатыўны	Пазітыўны	Пазітыўны
Беларусь	Пазітыўны	Негатыўны	Сярэдні	Негатыўны	Негатыўны
Чэхія	Негатыўны	Негатыўны	Сярэдні	Пазітыўны	Негатыўны
Латвія	Негатыўны	Негатыўны	Сярэдні	Сярэдні	Сярэдні
Казахстан	Негатыўны	Сярэдні	*	Негатыўны	Негатыўны
Венгрыя	Сярэдні	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны
Літва	Негатыўны	Негатыўны	*	Негатыўны	Негатыўны
Малдова	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны
Расія	Негатыўны	Негатыўны	*	Негатыўны	Негатыўны
Сербія	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны
Украіна	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны	Негатыўны

Заўвага: Негатыўная/высокая рызыка карупцыі, сярэдняя/сярдняя рызыка карупцыі, пазітыўная/нізкая рызыка карупцыі

Крыніца: Даклад па ацэнцы карупцыі ў свеце «Людзі і карупцыя: Еўропа і Цэнтральная Азія. Барометр па вымярэнні карупцыі ў свеце». Лістапад 2016 <https://www.transparency.org/whatwedo/publication/7493>

Дынаміка Індэкса ўспрымання карупцыі (ІУК), 2004–2016 гг.

Месца						Краіна	Значэнне Індэкса ўспрымання карупцыі					
2016	2015	2013	2011	2009	2004		2016	2015	2013	2011	2009	2004
1	1	1	2	2	3	Данія	90	91	91	9,4	9,3	9,5
1	4	1	1	1	2	Новая Зеландыя	90	88	91	9,5	9,4	9,63
3	2	3	2	6	1	Фінляндыя	89	90	89	9,4	8,9	9,7
7	8	5	5	3	5	Сінгапур	84	85	86	9,2	9,2	9,3
22	23	28	29	27	31	Эстонія	70	70	68	6,4	6,6	6
29	30	38	41	49	67	Польшча	62	62	60	5,5	5,0	3,5
38	32	43	50	52	44	Літва	59	61	57	4,8	4,9	4,6
44	40	49	61	56	57	Латвія	57	55	53	4,2	4,5	4
79	83	80	75	75	71	Кітай	40	37	40	3,6	3,6	3,4
79	107	123	143	139	74	Беларусь	40	32	29	2,4	2,4	3,3
123	103	102	112	89	114	Малдова	30	33	35	2,9	3,3	2,3
131	119	127	143	146	90	Расія	29	29	28	2,4	2,2	2,8
131	123	140	120	120	122	Казахстан	29	28	26	2,7	2,7	2,2
131	130	144	152	146	122	Украіна	29	27	25	2,3	2,2	2,2

*з 2012 года выкарыстоўваецца новая шкала ацэнкі: ад «0» (максімальны ўзровень карупцыі) да «100» – поўная яе адсутнасць. У 2017 г. – з 176 краін.
Крыніца: Corruption Perception Index 2016. Transparency International 2004 года, 2009–2016 гг.
http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

Індэкс росквіту ад Інстытута Легатум 2016³¹ Індэкс росквіту Легатум-2016, месцы асобных краін

Месца	Беларусь	Расія	Украіна	Малдова	Польшча	Літва	Казахстан	Швецыя	Кітай	ЗША
Індэкс 2016, месца	98	95	107	96	34	42	82	8	90	17
Эканоміка	50	63	85	84	37	45	48	3	28	14
Прадпрымаль	92	69	97	77	45	55	53	13	63	1

³¹ The Legatum Prosperity Index 2016 http://www.prosperity.com/application/files/1614/7809/7434/Legatum_Pro Prosperity_Index_2016.pdf

ніцтва										
Дзяржкіраванне	135	108	128	98	36	37	105	5	123	22
Адукацыя	41	25	45	49	33	43	35	13	34	8
Ахова здароўя	89	101	111	103	47	80	75	6	40	32
Бяспека	57	119	134	73	21	45	65	10	64	52
Індывідуальная свабода	134	141	93	87	39	41	122	14	138	26
Сацыяльны капітал	121	116	135	123	85	125	109	18	140	4
Прыроднае асяроддзе	102	56	112	142	46	33	97	9	134	35

Крыніца: The Legatum Prosperity Index 2016
http://www.prosperity.com/application/files/1614/7809/7434/Legatum_Pro Prosperity_Index_2016.pdf

Дынаміка краін па Індэксе дабрабыту Легатум, 2009-2016

Краіна	Месца							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Нарвегія	1	1	1	1	1	1	1	2
Швейцарыя	8	9	9	9	2	2	2	4
Данія	2	2	2	2	6	4	3	9
Н.Зеландыя	3	5	4	5	5	3	4	1
Швецыя	7	6	5	3	4	6	5	8
Канада	7	6	6	6	3	5	6	5
Аўстралія	5	4	3	4	7	7	7	6
Галандыя	11	9	9	8	9	9	8	7
Фінляндыя	4	3	7	7	8	8	9	3
Ірландыя	9	11	11	10	12	12	10	13
ЗША	10	10	10	12	11	10	11	17
Германія	16	15	15	14	14	14	14	11
Брытанія	13	13	13	13	16	13	15	10
Сінгапур	17	17	16	19	18	18	17	19
Японія	19	18	21	22	21	19	19	22
Ганконг	21	20	19	18	19	20	20	23
Францыя	18	19	18	21	20	21	22	18
Чэхія	24	24	26	28	29	29	26	27
Паўдн. Карэя	29	27	24	27	26	25	28	35
Польшча	29	29	28	32	32	31	29	34
Эстонія	31	35	33	35	36	32	31	26

Латвія	41	47	51	47	48	44	40	37
Літва	40	42	44	43	43	42	41	42
Малайзія	43	43	43	45	44	45	44	38
Кітай	58	58	52	55	51	54	52	90
Казахстан	51	50	46	46	47	55	56	82
Расія	62	63	59	66	61	68	58	95
Беларусь	55	54	50	54	58	53	63	98
Украіна	63	69	74	71	64	63	70	107

* У 2009–2011 гг. у рэйтынгу Індэкса Легатум было 110 краін, у 2012 г. – 2015 г. – 142 краіны, у 2016 г. – 149 краін

Крыніца: Крыніца: The Legatum Prosperity Index 2016
http://www.prosperity.com/application/files/1614/7809/7434/Legatum_Prosperty_Index_2016.pdf

Індэкс сацыяльнага прагрэсу ад Social Progress Imperative³²

Індэкс сацыяльнага прагрэсу – інтэлектуальны прадукт даследчыцкай арганізацыі Social Progress Imperative. Гэтую ініцыятыву падтрымліваюць дзясяткі мазгавых цэнтраў, навукоўцаў і даследчыкаў у дзясятках краінах свету, у тым ліку Massachusetts Institute of Technology, Harvard Business School і яго Institute for Strategy and Competitiveness. Аўтары дадзенага Індэкса паказваюць на карэляцыю паміж эканамічным развіццём і сацыяльным прагрэсам. Ён складаецца з трох блокаў фактараў: 1) базавыя патрэбы чалавека (харчаванне, медыцынскае абслугоўванне, жыллё, асабістая бяспека), 2) асновы дабрабыту (доступ да ведаў, доступ да інфармацыі і сувязі, здароўе і дабрабыт, якасць навакольнага асяроддзя), 3) правы чалавека, асабістая свабода, свабода выбару, памяркоўнасць і інклюзіўнасць, доступ да прасунутага ўзроўню адукацыі.

Індэкс ахоплівае 133 краіны, у якіх пражывае 94% насельніцтва Зямлі. Дадзеныя па 27 краінах няпоўныя (ад 9 да 11 фактараў з 12).

Аўтары даследавання вызначаюць сацыяльны прагрэс як здольнасць грамадства задавальняць базавыя патрэбы сваіх грамадзян, ствараць падмуркі для ўзмацнення патэнцыялу людзей і таварыстваў, падтрымліваць якасць іх жыцця, ствараць умовы для поўнага раскрыцця патэнцыялу людзей. Інклюзіўны рост патрабуе адначасова эканамічнага і сацыяльнага прагрэсу.

Індэкс сацыяльнага прагрэсу заснаваны на чатырох ключавых прынцыпах:

1) Выкарыстанне выключна сацыяльных і экалагічных індыкатараў. Аўтары выключаюць эканамічныя індыкатары, каб устанавіць узаемаадносіны паміж эканамічным развіццём і сацыяльным развіццём.

2) Ацэнка вынікаў, а не выдаткаў (outcomes not inputs). Няважна, колькі рэсурсаў было выдаткавана, да прыкладу, на ахову здароўя. Важна, якое здароўе ў людзей.

³² Social Progress Index 2016 <http://www.socialprogressimperative.org/global-index/>

3) Халістычны падыход, універсальны для ўсіх краін.

4) Прынцып практычнасці, прымянення на практыцы атрыманых вынікаў. Індэкс пабудаваны на 12 кампанентах, якія ўключаюць 53 асобныя індыкатары.

Асобныя краіны свету па Індэксе сацыяльнага прагрэсу, 2016 г.

Месца	Краіна	Паказчык індэкса	Месца	Краіна	Паказчык індэкса
1.	Фінляндыя	90,09	23.	Эстонія	82,62
2.	Канада	89,49	25.	Чылі	82,12
3.	Данія	89,39	26.	Паўдн.Карэя	80,92
4.	Аўстралія	89,13	30.	Польшча	79,76
5.	Швейцарыя	88,87	34.	Літва	76,94
6.	Швецыя	88,80	36.	Латвія	76,19
7.	Нарвегія	88,70	37.	Ізраіль	75,32
8.	Нідэрланды	88,65	46.	Бразілія	71,70
9.	Брытанія	88,58	54.	Грузія	69,17
10.	Ісландыя	88,45	63.	Украіна	66,43
11.	Н.Зеландыя	88,45	66.	Беларусь	66,18
12.	Ірландыя	87,94	72.	Малдова	64,73
15.	Германія	86,42	75.	Расія	64,19
18.	Францыя	84,79	76.	Казахстан	63,86
19.	ЗША	84,62	79.	Кыргызстан	62,91
22.	Чэхія	82,80	84.	Кітай	62,1

Крыніца: Social Progress Index 2016

<http://www.socialprogressimperative.org/global-index/>

УКЛАД МСП У РАЗВІЦЦЁ ЭКАНОМІКІ

(З Дзяржаўнай праграмы «Малое і сярэдняе прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь» на 2016–2020 гады.

**Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь
ад 23 лютага 2016 г. № 149)**

Ва ўмовах рынкавай эканомікі, як паказвае вопыт эканамічна развітых дзяржаў, устойлівае сацыяльна-эканамічнае развіццё напраму залежыць ад узроўню актыўнасці малога і сярэдняга прадпрымальніцтва. Дадзены сектар эканомікі з'яўляецца дастаткова мабільным і лёгка адаптуецца да часта зменных рынковых умоў, таму развіццё малога і сярэдняга прадпрымальніцтва з'яўляецца падмуркам для ўзнікнення ўмоў інтэнсіўнага эканамічнага росту.

Рэспубліка Беларусь у дадзеным аспекце не з'яўляецца выключэннем, і пытанні эканамічнага росту і крыніц яго забеспячэння як ніколі актуальныя сёння. Развіццё індывідуальнага, малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў нашай краіне з'яўляецца адным з нацыянальных прыярытэтаў эканомікі. Паказчык колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва сведчыць аб важнай ролі прадпрымальніцтва Беларусі ў вырашэнні праблем занятасці.

Удзельная вага занятых у мікраарганізацыях, малых і сярэдніх арганізацыях, а таксама індывідуальных прадпрымальнікаў і наёмных асоб, якія далучаны да іх працы, у агульнай колькасці занятых у эканоміцы па выніках 2014 года склаў 32,5 адсотка (2010 год – 31,9 адсотка). На 1 студзеня 2015 года колькасць занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, разам з індывідуальнымі прадпрымальнікамі і наёмнымі асобамі, якія далучаны да іх працы, склала 1477,3 тыс. чалавек. Рост колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў 2014 годзе ў адносінах да 2010 года адзначаны ў Мінскай вобласці – 6,6 адсотка (15,6 тыс. чалавек), у г. Мінску – 3 адсоткі (13,7 тыс. чалавек) і Гродзенскай вобласці – 1,3 адсотка (1,8 тыс. чалавек). Прыкметнае памяншэнне колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў 2014 годзе ў адносінах да 2010 года назіралася ў Віцебскай і Магілёўскай абласцях – на 11,7 адсотка (19,6 тыс. чалавек) і 8,6 адсотка (11,8 тыс. чалавек) адпаведна.

У той жа час адзначаецца рост колькасці суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, абумоўлены ў першую чаргу спрыяльнымі зменамі ва ўмовах вядзення бізнесу. Так, з 2010 па 2014 гады абазначылася ўстойлівая тэндэнцыя росту колькасці мікраарганізацый, малых, сярэдніх арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў. Колькасць мікраарганізацый, малых і сярэдніх арганізацый на 1 студзеня 2015 года склала 114,2 тыс. адзінак (у тым ліку 2,4 тыс. адзінак (2,1 адсоткі) – сярэднія арганізацыі, 12,4 тыс. адзінак (10,9 адсотка) – малыя арганізацыі, 99,4 тыс. адзінак (87 адсоткаў) –

мікраарганізацыі) і ў параўнанні на 1 студзеня 2011 г. іх колькасць павялічылася на 27,3 тыс. адзінак (тэмпы росту – 131,4 адсотка).

Колькасць індывідуальных прадпрымальнікаў у 2014 годзе склала 249 тыс. чалавек і павялічылася ў параўнанні з 2010 годам на 17,1 тыс. чалавек (прырост – 7,4 адсотка). У 2014 годзе сярэдняя колькасць работнікаў у мікраарганізацыі склала 3,5 чалавека, у малой арганізацыі – 40 чалавек, у сярэдняй арганізацыі – 158 чалавек.

Малы і сярэдні бізнес развіваецца на тэрыторыі Беларусі нераўнамерна. Размеркаванне суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва па рэгіёнах характарызуецца дастаткова высокай ступенню канцэнтрацыі ў сталіцы і буйных гарадах. У астатніх рэгіёнах развіццё малога і сярэдняга бізнесу характарызуецца адноснай раўнамернасцю. Шчыльнасць малога і сярэдняга бізнесу (колькасць суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, уключаючы індывідуальных прадпрымальнікаў, на 1000 жыхароў) у Беларусі складае 38,3 адзінкі на 1000 жыхароў і супастаўна з замежнымі паказчыкамі (Расійская Федэрацыя – 39 адзінак, Рэспубліка Польшча – 37 адзінак, Латвійская Рэспубліка – 35 адзінак, Літоўская Рэспубліка – 32 адзінкі). Аднак уплыў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва на сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі прыкметна саступае ўзроўню развітых краін. Доля валавога дабаўленага кошту, якая фарміруецца суб'ектамі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва (уключаючы індывідуальных прадпрымальнікаў), у валавы дабаўлены кошт краіны за 2014 год склала 28,7 адсотка і павялічылася ў параўнанні з 2011 годам на 1,4 адсоткавага пункта (разлік гэтага паказчыка з улікам долі індывідуальных прадпрымальнікаў да 2011 года не ажыццяўляўся). Мае месца нераўнамернасць развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва па галінах. Сектар малога прадпрымальніцтва – інстытут, які забяспечвае занятасць насельніцтва і засяроджаны перш за ўсё у сферы паслуг (па выніках 2014 года – 73 адсоткі ад агульнай колькасці мікраарганізацый і малых арганізацый, у тым ліку 39 адсоткаў у сферы гандлю, рамонту аўтамабіляў, бытавых вырабаў). Аналагічная сітуацыя складваецца ў сферы індывідуальнага прадпрымальніцтва – 85 адсоткаў індывідуальных прадпрымальнікаў занятыя ў сферы паслуг.

З сярэднім бізнесам звязана рашэнне задач па забеспячэнні эканамічнага росту і пераходу на інавацыйны шлях развіцця. Сярэднія арганізацыі ў большай ступені прадстаўлены ў сферы вытворчасці (больш за 68 адсоткаў сярэдніх арганізацый ажыццяўляюць дзейнасць у галіне прамысловасці, будаўніцтва, сельскай гаспадаркі).

Паступальна павялічваецца ўдзельная вага аб'ёму прамысловай вытворчасці суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным аб'ёме прамысловай вытворчасці – з 15,1 адсотка ў 2010 годзе да 16 адсоткаў у 2014 годзе. У 2014 годзе колькасць суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, якія ажыццяўляюць дзейнасць у прамысловай вытворчасці, склала 16 095 арганізацый, тэмпы росту іх колькасці ў адносінах да 2010 года склалі 127,6 адсотка (у 2010 годзе – 12 611 арганізацый). Колькасць занятых у дадзеным сектары ў 2014 годзе склала

278,9 тыс. чалавек, або 23,2 адсотка ад сярэдняй колькасці работнікаў суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва (без уліку індывідуальных прадпрымальнікаў і наёмных асоб, якія далучаны да іх працы). Колькасць індывідуальных прадпрымальнікаў, якія ажыццяўляюць дзейнасць у прамысловасці, – 12 118 чалавек, або 4,9 адсотка ад агульнай колькасці зарэгістраваных прадпрымальнікаў. Узрастае інвестыцыйны патэнцыял малога і сярэдняга бізнесу. Калі ў 2010 годзе доля інвестыцый малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным аб'ёме інвестыцый складала 39,7 адсотка, то па выніках 2014 года гэты паказчык склаў 42,3 адсотка (прырост – 2,6 адсоткавага пункта). Доля экспарту суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў экспарце краіны па выніках 2014 года склала 41,5 адсотка (2010 год – 42,9 адсотка), імпарту – 35 адсоткаў (2010 год – 37,4 адсоткі). Удзельная вага суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным аб'ёме выручкі ад рэалізацыі прадукцыі, тавараў, работ, паслуг па выніках 2014 года склаў 37,1 адсотка (2010 год – 37,2 адсотка). Сярод рэгіёнаў найбольшая ўдзельная вага выручкі ад рэалізацыі прадукцыі, тавараў, работ, паслуг суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным аб'ёме выручкі адзначана ў г. Мінску – 49,3 адсотка і Мінскай вобласці – 41,1 адсотка, найменшы – у Гомельскай вобласці – 17,9 адсотка.

Удзельная вага падатковых паступленняў ад суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, уключаючы індывідуальных прадпрымальнікаў, у агульных паступленнях у бюджэт у 2014 годзе, склала 27,9 адсотка. Найбольшая ўдзельная вага падатковых паступленняў ад суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульных паступленнях рэгіёну адзначана па выніках 2014 года ў Мінскай вобласці – 34,3 адсотка, г. Мінску – 32,1 адсотка і Брэсцкай вобласці – 29,5 адсотка, найменшы – па Віцебскай вобласці – 15,5 адсотка.

У рэспубліцы дзейнічае сетка суб'ектаў інфраструктуры падтрымкі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, якая складаецца з 88 цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва і 19 інкубатараў малога прадпрымальніцтва. Суб'екты дадзенай інфраструктуры ў большасці размешчаны ў абласных цэнтрах і буйных гарадах. Так, з 7 цэнтраў, размешчаных у Брэсцкай вобласці, 4 знаходзяцца ў г. Брэсце, з 7 цэнтраў, размешчаных у Віцебскай вобласці, 3 – у г. Віцебску, з 7 цэнтраў, размешчаных у Гомельскай вобласці, 3 – у г. Гомелі. Толькі ў Гродзенскай вобласці з 19 цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва 15 размешчаны ў раённых цэнтрах. Паслугамі суб'ектаў інфраструктуры падтрымкі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ахоплены каля 130 тыс. чалавек, або 8,8 адсотка ад агульнай колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва.

Да 2020 года плануецца павелічэнне долі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў валавы дабаўлены кошт краіны – да 32 адсоткаў і долі суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, уключаючы індывідуальных прадпрымальнікаў, у агульнай колькасці занятых у эканоміцы – да 35 адсоткаў.

Рэспубліка Беларусь у справаздачы Сусветнага банка «Вядзенне бізнесу 2016» заняла 44-е месца сярод 189 дзяржаў. У справаздачы «Вядзенне бізнесу 2016» у адносінах да Рэспублікі Беларусь зафіксаваны дзве станоўчыя рэформы: скарачэнне агульнага тэрміну дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй з магчымасцю ажыццяўлення рэгістрацыйных дзеянняў у тэрміновым парадку – на працягу аднаго працоўнага дня (паказчык «Рэгістрацыя уласнасці»), а таксама ўвядзенне для суб'ектаў гаспадарання электроннай дзяржаўнай рэгістрацыі (паказчык «Рэгістрацыя прадпрыемстваў»). Спрашчэнне правілаў уваходжання ў бізнес дазволіла палепшыць рэйтынгавыя пазіцыі краіны па паказчыку «Рэгістрацыя прадпрыемстваў» адразу на 27 пунктаў у адносінах да папярэдняга справаздачнага перыяду. Рэспубліка Беларусь на працягу апошніх пяці гадоў у рэйтынгу Сусветнага банка ўтрымлівае лідарскія пазіцыі па паказчыку «Рэгістрацыя уласнасці» (7-е месца), атрымлівае высокія ацэнкі экспертаў па паказчыках «Міжнародны гандаль» (25-е месца), «Забеспячэнне выканання кантрактаў» (29-е месца) і «Атрыманне дазvolaў на будаўніцтва» (34-е месца). Паказчык аддаленасці ад перадавой мяжы палепшаны ў параўнанні з папярэднім справаздачным перыядам на 0,54 адсоткавага пункта і склаў 72,3 адсотка, тым самым скарачаны разрыў паміж дасягненнямі нашай краіны і перадавой мяжой, разлічаным на аснове найлепшых паказчыкаў па ўсіх краінах за ўсе гады.

«НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»

Ў дзеянні:
пазітыўныя змены ў заканадаўстве,
якія рэгулююць развіццё прадпрымальніцтва
ў 2006 – 2016 гадах

– асноўныя вынікі –

ПРЫНЯТЫ:

- Дырэктыва № 4 ад 31 снежня 2010 г. «Аб развіцці прадпрымальніцкай ініцыятывы і стымуляванні дзелавой актыўнасці ў Рэспубліцы Беларусь»,
- Нарматыўныя дакументы аб даступнасці тэхнічных нарматыўных актаў,
- Новы Закон «Аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве)»,
- Закон «Аб трацейскіх судах» – сфарміравана сістэма дазволу спрэчак і рознагалоссяў паміж суб’ектамі гаспадарання без удзелу дзяржавы (Пры ГА «МССПіР» створаны і дзейнічае трацейскі суд),
- Закон «Аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве».

СПЫНЕНА:

- пазасудовая канфіскацыя маёмасці і тавараў, у выніку чаго канфіскацыя маёмасці і тавараў стала магчымай толькі па рашэнні суда.

СПРОШЧАНЫ:

- працэдуры ліквідацыі бізнесу. Прынятая норма аб прызнанні запазычанасці безнадзейным доўгам.

ДАЗВОЛЕНА:

- перавод першых паверхаў шматпавярховых жылых дамоў, аднакватэрных, блакіраваных жылых дамоў, гаспадарчых пабудоў каля іх у нежылыя памяшканні,
- выдача бальнічных лістоў арганізацыямі, якія аказваюць платныя паслугі, незалежна ад формы ўласнасці,

- прыярытэтны продаж арандатарам арандаваных імі памяшканняў, (будынкаў, збудаванняў і іншых аб'ектаў), калі яны арандуюць іх больш за 3 гады.

АДМЕНЕНЫ:

- інстытут «Залатой акцыі»,
- абавязковасць захавання адзінай тарыфнай сеткі,
- прывязка арэнднай платы да Еўра,
- дзяржрэгуляванне арэнднай платы за месцы ў недзяржаўных гандлёвых цэнтрах і на рынках,
- абавязковае ўзгадненне асартыментнага пераліку тавараў,
- абавязковасць устанаўлення ліміту астатку грашовых сродкаў у касе прадпрыемства,
- абавязковасць указання ў дагаворах і таварна-транспартных накладных мэты набыцця тавару,
- дзяржаўнае рэгуляванне цэн для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.

ЗНІЖАНЫ:

- нарматыў мэтавых адлічэнняў, якія праводзяцца заказчыкамі, забудоўшчыкамі, ад кошту будаўніча-мантажных работ на фінансаванне інспекцый Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам.

ЗНЯТЫ:

- абмежаванні крэдытавання ў валюце.

УВЕДЗЕНА ЗАБАРОНА:

- на правядзенне праверак у першыя 2 гады пасля рэгістрацыі прадпрыемства,
- на ўнясенне змяненняў у нарматыўна-прававыя акты папярэдняй датай, у тым ліку па велічыні арэндных ставак, тарыфаў, падаткаў, збораў і іншых плацяжоў.

ПРАДАСТАЎЛЕНА ПРАВА:

- суб'ектам гаспадарання: залічаць на свой валютны рахунак наяўную выручку ад аптовага продажу тавараў у Расійскай Федэрацыі і ў Казахстане.
- індывідуальным прадпрымальнікам, прыватным натарыусам, адвакатам і рамеснікам: у перыяд догляду за дзіцем ва ўзросце да трох гадоў або прыпыніць сваю прафесійную дзейнасць, аформіўшы ў адпаведнасці з

заканадаўствам сацыяльны адпачынак з выплатай дапамогі ў поўным памеры, або працягнуць ажыццяўленне адпаведнай дзейнасці і атрымліваць дапамогу ў памеры 50 адсоткаў.

ШТОГАДОВА ЎДАСКАНАЛЬВАЕЦА КААП:

- мінімізуюцца памеры штрафаў, уведзена такая мера, як папярэджанне, па многіх артыкулах адменена ніжняя мяжа штрафных санкцый.

АБ'ЯЎЛЕНА АМНІСТЫЯ:

- асобам, якія адбываюць пакаранне за эканамічныя злачынствы, санкцыі па якіх не адпавядаюць дзеянням грамадскай небяспекі .

СКАРОЧАНА:

- колькасць ліцэнзуемых відаў дзейнасці,
- колькасць праверак кантрольнымі і нагляднымі органамі.

АБМЕЖАВАНА:

- колькасць планавых праверак кантрольнымі і нагляднымі органамі.

УПАРАДКАВАНА:

- правядзенне праверак кантрольнымі і нагляднымі органамі.

СТВОРАНЫ:

- Працоўная група па пытаннях удасканалення нормаў адміністрацыйнай адказнасці ў сферы прадпрымальніцкай дзейнасці пад кіраўніцтвам першага намесніка Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Васіля Мацюшэўскага. Створана па распараджэнні Прэм'ер-Міністра Рэспублікі Беларусь № 102 21 сакавіка 2016 года.

- Працоўная група па распрацоўцы Стратэгіі развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва на перыяд да 2030 года «Беларусь – краіна паспяховага прадпрымальніцтва». Створана Загадам Міністра эканомікі ад 16.05.2016 г. № 59.

- Працоўная група па стымуляванні дзелавой актыўнасці, выключэнні залішніх патрабаванняў да суб'ектаў гаспадарання, удасканальванні кантрольна-нагляднай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь.

Створана па Распараджэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 12.01.2017 года.

**«НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА
БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»
2006–2016 гг.**

Удасканаленне падатковай сферы:

– асноўныя вынікі –

1. Адменена абавязковасць выканання «адзінай тарыфнай сеткі».
2. Адменены абаротныя падаткі з выручкі.
3. Уведзена забарона ўнясення змяненняў у нарматыўна-прававыя акты папярэдняй датай, у тым ліку па велічыні арэндных ставак, тарыфаў, падаткаў, збораў і іншых плацяжоў.
4. Адменена дзяржаўнае рэгуляванне цэн для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.
5. Адменена абавязковасць устанаўлення ліміту рэшты грашовых сродкаў у касе прадпрыемства.
6. Адменена абавязковасць указання ў дагаворах і таварна-транспартных накладных мэты набыцця тавару.
7. Прадастаўлена права суб'ектам гаспадарання залічаць на свой валютны рахунак наяўную выручку ад аптовага продажу тавараў у Расійскай Федэрацыі і ў Казахстане.
8. Зніжэнне падатковай нагрузкі на эканоміку. У 2013 годзе зніжэнне нагрузкі адчулі суб'екты малога бізнесу, якія карыстаюцца спрошчанай сістэмай падаткаабкладання (ССП), для якіх другі год запар памяншаюцца стаўкі падатку, а таксама перагледжаны крытэрыі выручкі і колькасці, пры якіх яны змогуць не выплачваць ПДВ і не весці бухгалтарскі ўлік.
9. Паляпшэнне структуры падатковай сістэмы. За апошнія 5 гадоў у Рэспубліцы Беларусь адменены 26 падаткаў і збораў, 34 самастойныя зборы і платы ўключаныя ў склад дзяржаўнай пошліны.
10. Удасканаленне падатковага адміністравання. Перагледжана перыядычнасць выплаты падаткаў, скарачана колькасць падатковых дэкларацый, якія падаюцца, адменены авансавыя плацяжы па ПДВ і акцызах, уведзена электроннае дэклараванне. Па падатку на дададзеную вартасць зняты абмежаванні для экспарцёраў для атрымання выліку ў поўным аб'ёме (дзякуючы пераходу на выплату падаткаў па метадзе налічэння). Для экспарцёраў з 2013 года спрашчаецца парадак пацвярджэння экспарту ў краіны Мытнага саюза. Беларускія экспарцёры для пацверджання нулявой стаўкі па ПДВ могуць прадстаўляць заявы не на папяровым носьбіце, а ў электронным выглядзе.
11. Пераход падліку і выплаты падаходнага падатку на 12-адсоткавую шкалу (цяпер – 13). Зніжэнне стаўкі выплаты падатку на дывідэнды да 12 адсоткаў.

УСЯГО, ПАЧЫНАЮЧЫ З 2006 ГОДА,

РЭАЛІЗАВАНА

БОЛЬШ ЗА ЧАТЫРЫСТА ДВАЦЦАЦЬ

**ПРАПАНОЎ ПА ПАЛЯПШЭННІ
ДЗЕЛАВОГА КЛІМАТУ Ё РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ,
СФАРМУЛЯВАННЫХ
У «НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЕ БІЗНЕСУ
БЕЛАРУСІ».**

**XVIII Асамблея дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь
«Ад узаемаразумення да ўзаемадзеяння»**

1 сакавіка 2017 года праект «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2017» быў прадстаўлены ўдзельнікам XVIII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь «Ад узаемаразумення да ўзаемадзеяння», якая адбылася ў г. Мінску.

Ініцыятарамі і арганізатарамі мерапрыемства традыцыйна выступілі вядучыя рэгіянальныя і рэспубліканскія бізнес-асацыяцыі і прадпрыемствы саюзы Беларусі пад эгідай ГА «Мінскі сталічны саюз прадпрыемстваў і працадаўцаў» і СЮА «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрыемстваў».

Суарганізатары: Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь, Беларускі фонд фінансавай падтрымкі прадпрыемстваў.

Аргкамітэт Асамблеі ўзначаліў старшыня прэзідыума Саюза юрыдычных асоб «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрыемстваў», старшыня ГА «Мінскі сталічны саюз прадпрыемстваў і працадаўцаў», старшыня Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» Уладзімір Карагін.

Праграма Асамблеі ўключала абмеркаванне пытанняў па дзвюх фундаментальных тэмах: «Дзелавы клімат Рэспублікі Беларусь», «Практычныя аспекты развіцця эканомікі і прадпрыемстваў».

Падчас Асамблеі былі ўрачыста абвешчаныя вынікі конкурсаў СЮА «РКП»: «Лідар адвокасі года»; «Лепшая бізнес-асацыяцыя па адвакатаванні інтарэсаў прадпрыемстваў», а таксама ўручаны ўзнагароды пераможцам. Лідарам адвокасі стаў Юрый Зісер. Пераможцы іншага конкурсу: Асацыяцыя кампаній інфармацыйных тэхналогій, Гродзенская абласная асацыяцыя прадпрыемстваў.

У Асамблеі прынялі ўдзел 511 чалавек з усіх рэгіёнаў, абласцей, раёнаў Беларусі, а таксама з іншых краін. У іх ліку:

– прадстаўнікі бізнесу – заснавальнікі і кіраўнікі прыватных прадпрыемстваў, індывідуальныя прадпрыемствы: 196. Сярод іх – прадстаўнікі 47 рэспубліканскіх, рэгіянальных, галіновых бізнес-асацыяцый, аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрыемстваў;

– кіраўнікі суб'ектаў інфраструктуры падтрымкі прадпрыемстваў (цэнтраў падтрымкі прадпрыемстваў, бізнес-інкубатораў, тэхнапаркаў) – 30;

– прадстаўнікі грамадскіх арганізацый грамадзянскага таварыства: 20;

– прадстаўнікі дзяржаўных органаў улады і кіравання (заканадаўчых, выканаўчых і судовых): 96 чалавек з 58 органаў улады і кіравання;

– прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса: 20;

- прадстаўнікі міжнародных эканамічных і фінансавых арганізацый, замежныя партнёры: 28;
- прадстаўнікі вышэйшых навучальных устаноў і навукова-аналітычных арганізацый: 71;
- студэнты ВНУ: 38;
- журналісты: 52 чалавекі з 38 СМІ.

Падчас XVIII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь былі прааналізаваны канкрэтныя прапановы па ўдасканалванні дзелавога клімату ў краіне, выкладзеныя ў праекце «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2017», абмеркаваны бягучы стан спраў у прадпрымальніцтве, прааналізаваны асноўныя выклікі для эканомікі і прадпрымальніцтва, разгледжаны інструменты прыцягнення замежных інвестыцый і стратэгічных інвестараў, а таксама спосабы фарміравання паспяховых стратэгіі развіцця прадпрымальніцтва, павышэння канкурэнтаздольнасці эканомікі і экспертнага патэнцыялу Беларусі. Удзельнікі Асамблеі прадставілі меркаванне бізнес-супольнасці пра ролю прадпрымальнікаў у распрацоўцы і рэалізацыі Стратэгіі развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва на перыяд да 2030 года «Беларусь – краіна паспяховага прадпрымальніцтва». Пільная ўвага ў выступак была ўдзелена пытанням, звязаным з дзейнасцю прадпрыемстваў ва ўмовах ЕАЭС, з магчымасцю паляпшэння пазіцыі Беларусі ў міжнародных рэйтынгах, развіццём дзяржаўна-прыватнага партнёрства.

Удзельнікі Асамблеі вызначылі далейшыя сумесныя дзеянні па развіцці, прасоўванні і рэалізацыі «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2017». З мэтай узмацнення патэнцыялу дзелавой супольнасці ў дыялогу бізнесу і ўлады ўдзельнікі Асамблеі заклікалі ўсіх прадпрымальнікаў, кіраўнікоў і заснавальнікаў прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь уступаць у шэрагі рэгіянальных, галіновых і рэспубліканскіх бізнес-асацыяцый, умацоўваць іх матэрыяльныя, арганізацыйныя, інфармацыйныя рэсурсы і экспертныя магчымасці.

Падчас Асамблеі прынята рашэнне звярнуцца да кіраўнікоў органаў дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь з прапановай улічваць выкладзеныя ў «Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі – 2017» прапановы дзелавой супольнасці пры распрацоўцы планаў, праграм і заканадаўчых актаў, накіраваных на рэалізацыю палажэнняў Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 4, лібералізацыю эканомікі і забеспячэнне канкурэнтаздольнасці айчынных суб'ектаў гаспадарання.

Удзельнікі Асамблеі заклікалі ўсе органы дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь удасканаліць рэгламенты грамадска-кансультацыйных і экспертных саветаў, а таксама Саветаў па развіцці прадпрымальніцтва, выкарыстоўваць іх як пляцоўкі для грамадскага абмеркавання нарматыўных прававых актаў, дзяржаўных праграм і праектаў, укараняць працэдуры ацэнкі рэгулявальнага ўздзеяння актаў заканадаўства.

Прынята рашэнне звярнуцца да Еўразійскай эканамічнай камісіі, кіруючых органаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў, урадаў і бізнес-

асацыяцый Арменіі, Расійскай Федэрацыі, Кыргызстана і Казахстана з просьбай улічваць пункт гледжання і прапановы беларускай дзелавой супольнасці пры распрацоўцы заканадаўчай базы ў галіне эканамічнага супрацоўніцтва і эканамічнай інтэграцыі.

Удзельнікі Асамблеі прынялі рашэнне выступіць са зваротам да міжнародных эканамічных арганізацый, Еўрапейскага парламенту, Еўрапейскай эканамічнай камісіі, Рады Еўропы, да ўрадаў, парламентаў і бізнес-асацыяцыяй еўрапейскіх краін з тым, каб яны вывучылі прапановы дзелавой супольнасці Рэспублікі Беларусь, сфармуляваныя ў «Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі – 2017», а таксама аказалі максімальнае садзейнічанне Беларусі ў развіцці міжнароднай эканамічнай інтэграцыі, засваенні міжнароднага вопыту развіцця рынкавай інфраструктуры, інстытутаў свабоднага развіцця рынку і антыманапольнай практыкі, падтрымалі развіццё малога і сярэдняга прыватнага бізнесу ў Рэспубліцы Беларусь.

Удзельнікам Асамблеі былі прадстаўлены вынікі адзіннаццатага вымярэння Індэкса дзелавога аптымізму беларускіх прадпрымальныхнікаў (ІДА–11), падчас якога былі апытаны кіраўнікі буйных, сярэдніх, малых прадпрыемстваў і індыўідуальных прадпрымальныхнікаў. Па выніках даследаванняў, ІДА знізіўся за апошнія паўгода да мінус 0,08, па шкале ад +1 да –1.

Удзельнікамі прадпрымальныхнікага форуму прынята рэзалюцыя, у адпаведнасці з якой праект «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2017. Ад узаемаразумення да ўзаемадзеяння», які абмяркоўваўся, быў прыняты за аснову.

РЭЗАЛЮЦЫЯ

ХVІІІ АСАМБЛЕІ ДЗЕЛАВЫХ КОЛАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

«АД УЗАЕМАРАЗУМЕННЯ ДА ЎЗАЕМАДЗЕЯННЯ»

1.03.2017 г.

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск

Удзельнікі ХVІІІ Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь, прызнаючы неабходнасць:

- развіцця паўнаўладнага дыялогу бізнесу і ўлады; публічна-прыватнага дыялогу; сацыяльнага дыялогу адказных партнёраў;
- актыўнага садзейнічання працэсам эканамічнага развіцця і росту, павышэння канкурэнтаздольнасці нацыянальнай эканомікі;
- стымулявання эканамічнай ініцыятывы грамадзян, айчынных і замежных інвестараў;
- нарошчвання знешнеэканамічнай актыўнасці і экспартнага патэнцыялу, удзелу ў міжнародным падзеле працы, асваення новых рынкаў і тэрыторый;
- развіцця малога, сярэдняга і буйнога бізнесу, дзелавага асяроддзя і бізнес-клімату;
- стварэння ўмоў для павелічэння маштабу ўкладу бізнесу ў эканоміку краіны;
- павышэння адказнасці, ролі і значэння аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзаў, асацыяцый) у эканоміцы Беларусі, развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства;

вырашылі:

1. Прадстаўлены на Асамблеі праект «**Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2017**» прыняць за аснову.

2. Аб'яднанням прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзам і асацыяцыям), якія падтрымліваюць традыцыю штогадовай распрацоўкі праектаў Нацыянальнай Платформы бізнесу Беларусі, прапануецца накіраваць сваіх прадстаўнікоў у склад Рэдакцыйнай камісіі і Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні «**Нацыянальнай Платформы бізнесу Беларусі**» да 15 сакавіка 2017 г.

Рэдакцыйнай камісіі сумесна з Каардынацыйным саветам па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай Платформы бізнесу Беларусі» прааналізаваць прапановы і заўвагі, унесеныя ў ходзе абмеркавання праекта, дапрацаваць праект і апублікаваць адрэдагаваны варыянт «**Нацыянальнай Платформы**

бізнесу Беларусі – 2017» да 1 красавіка 2017 г., размясціць яго на вэб-сайтах: <http://allminsk.biz>, <http://rce.by>, <http://bel.biz>, <http://doingbusiness.by> і інш.

Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да кіраўнікоў органаў дзяржаўнай улады і кіраўніцтва Рэспублікі Беларусь з прапановай улічваць прадстаўленыя ў **«Нацыянальнай Платформе бізнесу Беларусі – 2017»** прапановы дзелавой супольнасці пры распрацоўцы планаў, праграм і заканадаўчых актаў, накіраваных на рэалізацыю палажэнняў Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 4 ад 31.12.2010 г., лібералізацыю эканомікі і забеспячэнне канкурэнтаздольнасці айчынных суб'ектаў гаспадарання, развіццё сацыяльнага партнёрства.

Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да Еўразійскай эканамічнай камісіі, кіруючых органаў Садружнасці Незалежных дзяржаў, Урадаў, Парламентаў і бізнес-асацыяцый Арменіі, Расійскай Федэрацыі, Кыргызстана і Казахстана з просьбай улічваць пункт гледжання і прапановы беларускай дзелавой супольнасці пры распрацоўцы заканадаўчай базы ў галіне эканамічнага супрацоўніцтва і эканамічнай інтэграцыі, развіцця прыватнага прадпрыемства.

Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да Міжнародных эканамічных арганізацый, Еўрапейскага парламенту, Еўрапейскай эканамічнай камісіі, Савету Еўропы, да Урада, Парламента і бізнес-асацыяцый краін – эканамічных партнёраў Беларусі з прапановай вывучыць і прыняць да ведама пазіцыі дзелавой супольнасці Рэспублікі Беларусь, сфармуляваныя ў **«Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі – 2017»**, і просьбай аказаць максімальнае садзеянне беларускім прадпрыемствам у развіцці міжнароднай эканамічнай інтэграцыі, засваенні міжнароднага вопыту развіцця рынкавай інфраструктуры, інстытутаў свабоднага развіцця рынку і антыманапольнай практыкі, падтрымаць развіццё прыватнага бізнесу ў Рэспубліцы Беларусь.

Удзельнікі Асамблеі заклікаюць усе міжнародныя, нацыянальныя, рэспубліканскія і рэгіянальныя аб'яднанні прамыслоўцаў і прадпрыемстваў узяць актыўны ўдзел у прасоўванні **«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2017»** як па самастойных планах, так і ў каардынацыі з іншымі бізнес-аб'яднаннямі.

З мэтай узмацнення патэнцыялу дзелавой супольнасці ў дыялогу бізнесу і ўлады ўдзельнікі Асамблеі заклікаюць усіх прадпрыемстваў, кіраўнікоў і заснавальнікаў прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь **уступаць у шэрагі рэгіянальных, галіновых і рэспубліканскіх бізнес – асацыяцый, умацоўваць іх матэрыяльныя, арганізацыйныя, інфармацыйныя рэсурсы і экспертныя магчымасці**, укараняць прынцыпы карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці бізнесу і сацыяльнага партнёрства.

Удзельнікі Асамблеі заклікаюць усе органы дзяржаўнай улады і кіраўніцтва Рэспублікі Беларусь удасканаліць рэгламенты грамадска-кансультацыйных і экспертных саветаў, а таксама Саветаў па развіцці прадпрыемстваў, выкарыстоўваць іх як пляцоўкі для грамадскага абмеркавання нарматыўных прававых актаў, дзяржаўных праграм і праектаў,

укаранення працэдур ацэнкі рэгулявальнага ўздзеяння нарматыўных прававых актаў, якія прымаюцца.

Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да членаў грамадска-кансультатыўных (экспертных) саветаў, створаных пры органах дзяржаўнай улады і кіравання, з прапановай прытрымлівацца пазіцыі дзелавой супольнасці, выпрацаванай на Асамблеі і сфармуляванай ў **«Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі – 2017»**, пры абмеркаванні праектаў заканадаўчых актаў, планаў і дзяржпраграм у галіне эканамічнага развіцця краіны, мадэрнізацыі эканомікі, развіцця прадпрымальніцтва, устойлівага сацыяльна-эканамічнага развіцця.

Галасавалі «ЗА» – аднагалосна.

**2. Аб развіцці малога і сярэдняга
прадпрымальніцтва
ў Рэспубліцы Беларусь**

2.2. Прыняць за аснову прапанаваную дзелавой супольнасцю Нацыянальную платформу бізнесу Беларусі 2014 года (далей – Нацыянальная платформа).

2.3. Мінэканомікі:

сумесна з аблвыканкамамі і Мінскім гарвыканкам, рэгіянальнымі прадпрымальніцкімі структурамі і іх аб'яднаннямі (саюзамі, асацыяцыямі), іншымі зацікаўленымі да 3 чэрвеня 2014 г. арганізаваць абмеркаванне наяўных рознагалоссяў па палажэннях Нацыянальнай платформы і да 9 чэрвеня 2014 г. выпрацаваць узгодненыя прапановы па іх;

дапоўніць пры неабходнасці Нацыянальную платформу палажэннямі, у адпаведнасці з якімі прадугледжваюцца:

доступ да дэфіцытных сыравінных рэсурсаў на конкурснай аснове; удасканаленне механізму ўключэння дзяржаўнай маёмасці, якая не выкарыстоўваецца або неэфектыўна выкарыстоўваецца, з удзелам суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва;

фарміраванне новых прынцыпаў галіновай палітыкі, накіраваных на стварэнне спрыяльнага дзелавога асяроддзя;

паўсюднае ўвядзенне электроннага дакументазвароту пры ажыццяўленні адміністрацыйных працэдур;

заканадаўчае замацаванне патрабавання аб правядзенні ацэнкі ўздзеяння на бізнес-асяроддзе рашэнняў, якія прымаюцца ў рамках дзяржаўнага рэгулявання.

Пры наяўнасці неўрэгуляваных пытанняў у Нацыянальнай платформе да 12 чэрвеня 2014 г. унесці ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь матэрыялы для разгляду на пагаджальнай нарадзе ў Намесніка Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Пракаповіча П. П.

2.4. Рэспубліканскім органам дзяржаўнага кіравання, мясцовым выканаўчым і распарадчым органам:

прымаць усебаковыя меры па рэалізацыі мерапрыемстваў, якія змяшчаюцца ў Нацыянальнай платформе;

увесці ў практыку штомесячнае абмеркаванне на пасяджэннях грамадска-кансультацыйных (экспертных) саветаў, прадугледжаных у Нацыянальнай платформе праблемных пытанняў развіцця малога і сярэдняга

прадпрымальніцтва ў сферах дзейнасці, регуляванне якіх аднесена да кампетэнцыі дзяржаўнага органа.

2.5. Каардынацыю работ па выкананні даручэнняў, якія змяшчаюцца ў гэтым раздзеле, ускласці на Намесніка Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Пракаповіча П. П. 157

ХРАНАЛОГІЯ

**СТВАРЭННЯ, РАЗВІЦЦЯ, ПРАСОЎВАННЯ І РЭАЛІЗАЦЫІ
«НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»
З 2005 ГОДА РАЗМЕШЧАНЫ ТУТ:**

<http://allminsk.biz/content/category/8/235/665/>

ВЫДАННІ «НПББ»

2006–2007

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі. 2006–2007.
Бізнес за партнёрства і адказнасць».

2008

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2008.
Партнёрства і салідарнасць у імя будучыні».

2009

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2009.
Выход з крызісу – праз развіццё прадпрымальніцтва.
Альтэрнатывы – няма!»

2010

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2010.
Новы курс бізнесу і ўлады ».

2011

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2011.
Час канкрэтных спраў».

2012

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2012.
Да мадэрнізацыі – разам».

2013

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2013.

Стратэгія апырэджання».

2014

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2014.
Свабоднае прадпрымальніцтва – шчаслівая краіна».

2015

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2015.
Структурная мадэрнізацыя бізнесу і ўлады».

2016

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2016.
Выклік крызісу».

2017

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2017.
Ад узаемараўмення да ўзаемадзеяння».

**АБ ГІСТОРЫІ
СТВАРЭННЯ, РАЗВІЦЦІ І РЭАЛІЗАЦЫІ
«НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ
БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»**

www.allminsk.biz
www.primus.by
www.liberty-belarus.info
www.rce.by
www.spbo.brest.by
www.doingbusiness.by
www.investar.by
www.bel.biz
www.belapan.by
www.belta.by
www.tut.by
www.naviny.by
www.infobank.by
www.ekonomika.by
www.prime-tass.by
www.profmedia.by
www.ecopress.by
www.interfax.by
www.telegraf.by
www.respublica.by
www.neg.by
www.zviazda.by
www.belmarket.by
www.kp.by
www.bdg.by
www.belarp.by

www.akit.by
www.zautra.by
www.nn.by
www.delo.by
www.director.by
www.eurobelarus.info
www.news.21.by
www.belasin.by
www.bnpa.info
www.b4b.by
www.cipe-eurasia.org
www.technopark.by
www.maxi.by
www.belgazeta.by
www.vitinvest.by
www.gb.by
www.finatica.by
www.sovrep.gov.by
www.belinfocom.by
www.camarade.biz
www.nest.by
www.cnb.by
www.reporter.by
www.ej.by
www.buhgalter.by
www.belfranchising.by

БІЗНЕС-АСАЦЫЯЦЫ, ГРАМАДСКІЯ
АБ'ЯДНАННІ, НЕКАМЕРЦЫЙНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ,
ПРАДСТАЎНІКІ ЯКІХ УЗЯЛІ ЎДЗЕЛ
У РАСПРАЦОЎЦЫ І АБМЕРКАВАННІ
«НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ
БЕЛАРУСІ – 2017»

Аналітычны цэнтр «Стратэгія»
Асацыяцыя інавацыйная «Рэспубліканскі цэнтр трансферу тэхналогій»
Асацыяцыя кампаній, якія абслугоўваюць нерухомасць (АКОН)
Асацыяцыя прадпрыемстваў індустрыі мікраклімату і холаду (АПМХ)
Асацыяцыя «Белінфакам»
Асацыяцыя «Садружнасць арганізацый індустрыі прыгажосці»
Асацыяцыя «Бяспечны дом»
Асацыяцыя «БЕЛАСДОР»
Асацыяцыя «Гасціннасць»
Асацыяцыя беларускіх банкаў
Асацыяцыя выставачных кампаній Т&С
Асацыяцыя Еўрапейскага бізнесу
Асацыяцыя забудоўшчыкаў аб'ектаў жыллёвага будаўніцтва
Асацыяцыя лізінгадаўцаў
Асацыяцыя міжнародных аўтамабільных перавозчыкаў «БАМАП»
Асацыяцыя міжнародных экспедытараў і лагістыкі «БАМЭ»
Асацыяцыя наймальнікаў і прадпрымальнікаў ГА, г. Віцебск
Асацыяцыя па абароне аўтарскіх правоў у сферы інфармацыйных
тэхналогій
Асацыяцыя пастаўшчыкоў металапрадукцыі
Асацыяцыя прамысловых энергетыкаў «БЕЛАПЭ»
Асацыяцыя прафесійнага маркетынгу
Асацыяцыя рознічных сетак
Асацыяцыя франчайзераў і франчайзі «Белфранчайзінг»
Беларуская асацыяцыя журналістаў ГА
Беларуская асацыяцыя інжынераў-кансультантаў
Беларуская асацыяцыя страхоўшчыкаў
Беларуская навукова-прамысловая асацыяцыя ГА (ГА «БНПА»)
Беларуская натарыяльная палата
Беларуская арганізацыя працоўных жанчын ГА
Беларускі саюз турыстаў
Беларуская гандлёва-прамысловая палата (БелГПП)
Беларускі Кангрэс дэмакратычных прафсаюзаў Асацыяцыя прафсаюзаў
Беларускі прафсаюз работнікаў розных форм прадпрымальніцтва
«Садружнасць»
Беларускі саюз падаткаплацельшчыкаў ГА
Беларускі саюз прадпрымальнікаў ГА (ГА «БСП»)
Беларускі саюз транспартнікаў РГА

Беларускае грамадскае аб'яднанне юрыстаў-гаспадарнікаў
Беларускае таварыства ацэншчыкаў ГА
Бізнес-саюз прадпрымальнікаў і наймальнікаў ім. праф.
М.С.Куняўскага (БСПН)
Віцебскі абласны саюз наймальнікаў (ВАСН)
Гродзенская абласная асацыяцыя прадпрымальніцтва
Гродзенскі абласны саюз наймальнікаў
Дыскусійна-аналітычная супольнасць «Ліберальны клуб» ГА
Канфедэрацыя прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (наймальнікаў) СНА
(СНА «КПП (н)»)
Міжнародная асацыяцыя менеджменту і нерухомасці
Міжнародная федэрацыя фітнесу
Міжнароднае грамадскае аб'яднанне мастакоў і мастацтвазнаўцаў
«Майстар»
Міжнародны сацыяльна-эканамічны фонд «Ідэя»
Міжгаліновы асацыяцыя дзелавога супрацоўніцтва «БелЭКС»
Мясцовы гісторыка-культурны фонд «Ляліва»
Мясцовы фонд падтрымкі Мінскага міжнароднага марафону
Мясцовы фонд прадпрымальніцкай узаемадапамогі і салідарнасці
Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў ГА
Маладзёжнае спартыўнае грамадскае аб'яднанне «Спартыўны»
Клуб «Патрыёт»
Навукова-тэхналагічная асацыяцыя «Інфапарк»
Новасібірскі грамадскі фонд «Сібірскі экспертны цэнтр
«Мадэрнізацыя»
Грамадская арганізацыя садзейнічання развіццю прыватнага бізнесу
«Адзінства»
Грамадскае аб'яднанне прадпрымальнікаў Магілёўскай вобласці
Грамадскае аб'яднанне «Агразкатур»
Рэспубліканская асацыяцыя прадпрыемстваў прамысловасці «БелАПП»
Рэспубліканская асацыяцыя рэкламы і маркетынгу
Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва СЮА (СЮА
«РКП»)
Рэспубліканская лесапрамысловы асацыяцыя
Рэспубліканскі саюз наймальнікаў «БелСН»
Рэспубліканскі саюз атэльераў
Рэспубліканскі саюз турыстычных асацыяцый
Рэспубліканскі фонд садзейнічання развіццю прадпрымальніцтва
Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне «Беларуская асацыяцыя
юрысконсультаў»
Савет па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь
Саюз прадпрымальнікаў Брэсцкай вобласці
Саюз будаўнікоў ГА
Цэнтр падтрымкі і развіцця юнацкага прадпрымальніцтва ГА

КАНСУЛЬТАТЫЎНА-КААРДЫНАЦЫЙНАЯ НАРАДА ДЗЕЛАВЫХ СУПОЛЬНАСЦЕЙ, ККН

Кансультатыўна-каардынацыйная нарада дзелавых супольнасцей, ККН з'яўляецца экспертным, дарадчым органам, закліканым кансалідаваць намаганні аб'яднанняў прадпрымальнікаў, Савета па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь, іншых дзелавых супольнасцей у галіне падтрымкі і развіцця прадпрымальніцтва, павысіць эфектыўнасць іх дзейнасці, накіраванай на аператыўны разгляд і падрыхтоўку прапаноў па ліквідацыі прававых, адміністрацыйных, эканамічных, арганізацыйных і іншых перашкод у стварэнні і развіцці суб'ектаў прадпрымальніцтва.

Пагадненне аб прынцыпах узаемадзеяння членаў Кансультатыўна-каардынацыйнай нарады дзелавых супольнасцей прынята і зацверджана Пратаколам ККН № 5 ад 3 снежня 2004 года.

Склад:

Грамадскае аб'яднанне «Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў», ГА «МССПіП»,

Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне «Беларускі саюз прадпрымальнікаў», РГА «БСП»,

Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне «Беларуская навукова-прамысловая асацыяцыя» РГА «БНПА»,

Бізнес саюз прадпрымальнікаў і наймальнікаў імя прафесара М.С. Куняўскага, БСПН,

Саюз некамерцыйных арганізацый «Канфедэрацыя прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (наймальнікаў)», СНА «КПП (Н)»,

Саюз юрыдычных асоб «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва» СЮА «РКП»,

Дэпартамент па развіцці прадпрымальніцтва Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь,

Савет па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь.

ПАДЗЯКА

Каардынацыйны Савет па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» выказвае падзяку членам рабочай групы па падрыхтоўцы «НПББ-2017», у склад якой увайшлі прадстаўнікі: СЮА «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрыемальніцтва», ГА «Мінскі сталічны саюз прадпрыемальнікаў і працадаўцаў», Даследчага цэнтра Мізэса АЦ «Стратэгія», Даследчага цэнтра ІПМ. У «мазгавых» штурмах прымалі ўдзел навукоўцы з Інстытута эканомікі НАН, БДУ, БДЭУ, ІПД, ІПП, МІУ, Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

Прыміце нашу падзяку, самыя актыўныя арганізатары і ўдзельнікі мерапрыемстваў па абмеркаванні ідэй і прапаноў «НПББ-2017»:

– **эканамісты, палітолагі, юрысты:** Яраслаў Раманчук, Леанід Заіка, Аляксандр Лучанок, Павел Гейзлер, Ігар Пеліпась, Антон Балточка, Яўген Барушка, Валер Фадзееў (МФК), Вадзім Барадуля, Віктар Цыбоўскі, Аляксандр Абуховіч, Андрэй Дзідзікін, Віталь Сеўрукевіч, Андрэй Старжынскіх, Ігар Рынкевіч, Ірына Новікава, Людміла Нехарошава;

– **прадпрыемальнікі і кіраўнікі бізнес-асацыяцый:** Віктар Маргелаў, Лілія Коваль, Андрэй Карпунін, Валерый Александровіч, Уладзімір Каява, Аляксей Пепеляеў, Анатоль Гольдберг, Аляксандр Калінін, Ірына Мерзлякова, Аляксандр Швец, Жанна Тарасевіч, Мікалай Сілінаў, Ніна Лук'янава, Наталля Гаркуша, Іван Садоўскі, Віктар Басько, Антон Гарустовіч, Таццяна Казлоўская, Сяргей Алейнікаў, Іван Рак, Уладзімір Фамін, Галіна Ільяшчук, Юрый Зісер, Сяргей Жарнікаў, Анатоль Харлап, Ігар Чарнякоў, Мікалай Трыфанаў, Яўген Кліменцёнак, Канстанцін Каламіец, Андрэй Бірукоў, Навум Кац;

– **спецыялісты дзяржаўных устаноў:** дзяржаўнага камітэта па маёмасці Рэспублікі Беларусь, Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь, Міністэрства антыманапольнага рэгулявання і гандлю Рэспублікі Беларусь, Міністэрства па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь, Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь;

– **журналісты:** Леанід Фрыдкін, Любоў Чарнышова, Дзмітрый Крат, Ірына Юзвак, Лілія Крапівіна, Таццяна Казлова, Аляксандр Бянько, Аляксандр Красько, Віталь Волянюк, Алена Сцяпура, Алесь Герасіменка, Ігар Тур, Вольга Сямашка, Наталля Урублеўская, Юлія Мацкевіч, Аляксей Цітоў, Вольга Заруцкая, Марына Загорская, Кацярына Круталевіч, Кацярына Севасцьянава, Алесь Сержановіч, Павел Бераснеў, Аляксей Аляксандраў, Аляксандр Хмяльніцкі, Барыс Залескі, Дзмітрый Ярмак, Андрэй Кажамякін, Аляксандр Заяц, Руслан Ананьеў, Дзмітрый Заяц, Ігар Філіпенка, Андрэй Александровіч, Аляксандр Галькевіч, Святлана Сабіла, Барыс Паўлоўскі, Валерый Цапкоў, Валерый Дзяржавін, Святлана Камісарава, Андрэй Кажамякін, Марыя Дзмітрыева, Аляксандр Несцераў, Аляксандр Новікаў, Вольга Маслоўская, Вольга Лойка, Захар Шчарбакоў, Міхаіл Маржэўскі, Аліна Таранік, Анастасія Турына, Андрэй Лапцёнак, Аляксей Мінчонок, Сяргей Сацук, Ілля Крыжэвіч, Аляксей Безвясельны, Анастасія Гурына,

Павел Пяцько, Рыгор Міцюшнікаў, Іна Бандарэвіч, Віталь Цыганкоў, Генадзь Шарыпкін, Юлія Лакаткова, Алеся Шэршнева, Уладзімір Лужны, Вікторыя Курачэва, Станіслаў Івашкевіч, Наталля Стэльмах, Дзмітрый Двойнеў, Юлія Дылёнак, Вольга Салаўёва, Дар'я Гуштын, Васіль Сямашка.

Старшыня Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» Уладзімір Карагін

**Зварот Каардынацыйнага Савета
па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі»**

Дарагія сябры, паважаныя калегі!

Каардынацыйны Савет па развіцці і прасоўванні Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі прапануе азнаёміцца з тэкстам праекта «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2017. Ад узаемааразумеання да ўзаемадзеяння».

Пачынаючы з 2006 года, Платформа штогод распрацоўваецца найбольш актыўнымі прадстаўнікамі беларускай бізнес-супольнасці. Праект Платформы пасля шырокага абмеркавання штогод разглядаецца на Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь, у якой прымаюць удзел заснавальнікі і кіраўнікі прадпрыемстваў, прадстаўнікі больш за 70 бізнес-асацыяцый і грамадскіх аб'яднанняў сацыяльна-эканамічнай накіраванасці, а таксама навуковых колаў, экспертнай супольнасці, грамадзянскай супольнасці, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў, супрацоўнікі дыпламатычнага корпуса, журналісты.

Пасля прыняцця Платформа ўручаецца кожнай вышэйшай службовай асобе Рэспублікі Беларусь усіх галін улады, кіраўнікам міністэрстваў і ведамстваў, членам Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, кіраўнікам аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, прадстаўнікам грамадзянскай супольнасці і г. д.

Платформа – гэта кансалідаваная пазіцыя дзелавой супольнасці. Яна аказала непасрэдны ўплыў на развіццё дыялогу паміж бізнесам і ўладай, стварэнне перагаворных пляцовак, развіццё механізмаў прасоўвання канструктыўных прапаноў па эканамічнай лібералізацыі, паляпшэнне дзелавога клімату і ўмоў вядзення бізнесу ў Беларусі.

**Прапануем Вам
стаць удзельнікам падрыхтоўкі наступнага зборніка прапаноў
па паляпшэнні дзелавога клімату Рэспублікі Беларусь:
«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2018».**

Мы перакананыя: чым больш прадпрымальнікаў, экспертаў і ўдзельнікаў эканамічнай дзейнасці прымае ўдзел у распрацоўцы Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі, тым лепш яна прадставіць пазіцыю, патрэбы і інтарэсы прыватнага прадпрымальніцтва нашай краіны, якое развіваецца.

Ваша меркаванне, ініцыятыва, аргументы, ідэі, асабісты ўдзел надзвычай важныя і цікавыя для нас!

Накіроўвайце Вашы прапановы з пазнакамі: «Прапановы ў НПББ – 2018», – на адрас электроннай пошты: platform@allminsk.biz; koval @allminsk.biz або па паштовым адрасе: 220033, г. Мінск, вул. Серафімавіча, 11, к. 104, старшыні Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні НПББ Карагіну В.М.

Па пытаннях, якія ўзнікаюць, звяртайцеся па тэлефонах гарачай лініі:
+ 375-29-399-97-75,
а таксама па тэлефонах: + 375-17-322-23-59 / 57,
+ 375-17-322-23-18 / 61.

Усе канструктыўныя прапановы будуць размяшчацца на вэб-сайтах СЮА «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва» ([Www.rce.by](http://www.rce.by)), ГА «Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў» (www.allminsk.biz) і Навукова-даследчага цэнтра Мізэса АЦ «Стратэгія» (www.liberty-belarus.info). Тут жа будзе размяшчацца інфармацыя аб рэалізацыі «Платформы-2017». Па ўказаным Вамі адрасе электроннай пошты мы гатовыя прадастаўляць дадатковую інфармацыю аб ходзе распрацоўкі «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2018».

**Спадзяемся на плённае і ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва!
Уступайце і ўмацоўвайце сваім удзелам
дзелавыя саюзы і асацыяцыі,
дыялог бізнесу і ўлады!**

З павагай, Старшыня Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі», Старшыня Прэзідыума СЮА «РКП», Старшыня ГА «МССПіП» В.М.Карагін

ЗМЕСТ

Прадмова .....

Уводзіны .....

1. Бачанне будучыні Беларусі. У якой краіне мы хочам жыць і працаваць .....

2. Прыярытэтныя напрамкі і прапановы рэфармавання дзелавога клімату краіны ў 2017 годзе .....

I. Добрасумленая канкурэнцыя .....

II. Эфектыўная дэбюракратызацыя .....

III. Рэгулярная аптымізацыя .....

IV. Інстытуты інклюзіўнага развіцця і росту .....

V. Пашырэнне доступу да маёмасці, актываў і інвестыцый.....

VI. Аджазнае партнёрства .....

3. Механізмы і інструменты рэалізацыі «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2017».....

4. Асноўныя выклікі дзяржавы, бізнесу і грамадства ў 2017 годзе.

Асноўныя выклікі для беларускай дзяржавы ў 2017 годзе ...

Асноўныя выклікі для прадпрымальніцтва Беларусі ў 2017 годзе

Асноўныя выклікі для беларускага грамадства ў 2017 годзе .....

5. Асноўныя вызначэнні і тэрміны .....

6. Аналітычны даклад «Эканамічнае становішча, дзелавы клімат у Беларусі і свеце ў 2017 годзе. Аналітычнае абгрунтаванне да «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі – 2017» .....

Дадатак 1. Уклад МСП у развіццё эканомікі (3 Дзяржаўнай праграмы «Малое і сярэдняе прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь» на 2016–2020 гады) .....

Дадатак 2. «Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» ў дзеянні: пазітыўныя змены ў заканадаўстве, якія рэгулююць развіццё прадпрымальніцтва ў 2006–2016 гадах .....

Дадатак 3. «Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» ў дзейнасці: удасканаленне падатковай сферы ў 2006–2016 гадах.

Дадатак 4. XVIII Асамблея дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь «Ад ўзаемаразумення да ўзаемадзейння» .....

Дадатак 5. Рэзалюцыя XVIII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь «Ад ўзаемаразумення да ўзаемадзейння»

Дадатак 6. З выпіскі з Пратакола пасяджэння прэзідыума Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 20 мая 2014 г. «Аб развіцці малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь.....

Дадатак 7. Храналогія стварэння, развіцця, прасоўвання і рэалізацыі «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» .....

Бізнес-асацыяцыі, грамадскія аб'яднанні, некамерцыйныя арганізацыі, прадстаўнікі якіх прынялі ўдзел у распрацоўцы і абмеркаванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2017» .....

Кансультатыўна-каардынацыйная нарада дзелавых супольнасцяў, ККН.....

Падзяка .....

Зварот Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» .....